

ISSN 2544-9338

INTERNATIONAL JOURNAL OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN SOCIAL SCIENCE

RS Global

Scientific Edition

INTERNATIONAL JOURNAL OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN SOCIAL SCIENCE

9(21), December 2019

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijitss

Chief editor

Issakova Sabira

Professor, Doctor of Philology,
The Aktyubinsk regional state university of K. Zhubanov, Kazakhstan

Editorial board:

Kolesnikova Galina

Professor,
Taganrog Institute of Management and
Economics,
Russia

Utebaliyeva Gulnara

Doctor of Philological Science,
Al-Farabi Kazakh National University,
Kazakhstan

Uzilevsky Gennady

Dr. of Science, Ph.D.,
Russian Academy of National Economy
under the President of the Russian
Federation

Krokhmal Nataliia

Professor, PhD in Philosophy,
National Pedagogical Dragomanov
University, Ukraine

Yarychev Nasrudi

Doctor of pedagogical sciences,
Candidate of philosophical sciences
Chechen state university
Grozny, Russia

Karimov Bakhtiyor

Professor, Doctor of Science,
Tashkent State Technical University named
after Abu Rayhon Beruniy, Uzbekistan

Sas Nataliia

Associate professor, Doctor of
Pedagogical Sciences,
Poltava National V. G. Korolenko
Pedagogical University, Ukraine

Mirza Natalya

Higher Doctorate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor, Karaganda
State University of E.A. Buketov, Kazakhstan

Mammadov Oruj

Ph.D. in Law,
The Academy of Public Administration
under the President of the Republic of
Azerbaijan

Paramonova Svetlana

Ph.D. in Criminal Law,
Marie Curie Scholar / Senior Researcher
at Zagreb University, Law Faculty,
Croatia

Mazbayev Ordenbek

Doctor of Geographical Sciences,
Professor of Tourism,
Eurasian National University named after
L.N. Gumilev, Kazakhstan

Orehowskyi Wadym

Doctor of historical sciences,
Chernivtsi Trade-Economic Institute
Kyiv National Trade and Economic University,
Ukraine

Publisher –
RS Global Sp. z O.O.,
Warsaw, Poland

Numer KRS: 0000672864
REGON: 367026200
NIP: 5213776394

Publisher Office's address:
Dolna 17,
Warsaw, Poland,
00-773

Website: <https://rsglobal.pl/>
E-mail: editorial_office@rsglobal.pl
Tel: +48 226 0 227 03

DOI: 10.31435/rsglobal_ijitss
OCLC Number: 1036501433
Publisher - RS Global Sp. z O.O.
Country - Poland
Format: Print and Electronic version
Frequency: monthly
Content type: Academic/Scholarly

CONTENTS

ART

<i>Мосендз Оксана Олегівна</i> ЕВОЛЮЦІЯ СВІТЛА У ЖИВОПИСІ ОЛЕКСАНДРА МУРАШКА.....	3
--	---

PEDAGOGY

<i>Ilkhom Makhmudovich Zulfikharov, Ibaydullaev Tulanboy</i> METHODS OF EFFECTIVE ORGANIZATION OF TEACHING OF MATHEMATICS BY USING THE PROBLEM-BASED TEACHING.....	9
<i>Alona Nieliepo</i> ORGANIZATION OF EVENTS «CHALLENGE». ELECTRONIC ENVIRONMENT OF EVENTS.....	13
<i>Куриш Наталія Костянтинівна</i> ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ.....	21
<i>Альона Нєлєпова</i> ПРОЕКТУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ КРАУДФАНДИНГОВОЇ ПЛАТФОРМИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ, В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ БІЗНЕС КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ.....	26
<i>Худайназар Х. Курбанов, Феруза М. Рашидова</i> ВНЕДРЕНИЕ ЭЛЕКТРОННОГО МЕНЕДЖМЕНТА В ПРАКТИКУ ОБРАЗОВАНИЯ.....	34
<i>Д. Д. Шарипова, М. Таирова, Д. Б. Якубова</i> ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ БУДУЩИХ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ ПО ФОРМИРОВАНИЮ У ОБУЧАЮЩИХСЯ ИНТЕРЕСА К ЗДОРОВОМУ ОБРАЗУ ЖИЗНИ....	38

HISTORY

<i>Букіна Т. В.</i> ЩОДО ЕФЕКТИВНОСТІ МОДЕРНІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВ ВАЖКОГО МАШИНОБУДУВАННЯ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ УРСР В II ПОЛОВИНІ 1980-Х РР.....	42
<i>Saddoon N. Al-Majali</i> JORDANIAN FOREIGN POLICY TOWARDS THE COUNTRIES OF THE GULF COOPERATION COUNCIL (1999-2019).....	52

ART

ЕВОЛЮЦІЯ СВІТЛА У ЖИВОПИСІ ОЛЕКСАНДРА МУРАШКА

Мосендз Оксана Олегівна,

аспірантка Харківської Державної Академії Дизайну та Мистецтв, викладач кафедри мистецтвознавства Київського Національного Університету Культури і Мистецтв, Дніпровський факультет

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijitss/30122019/6852

ARTICLE INFO

Received 10 October 2019

Accepted 17 December 2019

Published 30 December 2019

KEYWORDS

artist, creativity, sunlight, color, artistic image, realism, impressionism, modern.

ABSTRACT

The aim of the work is to identify evolution in search of ways to transmit light in the work of Alexander Murashko. Considering the artist's work from the first studies to the last masterpieces, one can observe the difficult creative path of the master. Soft, diffused light in the first works, still bearing the imprint of icon-painted canons of lighting. Realism in the transmission of lighting in paintings created under the guidance of I. Repin. The play of light and reflexes, the radiance of night lights, the transmission of light-air space - these are the discoveries of the Impressionists, who replenished the artist's palette. Decorativeism, sculpting forms with the help of light - these helped Murashko to nourish Modern. Having absorbed all these components into his work, synthesizing them, enriching them with Ukrainian folk color, A. Murashko created his own unique style, piercing the canvas with the radiance of sunlight.

Citation: Мосендз Оксана Олегівна. (2019) Evoliutsiia Svitla u Zhyvopysi Oleksandra Murashka. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 9(21). doi: 10.31435/rsglobal_ijitss/30122019/6852

Copyright: © 2019 Мосендз Оксана Олегівна. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Олександр Мурашко один з найяскравіших українських художників кінця XIX початку XX століття. Як і багато художників цього часу, О. Мурашко перебував у постійному творчому пошуку. Маючи академічну художню освіту, вбираючи новітні західноєвропейські тенденції: імпресіонізм, символізм, модерн, він знайшов свій власний художній стиль. Одним з основних напрямків пошуків Олександра Мурашка була проблема передачі на полотні сонячного світла. Практично в усіх картинах Олександра Мурашка світло відіграє одну з головних ролей для створення художнього образу. «Трудно найти художника, а тем более портретиста, в творчестве которого солнечный свет занимал бы такое значительное место» - зауважує мистецтвознавець Н. Асеева у своїй монографії [2, с. 137].

Багато видатних мистецтвознавців присвятили свої роботи вивченню творчості О. Мурашка - це Д. Антонович, Г. Лукомський, Л. Членова, Н.Асеева, А. Шпаков, А. Жаборюк, О. Жбанкова, І. Павельчук та інші. Д. Антонович у 1925 р. писав: «Мурашко ніколи у своїй творчості не спинався, одні впливи він переживав, користуючись другими, а сам в дійсності простував назустріч тому мистецькому звороту, який дає себе відчутти в малярстві Європи вже після його смерті» [1, с. 13]. У даній роботі ми простежуємо еволюційний шлях, який пройшов майстер у своїй творчості, в пошуках способів передачі на полотні світла.

З дитинства А. Мурашко був оточений іконами. Його вітчим був власником іконописної майстерні й бажав передати свою справу пасинку, тому перші, нехай і ремісничі, проте художні навички, О. Мурашко отримав у майстерні у Чернігові. Згодом, іконописець зі своєю

майстернею переїжджає до Києва, де у той час зводили й оздоблювали Володимирський собор, на роботи в якому він отримав підряд. Незабутній слід залишили в душі юного Сашка враження від робіт великих майстрів В. Васнецова, М. Нестерова, М. Врубеля. Зіткнувшись з великими художниками, занурившись у творчу атмосферу, працюючи над копіями розписів Володимирського собору, він загорівся бажанням стати справжнім митцем. Не отримавши схвалення вітчима, Олександр крадькома відвідував заняття в художній школі свого дядька Миколи Івановича Мурашка. Написані у той час перші етюди наповнює м'якість світла, поки що стриманого. Це можна пов'язати з традиціями українського іконопису, котрий зберіг принципи візантійської символіки світла: в іконі не застосовувалася гра світла і тіні: воно рівномірно стелилося площинами.

У формуванні юного художника, поряд з В. Васнецовим, відіграв важливу роль А. Прахов, який умовив вітчима Мурашка відпустити Олександра на навчання у Петербурзькій Академії мистецтв. Навчання у майстерні І. Рєпіна залишило значний слід у творчості Мурашка. Вміння гармонійно включити в образне рішення картини світло, використовувати тональність кольору, насиченість і світлоту є сильною стороною творчості Мурашка, і в цьому йому допоміг набутий досвід навчання у цій майстерні.

Перша значна картина Мурашка – дипломна робота «Похорон кошового» 1900 р., за яку він одержав право на пенсіонерську поїздку за кордон, без сумніву, написана під впливом І. Рєпіна. Драматизм сюжету підкреслюється ритмічною композицією, спрямованістю руху похоронної процесії безпосередньо на глядача, відчуттям гучного тупоту сотні ніг, акцентуванням уваги на суворих обличчях. Але, не лише композицією, але й «усіма живописними засобами, складним освітленням, насиченою колірною гамою темних тонів художник створює настрій трагічної сцени. Похмурі й глухі барви нічного пейзажу додають відчуття тривоги. Тріпотить тремтяче полум'я свічок в руках запорожців, освітлюючи їх скорботні обличчя. Гра світлових відблисків у присмерках, призахідна заграва посилюють напругу композиції» підкреслює видатна дослідниця творчості Мурашка Л. Членова [7, с. 57].

Рис.1. «Похорон кошового» 1900 р.

Отримавши за картину «Похорон кошового» звання вільного художника і право на закордонне відрядження як пенсіонер Академії мистецтв, Мурашко подорожує країнами Європи, наповнюючись враженнями, працюючи та продовжуючи вчитися живопису. Прибувши у Париж прихильником реалістичних традицій, стриманого світла і кольору, під впливом революційних пошуків імпресіонізму, Мурашко змінив монохромність колориту на витонченість відтінків кольору, гру світла і рефлексів, розмаїття тональних переходів. Передача освітлення осяйного електричними вогнями нічного міста захоплює Мурашка. Він ставить перед собою нове завдання: навчитися передавати атмосферу нічного міста, тремтливо блискучого вогнями, наповненого світловими рефlekсами. Зміни, що відбулися у творчості митця можна прослідкувати й в картинах «На вулицях Парижа» 1903 р., «Біля кав'ярні» 1903 р.

Рис.2. «Біля кав'ярні», 1903 р.

Знайомство з мистецтвом Європи Мурашко продовжив у Мюнхені. Відвідуючи приватні художні майстерні, Мурашко відкрив для себе європейський модерн, в якому, на відміну від французького імпресіонізму, митці наповнюють картини світло-повітряною грою і динамічними переливами градацій кольору, зберігають форму і структуру предметів. Художнику імпонує мюнхенський сецесіон, якому притаманна особлива декоративно-узагальнена манера живопису, коли світло і рефлекси, переломлюючись «на гранях» форми, не порушують її чіткої побудови. Нові мюнхенські художники, на противагу французьким імпресіоністам, намагались поєднати імпресіоністичну манеру письма з чітким рисунком та узагальненим ліпленням пластично великих форм предметів і людини [8, с.16]. Поєднання імпресіоністичного наповнення повітрям і грою сонця з модерністською декоративністю яскравих кольорових плям можна спостерігати в картині О. Мурашка «Карусель» 1906 р., яка справила велике враження на мистецьку громадськість Мюнхена і отримала золоту медаль на X міжнародній виставці у Мюнхені. Лише кілька років відокремлюють картину «Карусель» від паризьких пошуків митця. Але які великі зміни ми бачимо! Це стосується і композиції, і колориту, і теми, яка для Мурашко вже не чужа, не поверхова, а йде з самої глибини його душі. Радісне сонячне сяйво грає на квітучих обличчях сільських дівчат, м'яльовничі пістряві барви, пронизані веселими променями сонця, створюють настрій святковості. Як зауважує Л. Корж-Радько, «живописна манера Олександра Мурашка завжди мала дивовижне українське забарвлення, виразний український підтекст» [4, с. 132] З цієї пори, народна тема буде наповнювати його творчість глибиною, стане джерелом яскравих вражень і відкриттів.

Рис.3. «Карусель» 1906 р.

У творчості Мурашка, після перебування в Мюнхені, спостерігається низка змін, і найзначніші відбулися у характері освітлення в його полотнах. У щоденнику Миколи Івановича

Мурашка, який перший помітив його зацікавлення грою сонця і дуже уважно стежив за розквітом творчості свого талановитого племінника, згадується «гонитва за силою сонця, за плямками».

Повернувшись в Україну, Мурашко застосував отриманий досвід імпресіонізму і модерну для створення свого художнього стилю, живописної системи, шляхом ліплення цілісної форми у сяйві найтонших градацій сонячного світла. У картині «На кормі. Портрет Жоржа Мурашка» 1906 р., художник із сонячних плям конструює орнамент, і пластичні контури постаті Жоржа сприймаються як декоративний візерунок, що було зазначено І. Павельчуком [5, с. 46].

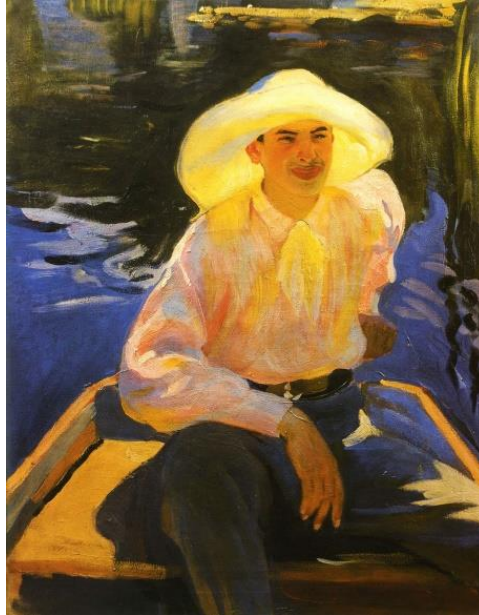

Рис.4. «На кормі. Портрет Жоржа Мурашка» 1906 р.

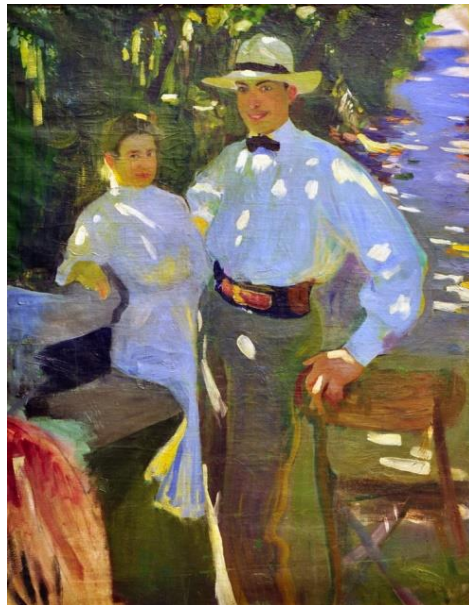

Рис.5. «Сонячні плями. Портрет Жоржа Мурашка» 1908 р.

У картині «Благовіщення» 1909 р., у своїй єдиній картині на біблійну тему, Мурашко розміщує ангела на золотому фоні. Знаючи тонкощі іконописної символіки, художник використовує сліпуче сонячно сяйво як символ небесного царства. Саме це сяюче світло і створює ефект присутності «іншого світу», звідки приходить посланець, в цьому ми згодні з О. Сівковим [6, с.13].

Рис.6. «Благовіщення» 1909 р.

Рис.7. «Праля» 1914 р.

Рис.8. «Селянська родина» 1914 р.

Від картини до картини сила сонячного світла все більше наростає, від сонячних плям до потужного потоку, котрий розливається з такою силою, що, дивлячись на нього, починаєш мружитися! В останніх творах «Жінка з настурціями» 1918 р. і «Продавщиці квітів» 1917 р. О. Мурашко ліпить форму одним лише кольором, відмовляючись від традиційного засобу світлотіні. Завдяки колірним контрастам художник підсилює звучання фарб, і ніби переводить світло в його кольоровий еквівалент, створюючи яскравий та гармонійно-пластичний образ світу, що було зазначено О. Жбанковою [3, с. 18]

Рис.9. «Продавиці квітів» 1917 р.

Отже, підсумовуючи, згадаємо думку видатної дослідниці творчості О. Мурашка Л. Членової: «Головною для художника залишалася проблема відтворення світла, яке вносило гармонію в його композиції. За допомогою світла, його найтонших модуляцій і створював Мурашко свої колористичні шедеври» [7, с.136].

Висновки. За результатами проведеного дослідження творчості О. Мурашка, з'ясовано еволюційний шлях вдосконалення його майстерності передачі на полотні світла. Пройшовши через складні періоди пошуків та самовдосконалення, увібравши у свою творчість різноманітні художні напрямки, синтезувавши їх, збагативши народним українським колоритом, Олександр Мурашко, якого по праву називають «художником світла», створив свій власний неповторний стиль передачі на полотні світла.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонович Д. Олександр Мурашко. Серія: Майстри українського мистецтва – Прага, Видавництво української молоді, 1925. – 14с.
2. Асеева Н. Украинское искусство и европейские художественные центры (конец XIX- начало XX века). – К: Наукова думка, 1989. – 198с.
3. Жбанкова О. Імпресіонізм. Українські враження. – Музейний провулок, 2009, №3, (с. 10-21)
4. Корж-Радько Л.А. Компаративний аналіз портретного живопису в українському мистецтві кінця XIX – початку XX ст. - Дизайн освіта в Україні: перспективи розвитку, 2013 №3 (с. 130-134)
5. Павельчук І. Імпровізації імпресіонізму в практиці Олександра Мурашка: синтез об'єктивної емпіричної дійсності та суб'єктивних вражень як підготовка до художнього узагальнення натури. – Вісник Львівської національної академії мистецтв. Вип.36/2018 – (с. 40-50)
6. Сівков О. Символізм і модернізм у малярстві Олександра Мурашка. – Образотворче мистецтво, 2001 №2, (с. 12-16).
7. Членова Л. Олександр Мурашко. Сторінки життя і творчості. - Хм: Галерея, К: Артания Нова, 2005. – 256с.
8. Шпаков А. Олександр Олександрович Мурашко. Нарис про життя і творчість. – К: Державне видавництво образотворчого мистецтва і музикальної літератури УРСР, 1959. - 28с.

PEDAGOGY

METHODS OF EFFECTIVE ORGANIZATION OF TEACHING OF MATHEMATICS BY USING THE PROBLEM-BASED TEACHING

Ilkhom Makhmudovich Zulfikharov,

Andijan branch of Tashkent State Agrarian University of the Republic of Uzbekistan,

Ibaydullaev Tulanboy,

Andijan State University of the Republic of Uzbekistan

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijitss/30122019/6853

ARTICLE INFO

Received 12 October 2019

Accepted 14 December 2019

Published 30 December 2019

KEYWORDS

teaching process, modern teaching methods, teaching methods and techniques, effective organization of teaching, teacher professionalism, comparative analysis, content and essence of problem-based teaching, cognitive activity, student's independent learning.

ABSTRACT

In this article: strengthening the material-technical and informational base of higher education institutions, further improving the quality of teaching and learning processes in mathematics and independent learning by providing high-quality educational literature, modern teaching methods and educational technologies; the stages of changing of the student's perceptual activity related to solve problematic situations in the effective organization of math classes are analyzed.

Citation: Ilkhom Makhmudovich Zulfikharov, Ibaydullaev Tulanboy. (2019) Methods of Effective Organization of Teaching of Mathematics by Using the Problem-Based Teaching. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 9(21). doi: 10.31435/rsglobal_ijitss/30122019/6853

Copyright: © 2019 Ilkhom Makhmudovich Zulfikharov, Ibaydullaev Tulanboy. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

As we know from history, the new generation will always have more than any previous generation in every field, including new knowledge, especially technical knowledge, skills and abilities. In the mid-twentieth century, the development of science, technics and technology were processed as evolutionary and gradual. Therefore, the level of scientific progression of successive generations up to this point was not so different. However, by the second half of the twentieth century, scientific and technological progress has reached a high level and is rapidly developing. This requires from today's generation deep knowledge, skills and habits, as well as self-improvement. Because future technology is replacing tomorrow with a more sophisticated technological innovation.

At the same time, the Decree of the President of the Republic of Uzbekistan dated July 27, 2017 № PD-3151 "On measures to further increase the involvement of branches and sectors of the economy in improving the quality of higher education specialists" defines the goals, objectives and directions of educational activities. The implementation of these tasks depends, first of all, on the teacher, his or her level of knowledge and professionalism. How the teacher performs the tasks

assigned to him or her with conscientious, intelligent, and professional skills is an important factor that ensures the future of society.

Strengthening the material and technical base and information background of higher education institutions, further improving the quality of effective training activities on the basis of high quality educational literature, modern teaching methods, and educational technologies are becoming more important. That is why one of the most important requirements of today is to further improve the professional skills of teachers, to organize training sessions using educational technologies in the educational process.

This article demonstrates the organization and implementation of teaching methods in mathematics based on the educational technology in higher education institutions of the Republic, using the comparative analysis of educational institutions of foreign countries and universities.

It should be noted that the role and importance of problem-based teaching in improving the methodology of effective teaching of mathematics are one of the factors that contribute to the increase of students' participation in the lessons.

At this point, it is important to focus on the content and essence of problem-based teaching. Problem-based teaching is based on the ideas of John Dewey, an American philosopher, psychologist and educator. J. Dewey and Bruner believed that the main purpose of teaching was to develop logical thinking.

At the beginning of the 20th century, American philosopher, psychologist and educator John Dewey proposed his own didactic system that was in contradiction to Gerbart's didactic system and tested it in a Chicago school. John Dewey argues that a student, not a teacher, should be active in the classroom, and that the knowledge provided in the lesson is consistent with the needs of the students and he thinks that memorizing the knowledge of the book in vain will not lead to anything, but will discourage the students from reading and blunt their thinking.

John Dewey's main contribution to education is "a complete process of reasoning". This is because the leading circle of the whole process of reasoning is the emergence of the problem. Once the problem has arisen, the student gets in trouble, seeks out its solution, and after a series of considerations, he finds and tries to solve the problem, and again, if he is wrong, re-evaluates it and after a few repetitions of the process, it eventually finds its solution. As a result, a complete process of thought is realized, and later such a didactic system has become known as a problematic lesson [2; Page 66.].

Indeed, the math learning process has its positive effect on the perfect mastering of math only if the "full process of reasoning" is represented by the students. For example, at the beginning of the lecture, problem-based questions are raised and according to students respond to them the new topic will start and during the lesson the student will understand what the issue is.

As a result of psycho-pedagogical research on problem-based teaching in order to develop students' creative thinking, a common technology of problem-based teaching was developed. In other words, V. Okono concludes that teaching is "a unit of problem-solving, expression the problem with words, helping students solve problems, checking their solutions, and guiding them in systematizing and consolidating the acquired knowledge."

It is important to recognize that during math teaching, a teacher can increase student activity in the classroom by expressing a topic problem in words. Based on this, I.Y. Lerner argues that the essence of teaching is that the student participates in the guidance of the teacher in solving new educational and practical problems that are new to him.

In our view, problem-based teaching refers to the learning process that involves the organization of independent activities aimed at creating and resolving problematic situations in the minds of students under the guidance of a teacher during the course of teaching. As a result of this process, knowledge acquisition, creative acquisition of skills and the development of students' thinking are achieved.

The effective organization of math classes goes through a number of stages as the perceptual activities associated with solving the student's problematic situations.

The first step is to see, formulate and express the problem. In order for the problem to function as an impulse, it must be accepted as a subject of the solution, which requires only some initial information, knowledge, abilities and so on. The availability of intellectual tools to carry out operations on the subject matter of the situation is possible. Only then the problem will be reversed to the extent of the problem. From this point of view, the ability of the teacher to see and reformulate the problem in the course of the training can be seen as one of the important qualities of a modern mathematics teacher.

The second step is understanding and accepting the problem. This phase begins with the process of articulating the problem. In order to solve it, it is necessary to define the problem itself: what are its conditions, what is known, whether this problem has not been encountered before, whether there is a similar or related problem, and whether there is a need to add auxiliary elements to make use of the previous problem; can the problem be described differently, and so on?

The third stage is researching. The students move forward in their thinking, feeling their sequence of actions partially reflects the solution to the problem. As a result, ideas and hypotheses about the principles of problem-solving emerge on the basis of other problem-solving skills, existing knowledge and intuitive thinking. Among many such propositions, the student chooses a hypothesis. The student's cognitive or learning activity becomes more active in the search for the right hypothesis related to the promotion of propositions, which include debates and conclusions.

The study shows that students having experience of independent activities do analytic-synthetic thinking: problem solving begins with the data of the problem and continues until the next steps of the solution are clear. Then synthesis occurs. According to Yu.N. Klutik, S.L. Rubinstein, A.M. Sohor and others, at this stage, re-expression of the terms and conditions of the problem is carried out. As a result of re-expression, the problem is re-perceived, which leads to the discovery of new relationships and new connections between the elements of the problem.

The fourth stage is controlling. By distinguishing between unnecessary actions and necessary ones, useful actions and useless ones, the student represents the problem at this stage. During the controlling phase, the general hypothesis is corrected, refined, and categorized. The initial idea is transformed into a hypothesis that is specific to a particular solution method.

The basic objectives of problem-based teaching can be clarified in the effective organization of training sessions based on the stages of addressing the student's problematic situations discussed above. That is:

- the acquisition of knowledge, skills, abilities by the learners;
- increasing firm knowledge;
- development of independent activities;
- formation of research skills and abilities;
- development of cognitive and creative abilities.

At the same time, the student has a number of difficulties related to performing certain actions in solving the problem of mathematics. Specifically:

- actualization of a group of problems, including a defined component of the problem;
- selecting from the problem group what is needed for its solution;
- detecting the event of the problem by its signs and symptoms;
- defining the features expressed in the problem, and so on.

In problem-based teaching, learning content is organized as a set of problematic situations. The best way is to include problematic situations in the traditional description of the teaching material.

From this, Kudryavtsev considers the essence of problem-based teaching as a didactic problem for students, its solving and mastering of generalized knowledge and principles of problem-solving, while Makhmutov considers that problem-based teaching is a developing form of teaching, he also considers a combination of systematic independent research activity of students and the development of readable conclusions in the subject.

Summarizing the above, it is worth noting that one of the main factors of effective organization of teaching process in higher education today is the improvement of the methodology of efficient organization of the learning process in mathematics.

Pedagogical and psychological aspects of the organization of teaching activities that contribute to the effective organization of the educational process in higher education are given in the works of the scientists of the our Republic such as M.G. Davletshin, E. Goziev, P.T. Magzumov, F.R. Yuzlikaev, Sh. Sharipov and others from CIS M.I. Makhmutov, V.A. Slastenin, V.S. Lednev and others. On studying the methodological aspects of teaching mathematics to students in educational institutions are given in the works of scientists of our Republic J.I. Ikromov, N.R. Gaybullayev, T. To'laganov, T. Tojiev, G.V. Zlotsky, S. Alikhanov, M. Raemov, D. Yunusova, N. Eshpulatov, Ch. Mirzaev and others, in the CIS were researched by Y.I. Kalyagin, Y.N. Makarichev, A.A. Stolyar, V.I. Mishin, V.S. Cherkasov, A.G. Mordukovich, G.I. Sarantsev and others. Research works on the organization of training courses for students in higher mathematics in higher education institutions are

done by a number of Uzbek scholars, such as T.A. Azlarov, H.T. Mansurov, A. Sadullaev, G. Khudoyberganov, R. Gulomov, X.R. SHokirova x. and others.

The evidence from the authors of the above studies shows that students studying in higher education have a deep knowledge of mathematics, they are well acquainted with pedagogical situations, teaching methods, but at the same time there is no method of teaching mathematics lessons based on modern technology and teaching methods.

In this regard, to study and analyze the current state and psychological aspects of mathematics teaching in higher education institutions, and to determine the specifics of the organization of mathematics lessons using modern teaching methods and techniques; to develop a classification of the topics of math lessons and, based on this, to draft specific topics of math lessons; to create a new generation of educational-methodical complex, which is the basis for the organization of practical activities in mathematics; to develop and implement the methods of organization of mathematical studies using educational technologies and modern methods of teaching can be considered as the basis for high-level organization of math classes in higher education institutions.

REFERENCES

1. The Decree of the President of the Republic of Uzbekistan dated July 27, 2017 № PD-3151 "On measures to further increase the involvement of branches and sectors of the economy in improving the quality of higher education specialists"
2. Ziyomuhhammadov B., Tojiev M. Pedagogical Technology - Modern Uzbek National Model // Tashkent: "Ishonch MS", 2009
3. Zulfiyarov I.M. The importance of teaching mathematics using information technology based on an electronic didactic complex of educational tasks // APNI, trends in the development of modern natural sciences and technical ones, Belgorod. –2017. –№ 1. p.24-26.
4. Jan Amos Komensky. Great Didactics // T.: "Teacher", 1966
5. Ilhomjon M.Zulfiyarov Methods of Organizing Mathematics Classes // Eastern European Scientific Journal // AURIS – Dusseldorf-Germany. –2018. –№ 3. 345-349 p.
6. Pimbley G. "Periodic solutions of predator-prey equations simulating an immune response" J.Math.Biolci, 1974, v.20, p.27-51.

ORGANIZATION OF EVENTS «CHALLENGE». ELECTRONIC ENVIRONMENT OF EVENTS

Assistant Professor **Alona Nieliepova**

Ukraine, Kyiv, National University of life Environmental Science of Ukraine

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijitss/30122019/6854

ARTICLE INFO

Received 15 October 2019

Accepted 18 December 2019

Published 30 December 2019

KEYWORDS

challenge, StartUp
EcoChallenge, information
space, ecology, e-environment,
social networks, startup,
innovation.

ABSTRACT

The active development and start-up of startups is characterized by the positive dynamics of their growth. Increased activity to support startups in the field of government regulation, rapid development of educational space, the emergence of business incubators and startups, organizations that support the space, support for funding both external and internal.

The key aspects of the creation of environmental startups are considered, the mechanisms of their active promotion in the network are revealed. The role of the center of innovation activity of higher agricultural education institutions in the preparation of start-up projects has been determined through the prism of the main advantages and disadvantages of EcoChallenge.

From the standpoint of scientific and pedagogical paradigm, development of entrepreneurial and innovative activity, systematic approach to the formation of business competence. The semantic analysis of "Challenge" made it possible to determine the popularity of the word and the main stages of such an event as Challenge. The mechanisms of development of the eco-union are revealed.

The key aspects of the event information environment model for solving electronic communication issues and informing the participants are highlighted. Structural Elements of the Information Field Identified The color scheme and structure of the site were selected according to the purpose of the event.

Citation: Alona Nieliepova. (2019) Organization of Events «Challenge». Electronic Environment of Events. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 9(21). doi: 10.31435/rsglobal_ijitss/30122019/6854

Copyright: © 2019 **Alona Nieliepova**. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Вступ. За даними експертів – економіка України все більше спускається в стагнацію, окрім цього деякі політики вважають, що існує потенційна загроза дефолту. Напередодні Всесвітній банк порадив, що Україні знадобиться 50 років для досягнення сьогоденного економічного рівня Польщі та 100 років - рівня Німеччини. Одним з напрямів на вихід з кризового становища України, підтверджена закордонним досвідом розвиток соціального підприємництва, підтримка та реалізація стартап проектів – реалізація активної державної політики з впровадження стратегії розвитку інтелектуальної власності, підтримки стартап проектів. Країні потрібні творчі, ділові люди, сильні духом, що здатні приймати сміливі та нестандартні рішення, відповідальні та самостійні, а головне кваліфіковані фахівці, які здатні мислити креативно. Це підтверджується активною діяльністю Державної інноваційної фінансової-кредитної установи, метою якої є здійснення фінансової підтримки інноваційної діяльності суб'єктів господарювання різних форм власності.

Поряд з кризовими явищами в економіці, – стан навколишнього середовища та організація раціонального природокористування є однією з актуальних проблем українських територій. Як говорять: «Біда лихо породила». Занедбані українські землі потребують дбайливого та мудрого користування енергетичними, земельними, водними та іншими

ресурсами. Саме тому формування екологічної свідомості, нової системи цінностей є визначальними напрямками діяльності в Україні.

В науковій літературі та мас медіа обговорюється ряд ключових питань, що пов'язані з інноваційними тенденціями – екологізацією систем життєдіяльності, а також екологізацію промислових підприємств та господарств. Науковці вважають екологізацію неупередженою процедурою, властивостями якої є спрямована діяльність на формування маловідходних та безвідходних технологічних процесів; заміна та відмова від забруднюючих екологію технологій; закриті виробничі цикли, використання альтернативної енергетики; розробка технологій та програм впровадження систем очищення газових викидів та стічних вод; комплексна переробки та сортування відходів, створення системи ринку органічної продукції.

У пошуках шляхів вирішення екологічних проблем та шляхів усунення кризових явищ постають в пріоритеті для України, тому вважаємо за необхідне підтримку в організації реалізації саме екологічних стартапів. Нині вже є активні люди, що працюють в цьому напрямку, серед них Greencubator, Зелена школа та багато інших. На перший план виходить необхідність створити екоспілку людей, що об'єднують не тільки ідеї, а й дії, стає не перший сходинок до побудови суспільства, що є орієнтованим на розвиток країни через особистісне зростання.

Засоби, що виступають об'єднанням думок людей різних верств населення – конференції, зустрічі, круглі столи, обговорення. Проте проактивним вважаємо інформаційне поле, що буде виступати як сукупність зосередженої в даному обсязі простору-часу інформації щодо задіяних учасників серед існуючих стартап проектів та екологічного бізнесу.

Хоча значну роль у сучасному розвитку особистості відіграють конференції. Учасниками яких є не тільки здобувачі вищої освіти та науково-педагогічний склад, а й представники бізнесу, бізнес інкубаторів та стартап шкіл. Конференції, в яких приймають участь такі категорії людей спрямовані перш за все на обмін досвідом, думками, ідеями та веденням сучасних ділових бесід та переговорів. Проте для створення активної рушійної сили, необхідно взяти за основу більш дієвий захід, що включить не тільки представників науково-державних установ та бізнесу. Як найбільш очевидних для широкого кола людей, візьмемо за основу активні Челенджі. Механізми, що дозволяють об'єднати людей на основі використання соціальних мереж, дозволять охопити велику кількість людей і створити діючу екоспілку.

Формування бізнес компетентностей в даному випадку спрогнозуємо як мотиваційний поштовх для створення власного бізнесу. сформоване інформаційне поле користувачів дозволить розкрити потенціал стартап проектів що виходять на рівень розробки продуктів для широкого кола споживачів.

Для досягнення зазначеної вище мети необхідно вирішити наступні завдання:

1. Визначити семантичне поле значення Challenge, стартап та вплив заходу на створення екоспілки
2. Науково-педагогічний аналіз, в контексті формування стартап проектів, їх розвиток та реалізацію.
3. Визначити стартап проекти аграрного спрямування Миколаївської області, розвиток, аналіз їх діяльності.
4. Інформаційне середовище, в умовах проведеного заходу, – як складова електронного середовища формування бізнес компетентностей в університетах аграрного профілю.

Результати дослідження. Для вирішення поставлених завдань, по перше, звернемо нашу увагу на думку науковців лінгвістів, саме вони спостерігають за розвитком сучасних лексем та їх вплив на суспільства. Так однією з не відносно нових є лексема американського походження – challenge, що описують в мовному значенні як «виклик». Лексема «челендж» – нині активний чином запозичується різними мовними системами, зазначають Т. Шкапенко, П. Шкапенко (2012). Науковці зазначають невідповідність тлумачення етнокультурними факторами, пояснюючи та наводячи приклади застосування цього слова в різних екскурсах (поетичному, політичному, економічному, соціальному та духовній сфері життя людини) (Шакін П., 2017).. Розуміємо що сутність слова відповідає деякому аспекту життя Америки та її народу, дій, що стимулюють перемогу над труднощами, посилюючи насагу до отримання успіху, благополуччя та щастя. Науковець проводить дослідження посилення леми слоганами, що пропонують діяти «You can do it», «We can do it», «Yes, we did it» (Шакін П., 2017). У французькому – challenge, звучить так само як і у англійській мові. Щодо значення – французи,

вживають його завжди, коли хочуть підкреслити важливість якої-небудь події, щось цікаве і унікальне. Таким чином «Челендж» розуміємо як пропозицію вступити в боротьбу чи змагання.

Прихильність українців завоювали челенджі саме в соціальних мережах. Челенджі в інстаграмі, ютубі та інших популярних соціальних мережах приваблюють велику людей. У 2017 році до Міжнародного дня рідної мови Департамент суспільних комунікацій запустив флешмоб-челендж #моємоваукраїнська. У 2018 році було запущено флешмоб «Колір настрою – ЗЕЛЕНИЙ!», метою було призвати кожного підприємця та бухгалтера до раціонального використання паперу в роботі. Навіть президент України започаткував челендж щодо спортивного способу життя «Зе Кубіки». Деякі челенджі не тільки захоплюють, а й створюють настрій. Так, наприклад, Ice Bucket Challenge, за правилами якого учаснику необхідно облили себе відром крижаної води та перерахувати до добродійного фонду ALS Association 10 доларів, захопив декілька країн світу. Цей челендж залучив багато людей та сотні мільйонів доларів (The New York Times (2014, август 17)). В Україні цей челендж захопив відомих співаків Дзідзьо, Джамала, Дмитро Шуров, Світлана Лобода та багатьох політиків, серед яких мер Львову – А. Садовий, мер Києва – В. Клічко, М. Порошенко та інші.

Є практика і міністерських челенджів, так у Великій Британії було проведено City Challenge у 2008-2012 році, захід був направлений на поліпшення освітніх результатів для дітей з неблагополучних сімей.

Є челенджі-марафони «стрункості», або «відмова від цукру» на деякий проміжок часу; є для саморозвитку, – читання книжок; змаганнях в комп'ютерних іграх; комічні, як наприклад випити 3 л молока, або нанести макіяж без дзеркала в прямому ефірі тощо.

Розуміючи проблеми навколишнього середовища, було запропоновано розробити захід «StartUp EcoChallenge», що об'єднає людей які ведуть екологічний бізнес, здобувачів вищої освіти, яких цікавить розвиток саме екологічних стартап проектів. У зв'язку з незаконною вирубкою дерев на території України (за даними Unian, скорочення лісів на Україні складає 11% (2017, липень 25)). Головним посилком челенджу було не тільки об'єднання людей, у яких в пріоритеті збереження природи та здоров'я людей, а й виконання конкретних дій – озеленення територій в місті та поза його межами.

Повертаючись до теми стартап проектів зазначимо, що в Україні поступово формується інфраструктура підтримки стартапів. На сьогодні мережа бізнес інкубаторів та акселераторів за словами Н. Ситника (2017) налічує близько восьми десятків, переважно орієнтована на мале та середнє підприємництво. Проте, зазначає науковець, «Лише невелика кількість забезпечують комплексну підтримку стартапів на початкових етапах. робочий простір, менторство, консультації, інвестиції, зустрічі з потенційними інвесторами тощо» (2017, стор.118).

Концептуальні основи стартапів закладені в роботах С. Бланк та Б. Дорф (2008, 2012, 2013), Benkler (2006), Е. Піса (2014). Стартап – це пошук бізнес моделі, інноваційної ідеї якої раніше не було, творча робота з нею. Стартап-середовище – це креативне середовище, в якому винахідники, навчаючись і спілкуючись, втілюють свої ідеї та розробки. D. Piscione досліджує характеристики першої і найбільш успішної стартової екосистеми світу, яка генерується більше 6000 інноваційних компаній. Вказує на характеристики екосистеми стартап проектів (2013).

Серед українських науковців, що вивчають стартап проекти – розвиток, проблеми та реалізацію – В. Геєць, І. Думанська, О. Курченко, О. Саліхова, Н. Ситник. На формування нових організацій інноваційного типу, звертає увагу В.Геєць. Виокремлюючи основним з головних питань фінансування науковець стверджує, що підтримка інноваційного розвитку необхідно здійснювати за рахунок залучення інвестицій від підприємців та ресурсів венчурного характеру (2015). І. Думанська звертає увагу на аспекти фінансування стартап проектів в агропродовольчому виробництві (2018). О. Саліхова, проводить глибинний аналіз міжнародного досвіду. Визначаючи методології та підходи роботи зі стартапами у країнах: США, Сполучене Королівство, Німеччина, Італія, Канада, Китай, встановлює зв'язки обґрунтовуючи стратегії побудови національних високотехнологічних виробництв та варіанти їхньої реалізації (2012). О. Курченко визначає поліаспектну статистичну форму для опитування стартапів в Україні для оцінки їхніх ресурсів та результатів, перешкод на шляху інноваційної діяльності та інтеграції у європейський науково-технологічний простір (2016). Н. Ситник описує основні характеристики системи життєзабезпечення екосистеми стартапів, серед яких: юридично-правові засади; інвестування (приватний і державний капітал, бізнес-янгели,

венчурний капітал, інвестиційні компанії та фонди, краудфандингові платформи); підготовка та навчання (стартап-школи, навчальні курси, інкубатори, створення вільного робочого простору, менторство, майстер-класи); організація заходів щодо презентації стартап проектів (зустрічі з міжнародними експертами та інвесторами, організація виставок стартапів, конференцій, хакатонів (hackathon), челенджів (challenge), битв (battle), марафонів (marathon) (2017).

Розглянуті нами наукові джерела дають підстави для наступного висновку: формування бізнес свідомості можливе через проведення ряду заходів та розбудови необхідної інфраструктури для розвитку підприємницької діяльності та інновацій у вигляді стартап проектів; Визначено основні проблеми, що стають перепонами у розвитку інновацій – серед них фінансування та юридично-правові. Відстоюючи позиції розвитку науковці втілюють в життя європейський та американський досвіди роботи з ідеями та підтримкою їх на ринку.

Для визначення проблем, що стримують бажання втілити власні ідеї, проведено анкетування здобувачів вищої освіти (608). Дані опитування свідчать про те, що здобувачі вищої освіти розуміють важливість бізнесу та підприємництва для розвитку країни у переважній більшості випадків анкетовані наводили обґрунтовані відповіді з приводу необхідності розвитку підприємництва для національної економіки. Один на 32 опитуваних вже мав офіційні документи, що підтверджують його право здійснювати підприємницьку діяльність, загалом ця кількість склала 19 здобувачів вищої освіти. Тривожить той факт, що значна частина здобувачів (80,1%) взагалі не змогла ідентифікувати різницю між бізнесом та підприємництвом. Також значна кількість респондентів не знає основні моделі ведення підприємницької діяльності (89,4%). Більше половини (70,2 %) не вміють розподілити фінанси та скласти список проектів, справ, покупок, самоосвіти і розваг. Цікавим виявився той факт, що мають ідею для бізнесу майже половина анкетованих здобувачів вищої освіти (45,9%).

Як бачимо, здобувачі вищої освіти розгублено відповідають на питання, хоча розуміють важливість розвитку підприємницької справи. Але знання щодо елементарних аспектів ведення бізнесу – планування та знання бізнес моделей повинні бути в пріоритетах вивчаємої дисципліни «Основи економічної теорії».

Співставивши відповіді на запитання можна дійти висновку, що більшість здобувачів бажає відкрити власну справу, розуміє важливість розвитку малого та середнього бізнесу, проте не має знань з основ економічної теорії, що свідчить про слабку обізнаність майбутніх аграріїв. Відбір здобувачів вищої освіти на конференцію «StartUp EcoChallenge» засновано на відповідях у анкеті, акцент було поставлено на знання з економіки та ведення підприємницької діяльності. У загальній кількості ця цифра становила 176 осіб.

Взявши за основну мету ознайомлення з різними видами бізнесу та варіантами обраних моделей було прийнято рішення провести захід, що буде слугувати поштовхом для розвитку власної справи. Захід було спрямовано на активне спілкування та інтелектуальну взаємодію між представниками бізнесу і молоді, окрім цього було залучено організації, що сприяють розвитку бізнес компетентностей.

Заздалегідь перед проведенням заходу з учасниками було обговорено моделі ведення ділової бесіди та специфіку мовного етикету, стратегії та тактики спілкування. Звернули увагу на відповідні розділи з «Ділової української мови», що вивчалась всіма здобувачами на першому курсі.

Вибір екологічного напрямлення обґрунтовувався екологічними проблемами в Україні. Екологізація, як нова течія, що спонукає проникнення у сферу всіх систем життєдіяльності людини, здатність кожної особистості зберегти екосистему планети. Відомий громадський діяч, який є автором більше 50-ти книг на екологічну, природоохоронну, зооохоронну, екофілософську та історичну тематику, Володимир Борецько звертає увагу в своїх роботах на екологічні проблеми України. Серед них діяч називає: забруднення водних ресурсів; скорочення середньої тривалості життя жителів України; забруднення повітря; скорочення тваринного і рослинного світу; проблема сміття і побутових відходів; проблема незаконної забудови берегів річок, озер і морів; наслідки чорнобильської катастрофи.

Метою виступів представників екологічного бізнесу була внутрішня потреба поділитися досвідом в професійному співтоваристві, залучити молодь до співпраці та здійснити виклик молоді і перевірити готовність до активних та рішучих дій. Розкриття кейсів власних бізнес моделей представників екологічного бізнесу були спрямовані на формування лояльності слухачів

до екологічного виробництва та обмін досвідом з кращими фахівцями в сфері екологічного виробництва міст Миколаєва, Одеси, Херсону. Відповідно до зазначеного, було організовано і структуру доповідей: історія та місія створення бізнесу; мета та задачі, що переслідує засновник в бізнесі; розкриття бізнес моделі, що було обрано для досягнення поставленої мети; якісні та кількісні показники, що досягнуті підприємством на сьогодні; перспективи розвитку; отримання зворотнього зв'язку від слухачів.

Розглядаючи електронне середовище для формування бізнес компетентностей як складну структуру, розкриємо інформаційний простір «StartUp EcoChallenge», що є однією складовою (рис. 1.). Інформаційний простір виконував наступні задачі: 1. Інформаційна підтримка учасників; 2. Популяризація та розвиток екологічного бізнесу; 3. Створення екоспільки діючих людей. 4. Інформаційна взаємодія забезпечує обмін інформацією між учасниками, а також моніторинг процесу обміну інформацією. Опис сервісів наведено нижче.

Концепція сайту як інформаційного простору, доступного різним категоріям користувачів, до його структури входить:

Header: інформація щодо заходу: місце, час, назва, лозунг, рядок меню

Основна сторінка:

1. Логотип, назва, кнопка реєстрації.
2. Інформація щодо проблеми заходи, шляхи її вирішення.
3. Категорії проектів.
4. інформація щодо створення екоспільки, кнопка приєднатись.
5. Інформація щодо спікерів: ПІБ, посада, посилання на соціальні мережі та сайт підприємства, тема доповіді, місія компанії.
6. Програма.
7. Карта.
8. Реєстрація.
9. Спонсори.

Footer: інформація про організаторів, час, назва, хештег під яким можна знайти в соціальних мережах, соціальні мережі, логотип, лозунг.

Рис. 1. Інформаційний простір StartUp EcoChallenge

Вибір кольорових палітр щодо візуалізації даних на сайті було здійснено за допомогою он-лайн сервісу colorscheme (Рис 2.), відповідно до основних кольорів на логотипі, що символізують підключення до екоспільки. Основними кольорами виступили зелені відтінки, як уособлення розбудови життя людини у рівновазі з природою. Окрім цього зелений колір уособлюють як

свободу дій, мудрість, гармонію, стабільність, рівновагу, рівність і впевненість. Акценти, обрано з додаткових та вторинних кольорів.

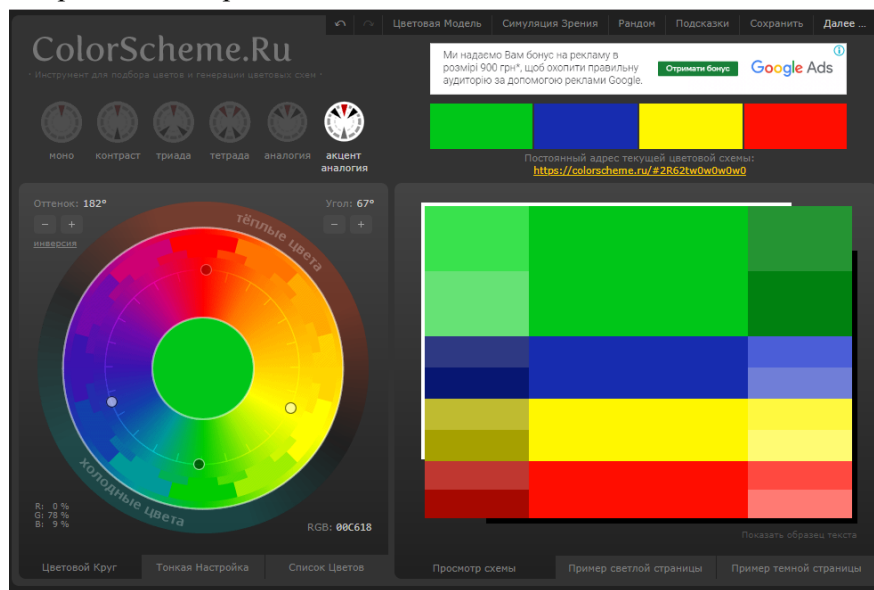

Рис 2. Онлайн сервіс colorscheme для вибору кольорової гами сайту

Рис. 3. Стартова сторінка заходу «StartUp EcoChallenge», платформа WIX (1 версія)

Рис.4. Стартова сторінка StartUp EcoChallenge розроблена на Wordpress

Одним із варіантів вирішення проблеми екології та шляхів усунення кризових явищ вважаємо за необхідне підтримку в реалізації саме екологічних стартапів. Інформаційне поле,

що буде виступати як сукупність зосередженої в даному обсязі простору-часу інформації щодо задіяних учасників, існуючих стартап проектів, екологічного бізнесу.

Статистика посещаемости ecochallenge.com.ua

Посещаемость
Информация о посетителях и просмотрах сайта.

	За день	месяц	год
Просмотры	180	5 250	63 000
Посетители	50	1 320	15 840

Примерные данные, вычисленные на основе информации с сервиса Alexa.

Рис. 5. Ведені показники заходження на сайт на момент 19.11.2019

Інформаційний потік на сайті <http://ecochallenge.com.ua/>

На думку А. Соколова, електронна комунікація – це новітній вид смислової соціальної комунікації, яка охоплює широке коло техногенних комунікаційних каналів, заснованих на дровому та радіозв'язку, магнітному та оптичному записі інформації. Інформаційний потік, що в загальному випадку сукупність інформації, що переміщається в інформаційному просторі по каналу комунікації. У даному випадку являє собою Інформаційні потоки в соціальних мережах, що дозволяють режимі он-лайн розповсюджувати інформацію тим самим створюючи інформаційний потік, поділяючи на окремі інфосфери кожного учасника та його підписників. Взаємодію між ними, через різні канали комунікації direct, Story, IGTV, он-лайн трансляція (Instagram), Messenger, Сторіз, он-лайн трансляція FB, і так далі залежно від наявності каналів комунікації у учасника EcoChallenge.

Рис. 5. Зведені показники присутності різних груп учасників заходу «Startup EcoChallenge» м. Миколаїв

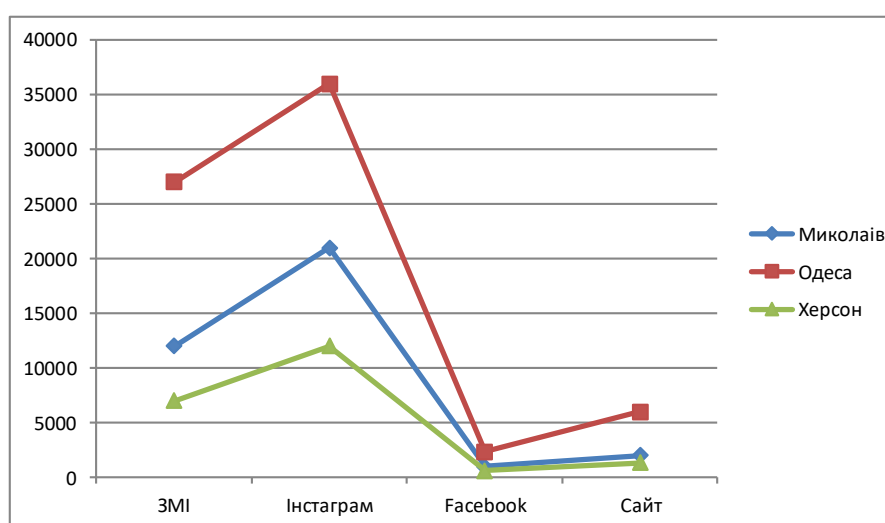

Рис. 6. Інформаційне поле створене ЗМІ, соціальними мережами та сайтом.

Висновки. Результати семантичного аналізу та процесів розповсюдження заходу в межах країни та світу ефективно демонструють динаміку зміни настрою та використання елементів англомовної лексики challenge, що визначаємо як змагання та виклик до дій. Аналіз

науково-методичної літератури стартап проєктів дав можливість визначити етапи розвитку, проблеми та реалізацію бізнес ідей. Визначення екологічного напрямлення, обґрунтовано проблемами екології на території України.

В організаційно-технічному аспекті структуру інформаційного простору становить сукупність блогів, соціальних медіа, веб сайту, підготовленого заздалегідь контенту, реклама їх супроводу, використання, інформаційно-телекомунікаційних систем, мереж, додатків та організаційних структур, що функціонують на основі певних принципів і за встановленими правилами, що забезпечує інформаційну взаємодію користувачів, а також задоволення їх інформаційних потреб.

Результати конференції сприяли розвитку екологічних стартапів, створення інформаційного поля засобами розповсюдження через мережу Інтернет та соціальні мережі присутності на заході «StartUp EcoChallenge». Взяття участі у конференції дає можливість розвитку екологічних ідей та підвищення обізнаності, отримання практичного досвіду здобувачами вищої освіти про моделі бізнесу, впровадження бізнес ідей у життя засобами навчання у стартап школі, отримання м'яких навичок у бізнес інкубаторі, вивчення цільової аудиторії, визначення механізмів поширення продукту на краудфандинговій платформі. Окрім цього захід мав мотиваційне спрямування, отримання натхнення для почуття спільності, поглибленого зв'язку з природою і бажання вирощувати зелені насадження, створювати позитивні глобальні зміни в напрямку стійкості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Benkler, Yochai. (2006). *The Wealth of Networks: How Social Production Transforms Markets and Freedom*. Yale University Press.
2. Blank, Steve Gary, and Bob Dorf. (2012). *The Startup Owner's Manual: The Step-by-Step Guide for Building a Great Company*. K&S Ranch, Incorporated.
3. Blank, Tali Hadasa. (2008). "The Effects of Founding Team Composition on the Success of Israeli New Ventures in the High-Technology Sector". Bar Ilan University, Israel.
4. Ice Bucket Challenge' Has Raised Millions for ALS Association, The New York Times (27 July 2016). Retrieved from <https://www.nytimes.com/2016/07/28/health/the-ice-bucket-challenge-helped-scientists-discover-a-new-gene-tied-to-als.html>.
5. Piscione, Deborah Perry. (2013). *Secrets of Silicon Valley: What Everyone Else Can Learn from the Innovation Capital of the World*. Macmillan.
6. Research and analysis. Evaluation of the city challenge programme. <https://www.gov.uk/government/publications/evaluation-of-the-city-challenge-programme>. From: Department for Education. Published 28 June 2012
7. Shkapenko T., Shkapenko P. (2012). Import of American Concept „Challenge“// *Auspicia*. Praha. , № 1. С. 85-90.
8. Бланк С. (2013). Стартап: настольная книга основателя / С. Бланк, Б. Дорф. – М.: Альпина Паблишер, 616 с.
9. Вырубка леса в Украине достигает масштабов экологического бедствия. (июль 25, 2017). Unian. Retrieved from: <https://www.unian.net/ecology/naturalresources/2048064-vyirubka-lesa-v-ukraine-dostigaet-masshtabov-ekologicheskogo-bedstviya-video.html>
10. Геєць В.М. (2015). Бар'єри на шляху розвитку промисловості на інноваційній основі та можливості їх подолання. *Економіка України*. № 1. С. 14.
11. United Nations Ukraine (Вересень 15, 2017). Цілі сталого розвитку 2016-2030 Національна доповідь 2017 Retrieved from: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>
12. Думанська І.Ю (2018). Стартап як платформа для фінансування інноваційного процесу в апк. *Приазовський економічний вісник*. Гроші, фінанси і кредит Випуск 2(07). – с. 122-128
13. Рис Э. (2014). Бизнес с нуля. Метод Lean Startup для быстрого тестирования идей и выбора бизнес-модели = *The Lean Startup: How Today's Entrepreneurs Use Continuous Innovation to Create Radically Successful Businesses*. – М.: Альпина Паблишер, — 256 с.
14. Остапчук Ю. (2016). Роль електронної комунікації в інформаційному суспільстві. *Вісник Книжкової палати*. № 5 39, с. 38-40
15. Саліхова О. Б. (2012). *Високотехнологічні виробництва: від методології оцінки до піднесення в Україні: монографія*. Київ,. 624 с.
16. Саліхова О.Б., Курченко О.О. (2016). Створення статистичного підґрунтя для оцінки особливостей інноваційних стартапів України. *Статистика України*. № 1. С. 18-21.
17. Ситник Н.І. (2017). Сучасний стан та перспективи розвитку екосистеми стартапів України / Н. І. Ситник // *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Сер. : Економічні науки. — Вип. 27(2). – С. 117-120. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>
18. Скаршевский В. (Февраль 23, 2019). «Украина топчется в экономическом болоте». <https://golos.ua/i/666750>
19. Шакин П. В. (2017) Сдвиги лексической сочетаемости лексемы вызов (на материале текстов СМИ) В лаборатории ученого, с. 181-189. *Електронний ресурс*: <http://elar.urfu.ru/> Доступ до ресурсу: <http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/54434/1/iurp-2017-168-21.pdf> Дата звернення: 20.06.19
20. Шкапенко Т. (2016). Англо-американский концепт "challenge" в славянских языках // *International scientific review*. №4 (14). Доступ до ресурсу: <https://cyberleninka.ru/article/n/anglo-amerikanskiy-kontsept-challenge-v-slavyanskih-yazykah> (дата звернення: 21.06.2019).

ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Куриш Наталія Костянтинівна, Україна, м. Чернівці, завідувач НМЦ освітнього менеджменту та координації діяльності методичних служб Інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijitss/30122019/6855

ARTICLE INFO

Received 24 October 2019

Accepted 16 December 2019

Published 30 December 2019

KEYWORDS

postgraduate pedagogical education, competence of entrepreneurship, self-educational activity, hutagogika.

ABSTRACT

In the process of reforming the Ukrainian education industry, postgraduate education is task with developing entrepreneurial competence in teachers who will be able to prepare students for later life, self-realization and development, active citizenship, professional careers in market conditions.

In the article presents the main priorities of the system of postgraduate pedagogical education for the formation of entrepreneurial competence of teachers of natural sciences, which are to ensure the variability, mobility and flexibility of the educational process. The stages of formation of entrepreneurial competence of teachers of natural sciences in postgraduate education have been elaborated, which include entrance testing, training, self-educational activity and initial testing. In the context of such processes of modernization of the system of postgraduate pedagogical education, it is important to review not only the content, but also the forms, methods and approaches to the organization of training of teachers of natural specialties in relation to the formation of entrepreneurial competence.

Such systematic training of teachers is aim at prompt reorientation of their activities and formation of teachers of the future.

Citation: Куриш Наталія Костянтинівна. (2019) Formuvannya Pidpriemnytskoi Kompetentnosti Vchyteliv Pryrodnychkykh Spetsialnostei u Systemi Pisladiplomnoi Pedahohichnoi Osvity. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 9(21). doi: 10.31435/rsglobal_ijitss/30122019/6855

Copyright: © 2019 Куриш Наталія Костянтинівна. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Актуальність досліджень. Сучасні процеси реформування освітньої галузі ставлять перед педагогами нові вимоги та виклики до яких не готує вищий заклад освіти. Тому, проблему професійної підготовки педагогів, в тому числі і природничих дисциплін, до реалізації сучасних викликів реформування освітньої галузі, покладається головним чином на заклади післядипломної педагогічної освіти.

Відповідно до «Положення про республіканський (Автономної Республіки Крим), обласні та Київський і Севастопольський міські інститути післядипломної педагогічної освіти» затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 17.11.2000 № 538 інститути забезпечують підвищення кваліфікації та перепідготовку керівних кадрів і педагогічних працівників освіти, здійснюють на базі освітніх закладів теоретичні і прикладні дослідження у галузі освіти, їх упровадження у практику освітньої системи [9]. Саме післядипломна освіта забезпечує організоване й систематичне навчання дипломованих фахівців для подолання розриву між здобутою ними у вищих навчальних закладах професійною підготовкою, набутим практичним досвідом і новими вимогами, зумовленими змінами, що відбуваються в науці й суспільстві. Головні цілі післядипломних закладів освіти нині – навчити вчителів природничих спеціальностей

сприймати ті зміни, які вже зачепили школу, і проблеми школи у майбутньому; вибудовувати свою методику викладання, враховуючи зміни у змісті освіти, інноваціях навчання, а також у розвитку підприємницьких компетентностей старшокласників.

Проблеми підготовки педагогів, у системі післядипломної педагогічної освіти, до реалізації реформування освітньої галузі розкриті у працях науковців В. Олійника [7], А. Зубко [2], В. Лугового [5], В. Маслова [6], Л. Покроєвої [8], Н. Клокар [3], Н. Протасовою [11], Т. Сорочан [12], В. Шарко [13] ін.

Мета статті – проаналізувати умови формування підприємницької компетентності вчителів природничих спеціальностей у системі післядипломної педагогічної освіти.

Визначена мета конкретизується в наступних завданнях:

- розкрити основні пріоритети системи післядипломної педагогічної освіти щодо формування підприємницької компетентності вчителів природничих спеціальностей;
- розробити етапи формування підприємницької компетентності вчителів природничих спеціальностей у післядипломній освіті;
- визначити складові діяльності методистів інституту післядипломної педагогічної освіти щодо розвитку у вчителів природничих спеціальностей підприємницької компетентності.

Результати досліджень. Враховуючи вищезазначене, інститутам післядипломної педагогічної освіти необхідно сформувати у вчителів природничих дисциплін підприємницьку компетентність відмовляючись від уніфікації навчального процесу на курсах підвищення кваліфікації, урізноманітнюючи освітні практики, запроваджуючи оригінальні авторські методики, варіативний підхід до змісту, технологій навчання, а також випереджувальний характер навчання.

Відповідно, процес формування підприємницької компетентності вчителя у системі післядипломної освіти відбувається в певній послідовності, яка передбачає такі основні етапи:

- вхідне діагностування рівня розвитку підприємницької компетентності;
- навчання (на курсах підвищення кваліфікації або семінарах, тренінгах, майстер-класах, інших короткотривалих формах навчання);
- самоосвітня діяльність;
- вихідне діагностування рівня розвитку підприємницької компетентності, рефлексія.

Дана послідовність передбачає дотримання дуже важливої умови: професійний розвиток учителів у системі післядипломної освіти має забезпечуватись наступністю курсів підвищення кваліфікації та міжкурсового періоду, а також взаємодії інституту післядипломної педагогічної освіти, територіальних методичних служб та методичних служб закладів освіти. Це означає, що інститут розробляє спеціальні програми і надає рекомендації та матеріали щодо методології, змісту та технологій безперервної освіти педагогів у міжкурсовий період, а співвиконавцями цих програм є територіальні методичні служби та методичні служби закладів освіти.

У ході проведених досліджень та аналізуючи теорію і педагогічну практику, можна визначити пріоритети у системі післядипломної педагогічної освіти щодо формування підприємницької компетентності вчителів природничих спеціальностей, які полягають у забезпеченні варіативності, мобільності гнучкості та наскрізності навчального процесу. Пропозиція широкого вибору програм підвищення кваліфікації, їх модульність і різноманітність форм підготовки забезпечують варіативність та можливість вчителів вибрати ті курси та теми, які сприятимуть їх професійному зростанню. У таких умовах у програми курсів для вчителів природничих спеціальностей впроваджуються теми та розробляються спецкурси щодо організації компетентнісного навчання, формування підприємницької компетентності педагогів та старшокласників.

Здатність оперативно перебудовуватися відповідно до нормативно-правових актів та запитів замовників дозволяє системі післядипломної педагогічної освіти бути мобільною. Саме впровадження різних форм підвищення кваліфікації інституційну (очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна, мережева), дуальну, на робочому місці, на виробництві тощо дає можливість задовільнити потреби педагогів та вимоги суспільства визначені Порядком підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800. У пункті 15 Порядку зазначено основні напрями підвищення кваліфікації педагогічних працівників:

розвиток професійних компетентностей (знання навчального предмета, фахових методик, технологій);

формування у здобувачів освіти спільних для ключових компетентностей вмінь, визначених частиною першою статті 12 Закону України “Про освіту” (серед яких і підприємницька компетентність);

психолого-фізіологічні особливості здобувачів освіти певного віку, основи андрагогіки; створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища, особливості (специфіка) інклюзивного навчання, забезпечення додаткової підтримки в освітньому процесі дітей з особливими освітніми потребами;

використання інформаційно-комунікативних та цифрових технологій в освітньому процесі, включаючи електронне навчання, інформаційну та кібернетичну безпеку;

мовленнєва компетентність;

формування професійних компетентностей галузевого спрямування, опанування новітніми виробничими технологіями, ознайомлення із сучасним устаткуванням, обладнанням, технікою, станом і тенденціями розвитку галузі економіки, підприємства, організації та установи, вимогами до рівня кваліфікації працівників за відповідними професіями (для працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти);

розвиток управлінської компетентності (для керівників закладів освіти, науково-методичних установ та їх заступників) тощо [10].

Гнучкість навчального процесу у післядипломній освіті, особливо для вчителів природничих спеціальностей, забезпечується через реалізацію індивідуальних або інтегрованих освітніх програм. Багато вчителів, особливо у сільських школах, викладають не тільки один предмет природничого спрямування, тому впровадження інтегрованого підходу дає можливість задовільнити потреби педагогів.

Загальні дидактичні принципи впровадження наскрізності навчання для вчителів природничих спеціальностей полягають у наданні слухачам інформації про підприємницьку компетентність, передбачають формування стійких навичок використання отриманих знань на практиці. У перспективі це також означає суттєву зміну ціннісних пріоритетів та світоглядної позиції у бік формування відповідальної, соціально-активної, фінансово-раціональної, рівноваженої поведінки.

Наскрізність навчання у післядипломній освіті здійснюється через об’єднання ідей, наукових теорій, технологій навчання у процесі скоординованої діяльності вчителів природничих спеціальностей. Наскрізність навчання проходить наскрізь природничих навчальних предметів через призму компетентнісного підходу.

Організація наскрізності навчання підприємницької компетентності вчителів природничих спеціальностей включає:

проведення занять із додаванням до основного змісту навчального матеріалу окремих практичних завдань, які стосуються формування життєвих навичок та умінь, лідерських якостей особистості;

корегування змісту окремих тем з акцентом на проблемний підхід, особистісно-розвивальні, ігрові методики навчання;

введення у зміст навчання нетрадиційних форм, наприклад: тренінгів, майстер-класів, практикумів, проблемних семінарів тощо;

впровадження проектних технологій навчання у освітній процес.

Особливою формою наскрізного навчання є інтегровані заняття з аспектами підприємницького змісту, які спрямовані на встановлення міжпредметних зв’язків природничих спеціальностей, що сприяють формуванню в слухачів цілісного, системного знання, актуалізації особистісного ставлення до питань, що розглядаються на заняттях.

За результатами досліджень визначено основні складові діяльності методистів інституту післядипломної педагогічної освіти щодо розвитку у вчителів природничих спеціальностей підприємницької компетентності:

1) урахування навчального середовища життєдіяльності дорослого, яке визначає можливості його розвитку як людини компетентної, самодостатньої, творчої, здатної орієнтуватися в ситуації, що змінюється, ефективно вирішувати практичні завдання і досягати запланованого результату;

2) взаємопов’язана система засобів навчання дорослих людей, яка забезпечує їх розвиток на основі реалізації сукупності процедур, планування навчання педагогів, орієнтоване на прогнозованому рівні професійного розвитку і особистісні якості;

- 3) науково-методичний супровід професійного розвитку педагогів, які навчаються;
- 4) моделювання формуючих дій;
- 5) оцінки та самооцінки результатів.

Складові навчання вчителів природничих спеціальностей є системою науково обґрунтованих дій дорослих, які навчаються, та викладачів і методистів. Система науково обґрунтованих дій здійснюється у вигляді реалізації тими, хто навчається, і тими, хто навчає, певних операцій і функцій на кожному з шести етапів процесу навчання: діагностики, планування, створення умов, реалізації, оцінювання і корекції процесу навчання. Ця система дій і функцій тих, хто навчається, і тих, хто навчає, має свої відмінності від системи дій тих, хто навчається, і тих, хто навчає, у педагогічній моделі навчання [4].

В умовах таких процесів модернізації системи післядипломної педагогічної освіти важливим є перегляд не тільки змісту, а й форм, методів та підходів до організації навчання вчителів природничих спеціальностей щодо до формування підприємницької компетентності.

Отже, для вдосконалення організації підвищення кваліфікації вчителів необхідно забезпечити змістовність і збалансованість форм навчання; максимально враховувати професійні запити педагогів щодо змісту і тривалості курсів підвищення кваліфікації, оскільки зміст курсів підвищення кваліфікації має задовольняти актуальні потреби у практичній діяльності вчителя, а також враховувати перспективи розвитку галузі. Основою позитивного ставлення слухачів до навчання на курсах підвищення кваліфікації та формування позитивної мотивації до самоосвіти має стати атмосфера творчої взаємодії викладачів і слухачів, повага до точки зору педагогічних працівників, створення умов для вільного обміну думками, результатами набутого досвіду. Нові форми підвищення кваліфікації – дистанційне та очно-заочне навчання – мають значні переваги і стають каталізатором процесу вдосконалення навчального процесу.

Аналізуючи особливості впровадження освітніх технологій на курсах підвищення кваліфікації вчителів природничих предметів, акцентуємо увагу на обмеженні технологій репродуктивного характеру та на необхідності переходу до продуктивного навчання, насамперед інтерактивного. Упровадження інтерактивних технологій навчання в освітню практику післядипломної освіти педагогічних працівників дозволяє підвищити якість освітнього процесу, зробити навчання та спілкування комфортним, підвищити рівень професійної та загальної культури вчителів.

Відповідно, сьогодні післядипломна педагогічна освіта має бути орієнтована на отримання системної підготовки вчителя, яка спрямована на оперативну переорієнтацію своєї діяльності у зв'язку із змінами в освітній галузі, насамперед із прийняттям Концепції Нової української школи, яка презентує формулу школи майбутнього, а, отже, і вчителя майбутнього.

Така постановка питання актуалізує проблему розвитку педагогічної майстерності вчителя природничих спеціальностей у системі підвищення кваліфікації, стимулює процес розкриття і повного використання творчого потенціалу кожного сучасного вчителя, що визначається не лише умінням ефективно впливати на вихованців, а й навчити їх вчитися, використовувати мережеві, інформаційні, дистанційні технології. Адже вчитель з ролі єдиного джерела знань переходить у статус помічника учня, здатного правильно і своєчасно зорієнтувати останнього в потоці освітньої інформації, надати консультаційну допомогу в критичному переосмисленні отриманого обсягу інформації, його аналізу та оцінювання [1].

Одним із напрямів післядипломної педагогічної освіти при підготовці вчителів природничих спеціальностей до розвитку підприємницької компетентності старшокласників це розроблення та забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії педагогів використовуючи хьютагогіку. Хьютагогіка (від грец. *εαυτός* – сам та *άγω* – вести) – це новий «пет-орієнтований» підхід до організації навчання в умовах інформаційної епохи, який слугує освітнім потребам педагогів XXI ст. та сприяє розвитку їх індивідуальних здібностей. Сутність хьютагогіки полягає у самовизначенні навчальної діяльності педагогів, заснована на вдосконаленні власних навичок учіння. Педагоги, що проходять навчання у системі післядипломної педагогічної освіти, знаходяться в центрі власного професійного зростання, здійснюють навчання не тільки власне предмету, а й забезпечують організацію свого навчання, самостійно складають власну траєкторію навчання, зокрема здійснюють вибір спецкурсів, тем, форм оцінювання. Завдання хьютагогіки сформувати у педагога вміння брати на себе відповідальність за власне навчання, а викладачі у таких ситуаціях беруть на себе функцію фасилітатора, делегуючи педагогу право управляти

процесом навчання. Хьютагогіка дає можливість гнучкого підходу до співпраці викладача інститутів післядипломної педагогічної освіти й вчителя природничих спеціальностей, коли викладач надає навчальні ресурси, а вчитель самостійно розробляє фактичний навчальний курс, який він спроможний засвоїти. Тобто викладачі встановлюють вчителям певний стандарт, до якого потрібно прагнути, а вчителі самостійно обирають тематику та спецкурси, які їм найбільш підходять при формуванні підприємницької компетентності та у процесі опанування вибраних тем та спецкурсів проходять тести, що підтверджують засвоєння того чи іншого матеріалу.

В умовах післядипломної педагогічної освіти педагоги презентують отримані знання та напрацьований досвід щодо розвитку підприємницької компетентності учасників освітнього процесу на різноманітних заходах: науково-практичних конференціях, круглих столах, форумах, ярмарках, вернісажах, методичних студіях, які є постійним майданчиком обміну думками між ученими, практиками економічного життя і шкільного середовища в цій галузі. Такі заходи сприяють ще кращому розвитку цієї компетентності у молодого покоління.

Висновки. Таким чином, підготовка вчителя до розвитку підприємницької компетентності старшокласників визначається здатністю вчителя до ефективного здійснення своєї професійної діяльності, володіння ним цілісною системою знань, умінь і навичок розвитку підприємницької компетентності, що визначаються сформованістю його педагогічної діяльності, педагогічного спілкування та визначених цінностей, ідеалів і педагогічної свідомості.

Аналізуючи вище сказане, ми дійшли висновку, що саме післядипломна освіта є важливою складовою формування підприємницької компетентності у вчителів природничих спеціальностей. Даний процес є ефективним за умови забезпечення варіативності, мобільності гнучкості та наскрізності навчального процесу та забезпечується наступністю курсів підвищення кваліфікації і міжкурсового періоду, що відбувається у взаємодії інституту післядипломної педагогічної освіти, територіальних методичних служб та методичних служб закладів освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жуков Г.Н. Общая и профессиональная педагогика / Г.Н. Жуков, П.Г. Матросов. – М.: АльфаМ: ИНФРА-М, 2013. – 448 с.
2. Зубко А. М. Теоретико-методичні засади підвищення кваліфікації педагогічних працівників у системі післядипломної освіти / А.М.Зубко. – Херсон РІППО. – 168 с.
3. Клокар Н. І. Управління обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти: теорія і практика : науково-методичний посібник / Н.І. Клокар. – К. : Міленіум, 2004. – 218 с.
4. Ксензова Г.Ю. Значении ситуации успеха в учебной деятельности [Текст] / Г.Ю. Ксензова // Гуманитарное образование в современном вузе: сб. статей памяти Т.П. Долговой. — Тверь, ТГУ, 2000.
5. Луговой В. Управління освітою: навч. посіб. для слухачів, аспірантів, докторантів спец. «Державне управління» / В. Луговой. — К.: Вид-во УАДУ, 1997. — 302 с.
6. Маслов В.І. Наукові засади вивчення змісту підвищення кваліфікації та підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів // Післядипломна освіта в Україні. – 2002. – №2. – С. 63–66.
7. Олійник В. Наукові засади розроблення прогностичної моделі розвитку післядипломної освіти в Україні / В. Олійник, В. Семиченко, Л. Пуховська [та ін.] // Післядипломна освіта в Україні. – 2007. – № 1 – С. 18–23.
8. Покроєва Л. Роль обласного інституту післядипломної педагогічної освіти в модернізації освіти в Україні / Л. Покроєва // Освіта на Луганщині. — 2003. — №2 (19). — С. 50–54.
9. Положення про республіканський (Автономної Республіки Крим), обласні та Київський і Севастопольський міські інститути післядипломної педагогічної освіти (затверджено наказом МОНУ від 17 листопада 2000 р. № 538) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0651-01>– Назва з титул. екрану.
10. Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF/stru> – Назва з титул. екрану
11. Протасова Н.Г. Теоретико-методичні основи функціонування післядипломної освіти педагогів в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.01 "Теорія та історія педагогіки" / Н. Г. Протасова. – К., 1999. – 33 с.
12. Сорочан Т. М. Підготовка керівників шкіл до управлінської діяльності: теорія та практика : монографія / Т.М.Сорочан. – Луганськ : Знання, 2005. – 384 с.
13. Шарко В.Д. Андрагогічний підхід до організації навчання вчителів в системі післядипломної освіти / В. Д. Шарко. – Херсон, 2003. – 96 с.

ПРОЕКТУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ КРАУДФАНДИНГОВОЇ ПЛАТФОРМИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ, В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ БІЗНЕС КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Альона Нелєпова, кандидат педагогічних наук
Докторант кафедри інформаційних і дистанційних технологій
Національний університет біоресурсів і природокористування

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijitss/30122019/6856

ARTICLE INFO

Received 20 October 2019
Accepted 21 December 2019
Published 30 December 2019

KEYWORDS

crowdfunding, crowd funding platform, startup campaign, business, business ideas, creative project, Business Competence.

ABSTRACT

The article discusses some aspects of crowdfunding platforms. has been explored the relevance of creating a crowdfunding platform and introducing it into the educational process with the purpose of forming business competencies. This research focuses on student projects. The purpose of creating a student crowdfunding platform is to integrate higher education applicants into project teams, to bring innovative products to the market at the facilities of universities and enterprises, to conduct research in one or another area.

The research examines the mechanisms of crowdfunding as a structural unit of the e-environment for the formation of business competencies in universities of agricultural profile. The basic principles of crowdfunding platform functioning as a system of training creation and implementation of startup projects are considered, researched the global crowdfunding platform market. The structural elements as well as the architecture of the crowdfunding platform for forming business competencies in agrarian universities are identified. Structural elements of the interface of crowdfunding platforms and platforms of the CIS countries are investigated. The architecture and organizational infrastructure, technological components of the crowdfunding platform were designed to create, promote and commercialize innovative projects.

Citation: Альона Нелєпова. (2019) Proektuvannia Osvitnoi Kraudfandynhovo Platformy Zdobuvachiv Vyshchoi Osvity Ahrarnoho Profiliu, v Konteksti Formuvannia Biznes Kompetentnostei. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 9(21). doi: 10.31435/rsglobal_ijitss/30122019/6856

Copyright: © 2019 Альона Нелєпова. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Вступ. Одним з завдань нашої країни, «подолати крайні форми бідності та скерувати країну на сталий шлях розвитку, за рахунок отримання та впровадження інклюзивних бізнес моделей із залученням бідних верств населення. Одним із пріоритетних цілей, в умовах прискореного розвитку інформаційної економіки є практична реалізація концепції інтегрованого е-середовища з освітнім, науково-дослідницьким складовими, а також елементами підприємницького середовища. З рахунок використання сучасних технологій бізнес інкубаторів, акселераторів, краудсорсингових та краудфандингових технологій. У таких країнах як США, Японія, країни Євросоюзу реалізація таких моделей в освітньому напрямку носить успішний характер, завдяки проведенню роботи із залученням молоді, студентів різного фаху і спрямованості. Основною метою використання такої моделі має за мету інтеграції економіки знань в бізнес середовище, розвиваючи різні форми студентського підприємництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вивчення нових інструментів маркетингу інноваційних проектів залучає до досліджень усе більшу кількість науковців із різних країн. Основні питання з дослідження краудфандінгу, порівняльну характеристику найпопулярніших *платформ у світі та лідерів серед* українських платформ народного фінансування, а також проблеми його функціонування були розглянуті у працях багатьох українських вчених. Так наприклад у роботах І. Васильчука, Ю. Гернего (2015), В. Маркової (2013), Л. Коваленко, Н. Колотова краудфандінг розглянуто як інструмент для входження України до цифрової економіки, зокрема інструмент маркетингу та цифрового маркетингу за допомогою якого можна оцінити ринок під час випуску нових, чи інноваційних товарів. Етапи реалізації інноваційних проектів, а також вимоги подання розглядають: Ю. Гернего (2015), М. Бойко, Н. Ведмідь, А. Охріменко (2015).

О. Васильєв, С. Матющенко (2016), А. Фоменко (2013), В. Огородник (2014), В. Макарович (2015), розглядаючи сучасні умови розвитку краудфандінгу в Україні, визначають можливості означених платформ під час фінансування інноваційних проектів, стартапів, цікавих ідей, зокрема джерела та форми колективного фінансування проектів. Здійснюючи акцент на фінансовому аспекті, висловлює думку, що фінансування нині можливе без участі банків, венчурних капіталістів або біржі. У роботі авторами наводиться класифікація краудфандінгових проектів, з акцентом фінансові винагороди та можливості інвестора. Докладно вивчаючи механізми, зазначають переваги визначених технологій на рахунок підтримки інноваційних проектів, стартапів, цікавих ідей та талановитих людей (2013).

Майже єдині з науковців, що розглянули краудфандінг з практичної точки значення є Л. Коваленко, Н. Колотова. Науковці визначили конкретні інструменти Інтернет маркетингу, що працюють під час PR кампанії: серед яких storytelling, Testimonial, Gamefication, DART. У контексті нашого дослідження заслуговує на увагу, акцент на ефективних комунікаційних інструментів. Розкриває етапи проведення кампанії, а також індикатори і показники, за якими можна оцінити ефективність кампанії (2013).

О. Васильєв, С. Матющенко (2016) не міняють теми механізмів отримання фінансів, розкриває всі існуючі умови, не забуваючи про колекторські контори, що займаються вирішенням проблем стосовно повернення грошей їх вкладникам.

Таким чином, дослідження проведені з метою вирішення теоретичних і практичних питань щодо застосування у навчальному процесі подібних технологій не розкривають повною мірою всіх аспектів формування бізнес компетентностей, а також побудови та використання краудфандінгової платформи для підготовки здобувачів вищої освіти аграрного профілю. Тим самим існуюча проблема потребує додаткових наукових досліджень, як у теоретичному так і в практичному аспектах.

Необхідно зазначити, що одним з напрямів розвитку краудфандінга в Україні можна розглядати створення студентської платформи. Розповсюдження такої платформи серед 2,5 млн. студентів (за даними 2013 р.), надасть змогу підтримати молодь в їх ідеях, а також сприятиме розвитку творчого потенціалу, активності серед студентства.

Розглядаючи краудфандінгові технології як можливість поставити в умови майбутнього фахівця в бізнес середовище. Дозволяючи оцінити бізнес та інноваційну діяльність на декількох рівнях. Насамперед це крауд-голосування, що має за підґрунтя оцінку ідей, продуктів та послуг. Наступним кроком, за рахунок технологій «мудрість народу», отримати коментарі, а також за допомогою за поради деяких проблем продукту, послуги, тощо.

За визначенням енциклопедії «Вікіпедія» краудфандінг – це народне фінансування, або по іншому колективне співробітництво людей (донорів), які добровільно об'єднують свої гроші або інші ресурси разом. Головним чином збір коштів здійснюється через Інтернет, завдяки так званім краудфандінговим платформам (2015). Основна ідея полягає в тому, що будь-яка людина, або група односторонніх публікує інформацію про свою ідею на спеціалізованому веб-ресурсі і повідомляє, при якому мінімальному обсязі зібраних коштів її можливо реалізувати. Люди яким виявилось до вподоби цей проект, допомагають грошима: як правило, невеликими.

Таким чином, краудфандінг розглядаємо, як інструмент Інтернет-маркетингу, за допомогою якого відбувається зниження комерційних ризиків інноваційних продуктів через залучення споживачів у процеси створення, тестування, фінансування та просування новинок

тощо. Краудфандінг в Україні на сьогоднішній день це принципово новий метод фінансування за допомогою мережі Інтернет, особливістю якого характерні простота і масова доступність.

Краудфандінг в Україні на сьогоднішній день це практично новий метод фінансування за допомогою мережі Інтернет, особливістю якого характерні простота і масова доступність. Тільки три діючі платформи краудфандінгу в Україні. Серед платформ, що діють зараз в Україні, можна виокремити: startup.ua, платформа соціальних інновацій Big Idea, Спільнокошт (від «Велика ідея»), ain.ua, na-starte.com. Зокрема «Український краудфандінг підходить для підтримки малого бізнесу, орієнтованого на місцевих споживачів. Однак для амбітних технічних стартапів, орієнтованих на створення продукту для західного або азіатського ринків.

Прогнозом на майбутнє розвитку краудфандінгу, можуть слугувати наступні цифри. В 2014-му році ринок виріс втричі, на 167%, досягнувши 16,2 млрд. доларів, порівняно з 2013 р, в якому було залучено 6,1 млрд. доларів. Тільки за 2014 р 3,3 млн. людей з усього світу вклали в проекти на сайті Kickstarter 530 млн. доларів, профінансувавши 22,2 тис. проектів. Найбільшими українськими стартапами, профінансованими і розкрученими за допомогою краудфандінга, стали LaMetric (зібрано 369 тис. доларів), Petcube (251 тис. доларів), Спалах iBlazr (156 тис. доларів).

Основна ідея полягає в тому, що будь-яка людина, або група однодумців публікує інформацію про свою ідею на спеціалізованому веб-ресурсі і повідомляє, при якому мінімальному обсязі зібраних коштів її можливо реалізувати. Люди яким виявилось до вподоби цей проект, допомагають грошима: як правило, невеликими. Під час проектування веб-ресурсу, звернемось до основних етапів проектування сайту. Розкриємо сутність технічного завдання: цілі створення сайту; призначення сайту; цільова аудиторія; концепція сайту; аналіз сайтів конкурентів; вимоги до змісту сайту; функціональні й технічні вимоги; структура сайту.

Розкриємо сутність цілей та завдань краудфандінгової платформи для здобувачів вищої освіти. Використання технологій краудфандінгу носить декілька функцій: монетизація інноваційних проектів, аналіз цільової аудиторії інноваційного продукту, навчання основам digital marketing, здобуття бізнес компетентностей. Призначення краудфандінгової платформи полягає в: підтримці процесів здобуття навичок створення, просування і комерціалізації інноваційних продуктів; популяризація виробництва інноваційної продукції; формування та підтримка позитивного іміджу молоді та ВНЗ України; ефективно діюча інформаційна мережа між учасниками краудфандінгової платформи; моніторинг інноваційної та науково-практичної діяльності учасників платформи. Головним пріоритетом є майже відсутність та значне зниження комерційних ризиків через залучення споживачів у процеси створення, тестування, фінансування та просування інноваційних продуктів тощо.

У даній роботі загострюється увага на студентських проектах, що мають на меті об'єднання здобувачів вищої освіти в групи, виведення продукції на ринок на матеріально-технічних потужностях підприємств, проведення досліджень в тій чи іншій сфері, впровадження інновацій. Альтернативами для залучення коштів в такі проекти є отримання кредиту в банках, пошук великих інвесторів (Бізнес-ангелів), залучення фінансів з венчурних фондів. Гроші такі фонди дають у випадку якщо виробництво вже здійснює діяльність та вимагає інвестиції. Краудфандінг ж передбачає отримання коштів з самого початку або навіть до старту функціонування фірми. Хоча платформою зауважено, що договір укладається не з фізичною особою, а юридичною. Звернемо увагу, що співпраця з бізнес-ангелами може служити гарним конкурентом краудфандінгу, так як інвестор починає інвестування на першому етапі розвитку проекту. Але подібна взаємовідносини з інвесторами завжди передбачають покупку частки капіталу компанії. У українських реаліях кредитування є найгіршим способом залучення інвестицій з фінансової точки зору. Основний плюс краудфандінга це факт того, що спонсори також є бізнес-представниками, так званими лідерами думок і ретрансляторами проекту і поширюють інформацію з власним представленням для своїх читачів в соціальних мережах.

Розглядаючи структуру краудфандінгової платформи, зокрема розберемо типи краудфандінгу, для подальшої реалізації ряду візуальних блоків:

1. Пожертва: спонсор віддає кошти, не потребуючи винагороди.
2. У пошуку вигоди: спонсор вкладає кошти, тим самим укладаючи контракт, який гарантує отримання продукту або послуги.
3. Боргове фінансування: видача коштів під певний відсоток.

4. Акції: спонсор стає власником частини коштів компанії, отримуючи частку прибутку бізнесу.

У перших двох варіантах можуть існувати з візуально одними характеристиками блоки для пожертви і покупки. Інші випадки розглядають складної форми юридичних взаємовідносин, тому краще відводити такі проекти, на окрему сторінку.

Таблиця 1. Корпоративні кольори різних краудфандингових платформ.

Структурні елементи сторінки	Назва крауд платформи, країна, посилання на сайт		
	StartTime (Казахстан) https://start-time.kz	Спільнокошт, (Україна) https://biggggidea.com/	Улей, Беларусь https://ulej.by/
Header (шапка)	#3e4b51	Прозорість 30% #ffffff	#fafbfb
Основний контент	#3e4b51	#ffffff #00000	#fafbfb
Заголовки	#009f4f	#ffffff	#333333
Контейнер	#ffffff	#ffffff	#f9f9f9
Кнопки	#009f4f	#00838c #ffffff	#f15957
Footer	#3e4b51	Прозорість 30% #ffffff	#f5f5f5
Body	Картинка- заставка	Картинка-заставка	
Логотип	#3e4b51 #009f4f	#00838c #ffffff	#333333
Кольори	-	-	-
Анімація	-	-	-
Стоків фото	-	+	-
Параллакс	-	+	-
Вспливаючі вікна	-	-	-

Проблеми та ризики краудфандінга. Існує кілька недоліків такого процесу як краудфандінг, які повинні бути прийняті до уваги і потребують усунення. Можна виділити деякі з них: 1. Шахрайство. Проблема полягає у відсутності прямого контакту між власником ідеї і спонсором. Таку проблему можна вирішити на основі платформи, що має доступ до ресурсів всіх компаній. YOUControl, як така, що є он-лайн сервісом перевірки контр агентів. Доступна лише та інформація, яка представлена на сайті: ліцензії; податкова інформація; суди; фінансовий аналіз; державні тендери, тощо. 2. Вибір обсягу інвестування. Однією з проблем є розрахунок обсягів інвестування в стартап проект, а також неможливість спрогнозувати прибуток. Зазвичай той хто подає проект прораховує всі суми, що необхідні для реалізації проекту. Але існує ризик того, що суми інвестування може не вистачити, і будуть необхідні додаткові інвестиції. Це питання можуть вирішувати мобільні додатки та програмні додатки, що розраховують фінансову складову, а також логістику, податки, тощо. 3. Витрати на управління проектом. У випадках успішного розвитку проектів, багато спонсорів будуть залучені в бізнес на тому чи іншому рівні. Виникають проблеми просуванню продукту на ринок. Вирішенням цього питання є робота з консультантами та менторами, або школа краудфандінгу Жавжо.

Краудфандингові платформи є більшою мірою одним з ефективних комунікаційних інструментів для інноваційного проекту, ніж безпосередньо джерелом фінансування. Правильно проведена краудфандінгова кампанія привертає увагу до ідеї, особи, чи групи осіб, що готують проект, підвищуючи шанси інноваційного проекту завоювати увагу споживачів та інвесторів. За такого розуміння краудфандінгу головним показником успіху є притягнена за час кампанії аудиторія і «зворотний зв'язок», а не зібрані кошти.

Краудфандингова кампанія, повинна включати все технології Інтернет маркетингу, ці питання розглядають В. Маркова, Л. Коваленко, Н. Колотова [11, 14].

Цільовою аудиторією, такої платформи є амбітна молодь, які нарощують біля власних інноваційних розробок різні верстви населення; ментори, керівники проектів, науковці.

Загальний дизайн сторінок сайтів має базуватися на стабільних стандартах, головним пріоритетом підтримка мобільної версії платформи. Стиль зовнішнього оформлення сайту має бути гармонізований з внутрішньо корпоративними стандартами єдиної он-лайн платформи бізнес центру.

Вибір CMS сайту, повинен відповідати вимогам: можливості і простота використання; безпека, модуль, скрип або надбудова kraudinvesying. Розглядаючи можливості Joomla, Drupal, WordPress прийшли до висновку, що WordPress, Drupal та DataLife Engine вимагає створення нового користувача і нову базу даних в php MyAdmin. На відміну від вищезгаданих CMS, Joomla не вимагає попереднього створення бази даних та користувача, ці дії виконуються під час безпосередньої установки CMS.

Розкриємо сутність роботи з надбудовою. Говорячи про платформу з візуальним програмуванням WIX, звернемо увагу що все відбувається в режимі он-лайн, не потрібно встановлювати жодних з названих компонентів. Деякі звертають увагу що платформа WIX являє собою конструктор сайтів, проте в будь-якого з конструкторів відсутня надбудова краудфандинг-пожертва.

Основними принципами створення: цілісність; достовірність; контроль; захист від несанкціонованого доступу; єдність і гнучкість; стандартизація та уніфікація; адаптивність; мінімізація помилок введення-виведення інформації.

Інтеграція перевірки користувачів з платформою використовуючи акаунти з загальновідомих соціальних мереж Facebook, Twitter, LinkedIn, Google+, українських соціальних мереж, а також існуючих месенджерів в мобільній версії з метою обхвату найбільшої кількості фінансування компанії.

Інтеграція перевірки Experian у рамках протидії шахрайських дій, служби обліку Freeagent, Twitter, LinkedIn, Google+, Facebook

Середовища і протоколи: http/https, soap.

Мови програмування, що підтримують ruby, rails, html5, xml/xslt, Javascript, sql

Проектуючи дизайн сайту звернемо увагу на основні структурні елементи: текстові блоки (основний текст, заголовки, списки, текстові гіперпосилання), графічні об'єкти: зображення (фотографії, галерії, відео), інтерактивні елементи; кнопки; зображення-гіперпосилання, розділові лінії; бокси та промобокси; списки і таблиці; соціальні мережі; контактні дані.

Для розміщення елементів в заданих місцях сторінок будемо використовувати таблиці. Поєднання властивостей елементів веб-сторінки визначає стиль її оформлення. Стиль тексту задається сукупністю атрибутів формату: шрифт, розмір символів, накреслення; відступи, вирівнювання, міжсимвольний і міжрядковий інтервали і ін. Стиль графічних елементів задається сукупністю параметрів форми, розмірів, кольору, фактури матеріалу, а також різноманітних ефектів: тіні, блиску, прозорості тощо.

Категорії для проектів: образотворче мистецтво; комікси; ремесла; танець; дизайн; мода; фільм та відео; їжа; ігри; журналістика; музика; фотографія; видавництво; технології; театр, соціальні проекти. До інформаційного забезпечення також віднесемо соціальні мережі, а також взаємодію з ними; державні сервіси та банківські платіжні системи.

Реклама проекту і просування його в соціальних мережах, поряд з рекламою в блогах і рекламою на форумах, це один з найважливіших і успішних інструментів SMM (Social Media Marketing) маркетингу стартапу.

Окрім цього існують проблеми розвитку економічної структури для підтримки краудфандингової платформи, серед них:

- слабка розвинутість законодавчої бази з питань інвестування, фінансування вітчизняного фондового ринку
- відсутність фінансової грамотності у багатьох верств населення (О. Васильєв, С. Матющенко (2015));
- низькі показники торгівлі акціями на відкритому ринку; (Д.Когут, Шупік Ю.В. (2015).)
- низький рівень фінансової звітності багатьох кампаній;
- взаємозв'язок ринків цінних паперів з товарним ринком.

Наведемо орієнтовну структуру сайту:

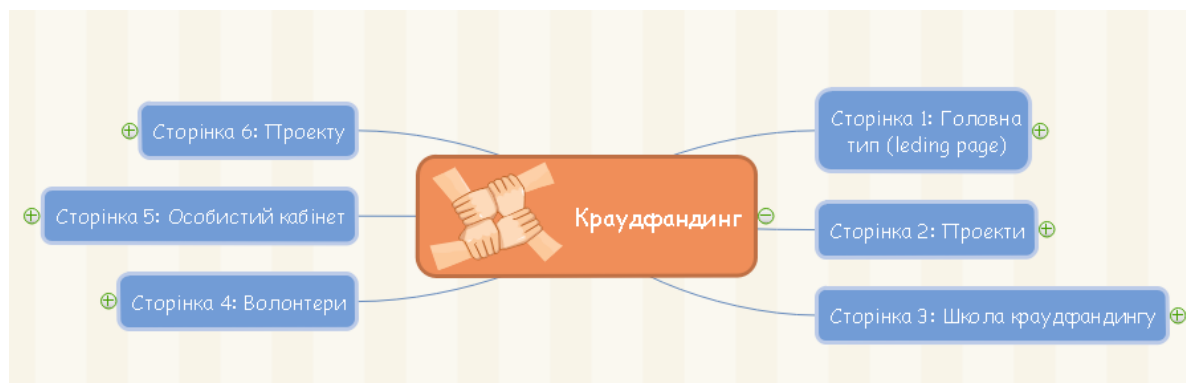

Рис. 1. Орієнтовна структура сайту

Кожен з розділів має власну структуру, так наприклад Головна виконана як landing page

Рис. 2 Структура головної сторінки сайту

Висновки. Проаналізовано термін «краудфандінг», краудфандинг в Україні, розглянуто категорії проектів, що є найбільш успішними. Здійснено аналітичний огляд існуючих краудфандінгових платформ і бізнес проектів, що досягли успіху. Визначено педагогічні умови впровадження краудфандінгу в вищій школі. Основні принципи функціонування краудфандінгової платформи, як системи навчання створення та реалізації стартап проектів. Визначено структурні елементи, а також архітектури краудфандінгової платформи для формування бізнес компетентностей майбутніх фахівців аграрного профілю.

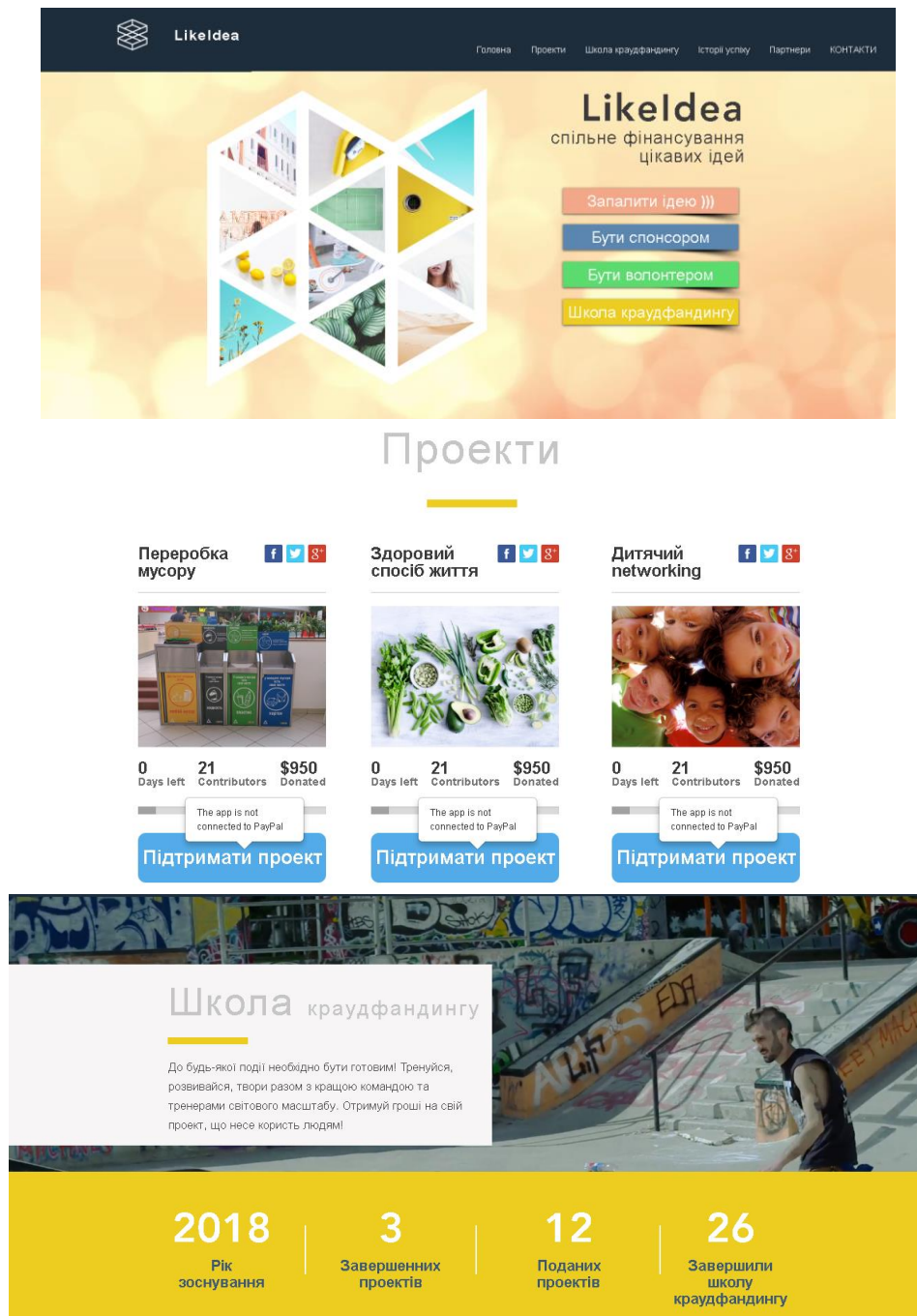

Рис. 3. Головна сторінка

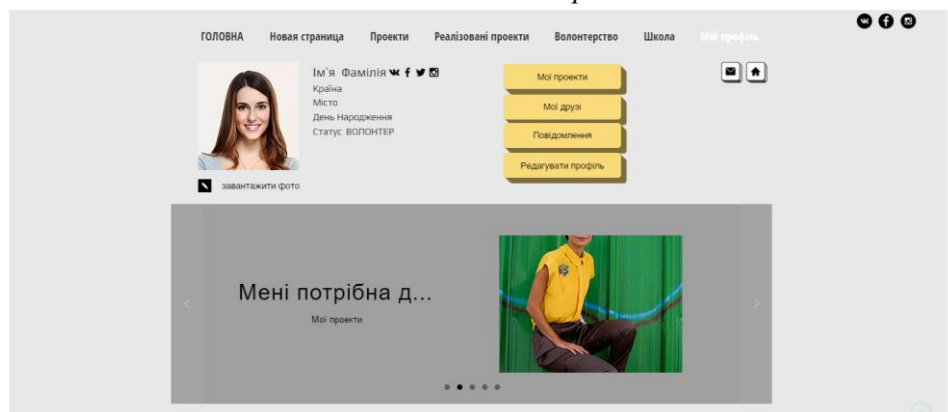

Рис. 4. Особистий кабінет для того хто подає проєкт

REFERENCES

1. O. V. Vasyliiev, S. S. Matiushchenko. (2016). Kraudfandynh – suchasnyi instrument finansuvannia rozvytku intelektualnoho kapitalu [Crowdfunding is a modern financing tool for the development of intellectual capital] / EKONOMICHNA NAUKA: Investytsii: praktyka ta dosvid. – № 18. – 36-40 p. [in Ukrainian].
2. V. Osypov, L. Nekrasova, M. Davydenko. (2014). Kraudfandynh – suchasnyi instrument finansuvannia rozvytku intelektualnoho kapitalu [Crowdfunding as a catalyst for investment and innovation activities of an enterprise.] / Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu – № 12.. – 108-120 p. [in Ukrainian].
3. Kolotova N.B. (2015) Novi instrumenty marketynhu vidnosyn innovatsiinykh proektiv mashynobudivnykh pidpriemstv: kraudsorsynh i kraudfandynh [New tools for marketing relationships of innovative engineering projects: crowdsourcing and crowdfunding] // Marketynh i menedzhment innovatsii.– Sumy: Universytetska knyha.– № 3. – С. 56–65.
4. European Commission. (2018). EDUCATION AND TRAINING Supporting education and training in Europe and beyond. Key competences. Електронний ресурс: <http://ec.europa.eu> . Режим доступу до ресурсу: http://ec.europa.eu/education/policy/school/competences_en. Дата звернення: 19.09.18 [in English]
5. Jeff Howe. (2008). Crowdsourcing: Why the Power of the Crowd Is Driving the Future of Business, 2008. – 288 p. [in English]
6. Википедия Assassination market Електронний ресурс: <https://en.wikipedia.org>. Режим доступу до ресурсу: https://en.wikipedia.org/wiki/Assassination_market. Дата звернення 20.09.2018
7. Kraut R. and Resnick P. (2012). Encouraging contributions to online communities, in Evidence-based social design: Mining the social sciences to build successful online communities, Cambridge, MA: MIT Press, in press.2012.
8. Ліга. Бізнес. (2018). Український стартап покори́в японський аналог Kickstarter Електронний ресурс: <https://biz.liga.net>. Режим доступу до ресурсу: <https://biz.liga.net/all/it/novosti/ukrainskiy-startap-osvoil-yaponskiy-analog-kickstarter>. Дата звернення 22.09.2018
9. Сучасні умови розвитку краудфандингу в Україні / А. О. Фоменко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. - 2013. - № 3. - С. 93-96.
10. Л.П. Коваленко, Колотова Н.Б. (2015). Краудфандінг – інструмент інтернет-маркетингу інноваційних туристичних проєктів
11. Васильчук І. П. (2015). Теоретико-методологічні засади й еволюція концепції соціально відповідального інвестування / І. П. Васильчук // Бізнес Інформ. - 2015. - № 1. – С. 21-28. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_1_4
12. Васильчук І.П. (2013). Краудфандінг як феномен пост) індустріальної економіки / І.П. Васильчук // Ефектив) на економіка. – 2013. – № 11. – С. 20–25.
13. Маркова В.Д. (2013). Маркетинг в сфері інновацій: класифікація задач и інструментов / В.Д. Маркова // Вопросы современной экономики. – 2013. – № 4. – С. 1–13
14. Гернего Ю. (2015). Краудфандинг як інструмент інноваційного розвитку економіки / Ю. Гернего // Антикризове управління економікою України: нові виклики : матеріали III Міжн. наук.-практ. інтернет-конф., 15–17 груд. 2015 р. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана», каф. макроекон. та держ. упр., Ін-т держ та муніцип. упр. господ.; редкол.: І. Й. Малий (голова) [та ін.]. – Київ: КНЕУ, 2015. – С. 25–29.
15. Voiko, M. G.; Vedmid, N. I.; Okhrimenko, A. G. (2017). Краудфандингові технології у розвитку національної туристичної системи. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики, [S.l.], v. 2, n. 23, p. 91-100, dec. 2017. ISSN 2310-8770. Доступно за адресою: <<http://fkd.org.ua/article/view/121318>>. Дата доступу: 24 Sep. 2018 doi:<http://dx.doi.org/10.18371/fcaptr.v2i23.121318>.
16. Макарович В. К. (2015). Краудфандинг: механизм привлечения необходимых ресурсов / В.К. Макарович, В.О. Огородник // Научный диспут: вопросы экономики и финансов: сборник тезисов научных работ II Международной научно-практической конференции (Киев-Будапешт-Вена, 31 марта 2015 г. / Финансово-экономический научный совет, 2015. 73 с. (с.16-19).
17. Огородник В.О. Краудфандинг як інноваційний інструмент модернізації національної фінансово)інвес) теційної / В.О. Огородник// Науковий вісник Ужгородського університету. – 2014. – № 3 (44). – С. 103–105.
18. Єлісеєва Л.В Краудфандинг в Україні: проблеми та перспективи в контексті зарубіжного досвіду. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету Режим доступу: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/23-1-2017/4.pdf>. Дата звернення 24.09.2018

ВНЕДРЕНИЕ ЭЛЕКТРОННОГО МЕНЕДЖМЕНТА В ПРАКТИКУ ОБРАЗОВАНИЯ

Худайназар Х. Курбанов,

Институт педагогических инноваций, переподготовки и повышения квалификации руководящих и педагогических кадров профессионального образования при Министерстве высшего и среднего специального образования Республики Узбекистан, Узбекистан

Феруза М. Рашидова,

Академический лицей Узбекского государственного университета мировых языков, Узбекистан

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijitss/30122019/6857

ARTICLE INFO

Received 27 October 2019

Accepted 19 December 2019

Published 30 December 2019

KEYWORDS

education, digitalization, digital technologies, information management information system, professional competence, monitoring of performance assessment, quality of education, key performance indicators (KPIs).

ABSTRACT

The article discusses the actual problems of education - digitalization and the development of electronic management in educational institutions; an information system for collecting data on graduates and their occupation; automation of conducting profiles of teachers and the development of their professional competence; monitoring the academic performance assessment; ensuring transparency and improving the quality of education; implementation of a key performance indicators (KPI).

Citation: Худайназар Х. Курбанов, Феруза М. Рашидова. (2019) Vnedrenie Elektronnoy Menedzhmenta v Praktiku Obrazovaniya. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 9(21). doi: 10.31435/rsglobal_ijitss/30122019/6857

Copyright: © 2019 Худайназар Х. Курбанов, Феруза М. Рашидова. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

В настоящее время в ряде стран, в том числе в Узбекистане назрела необходимость решения ряда социально-экономических и экологических проблем, вызванных ускорением глобализации и быстрым ростом технологизации различных сфер, включая образование. В контексте сказанного, перед управлением системой образования возникает потребность в существенном пересмотре ряда вопросов, возникающих в связи наличием вышеуказанных проблем. Сложившаяся интенсификация развития производственных и хозяйственных сфер намного опережает темпы развития образования, призванного обеспечить общеобразовательную и профессиональную подготовку к вновь возникаемым профессиям, учитывая при этом исчезновение ранее функционирующих специальностей.

Современные дети, вступающие в образовательный процесс в предстоящие десятилетия, будут молодыми людьми через 10-15 лет, которые начнут трудовую деятельность, осваивая новые, ныне не практикуемые профессии и специальности. Они вынуждены будут быстро перестраиваться или адаптироваться к новым вызовам будущего. В контексте этого, современное поколение требуется обучать в духе толерантности, прозрачности, объективности,

чтобы создавать условия социальной активности с раннего возраста в условиях творческой атмосферы, широкого мировоззрения, обогащения интеллектуального потенциала, с тем, чтобы они были толерантными активными гражданами, адаптирующимися к вызовам современности, решали в команде, вопросы конструктивно, компетентно и профессионально.

В Постановлении Президента РУз от 5 июня 2018 года «О дополнительных мерах по повышению качества образования в высших образовательных учреждениях и обеспечению их активного участия в осуществляемых в стране широкомасштабных реформах» отмечено, что за последние годы в стране принимаются широкомасштабные меры по созданию системы высшего образования, соответствующей приоритетным направлениям социально-экономического развития и требованиям международных стандартов [1].

Вместе с тем, в Постановлении подчеркнуто, что «Сохраняется ряд проблем, препятствующих повышению качества образования в высших образовательных учреждениях, обеспечению активного участия данных учреждений в осуществляемых в республике широкомасштабных реформах, преобразованиях в социальной и экономической сферах», в частности, несоответствие системы оценивания обучающихся современным требованиям; отсутствие современной системы оценки деятельности педагогов; трудности определения способности абитуриентов к логическому мышлению; отсутствие эффективного общественного контроля за образовательным процессом; неудовлетворительное участие и недостаточная инициативность высших образовательных учреждений; отсутствие инновации по обмену мнениями и анализу состояния образования, по системному изучению, анализу и внесению предложений по решению имеющихся проблем и недостатков в соответствующих сферах.

Эффективное решение всех этих вопросов можно последовательно решать путем реализации поставленных в Постановлении задач, в том числе путем внедрения цифровых технологий в деятельность каждого образовательного учреждения, подключаясь поэтапно к общей платформе электронного менеджмента, который начал успешно внедряться в нашей республике.

В своем обращении к Парламенту Президент Республики Узбекистан Ш.М. Мирзиёев затронул вопрос разработки Национальной концепции цифровой экономики, предусматривающей обновление всех секторов экономики на цифровых технологиях, и реализацию программы «Цифровой Узбекистан – 2030» [2]. Внедрение цифровых технологий во всех отраслях, реформы и передовые технологии, конечно, не могут обходиться без образования. Кадровое обеспечение и образование является основой цифровой экономики. Следует отметить, что будущее цифрового Узбекистана в руках наших молодежи и профессионалов.

Цифровизация – процесс кодирования различных показателей системы образования, который позволяет автоматизировать определенные функции и деятельность системы управления [3]. Такой подход показывает положительные результаты в ходе внедрения Информационной системы управления образованием (англ. EMIS - Education Management Information System), начатой Министерством дошкольного образования Узбекистана и Министерством высшего и среднего специального образования.

Следует отметить, что на сегодняшний день в республике в сфере управления образованием не существует единой, интегрированной системы управления. Есть разрозненные системы и базы данных учеников и преподавателей, выполняющие функции контроля и надзора. Не внедрена система отслеживания ключевых показателей эффективности (КПЭ). Отсутствует автоматизированная система сбора данных о выпускниках и их роде деятельности, профили преподавателей, автоматизация учебного процесса производится только некоторыми ВУЗами республики.

Информационная система управления образованием позволяет осуществлять цифровизацию образования, развитие цифровых библиотек и цифрового книгоиздания, которое является приоритетной государственной политикой, немыслимая без достижения цифровой грамотности обучаемых и обучающихся.

Вместе с тем следует отметить, к сожалению в деятельности ныне действующих академических лицез уделяется недостаточное внимание вопросам подготовки интеллектуально развитой молодежи путем реализации образовательной и воспитательной работы, обеспечения электронного менеджмента в образовании, проведения мониторинга оценки эффективности деятельности участников образовательно-воспитательного процесса, проведения оценки уровня знаний учащихся, что не позволяет обеспечить требуемый уровень качества образования.

В соответствии с Постановлением Президента Республики Узбекистан от 14 марта 2017 года принята Программа мер по дальнейшему повышению эффективности учебного процесса и повышению показателей поступления выпускников академических лицеев в высшие образовательные учреждения, предусматривающей «кардинальное улучшение качества образования, широкое внедрение прогрессивных педагогических и информационно-коммуникационных технологий, электронных образовательных ресурсов и мультимедийных обучающих систем, способствующей раскрытию и активизации творческого потенциала учащихся, формирующей и развивающей навыки самостоятельной деятельности в процессе получения знаний с учетом индивидуальных особенностей каждого учащегося; разработки и утверждение комплекса мер по повышению профессионального и педагогического мастерства преподавателей академических лицеев и поощрения их деятельности путем проведения тренингов, семинаров, в том числе по основам применения информационно-коммуникационных технологий, иностранных языков в образовательном процессе» [4].

С учетом изложенного, внедрение информационной системы управления образованием позволит своевременно проанализировать успешность выполнения требований государственного образовательного стандарта, активного, целенаправленного использования информационно-коммуникативных технологий обучающими и обучаемыми, повысить результативность качества образования, создать эффективную систему мониторинга повышения квалификации специалистов, расширить доступность к различным формам обучения, обеспечить прозрачность образования, управлять эффективностью образовательной системы, включая, развитие потенциала административно-руководящего состава образовательного учреждения.

Главным мотивом деятельности по совершенствованию системы EMIS является понимание значимости запрашиваемых данных. Опыт разных стран выявил главные трудности в обеспечении постоянной институциональной поддержки и убеждении основных заинтересованных сторон в необходимости использования полученных данных. Неудачные попытки в некоторых странах были связаны с тем, что слишком много внимания уделялось сбору и публикации данных без учета того, кто будет ими пользоваться и с какой целью. Система EMIS должна быть тесно связана с работой специального подразделения или группы лиц, принимающих ответственные решения, которые ясно излагали бы свои потребности в той или иной информации, а также возможности ее использования [5].

С учетом международного опыта, внедрение информационной системы управления образованием в образовательном учреждении республики предполагает реализацию следующих мероприятий:

- ситуационный анализ, с выбором наиболее оптимального метода создания базы данных для внедрения единой информационной системы управления образованием;

- разработка системы отслеживания ключевых показателей эффективности;

- создание команды для разработки программного обеспечения «Единая информационная система управления образованием» со свойством интеграции в единую систему электронного правительства (e-gov);

- поэтапное пилотирование разработанной системы;

- сбор откликов и рекомендаций, анализ ошибок/комментариев и улучшение системы;

- обучение персонала, административного состава к работе с программой.

Как выясняется управление самыми динамическими данными внутри образовательного учреждения регулируются на основе менеджмента первичных базы данных, которое должно быть обновляться регулярно, что облегчает ежедневные составления таблиц, объединения их в единую базу, включая разнотипных данных, которых мы легко привыкли делать на Excel. При условии, если все образовательные учреждения подключатся в эту систему управления школьной информацией, большие и малые, частные и государственные это расширит возможности и упростит процесс управления, которая позволит комплексную систему управления образовательной информацией, отвечающих потребностям всех типов школ. Эта система создана для получения картины эффективности каждого образовательного учреждения в целом в стране, которое является одним из индикаторов установления прозрачности системы образования в целом.

Система оценки качества образования строится на сочетании таких оценочных механизмов, как внешняя и внутренняя оценка качества образовательного процесса и его результатов, обратной связи различных участников образовательных отношений о качестве

образовательных услуг, которые являются непосредственными индикаторами системы электронного менеджмента [6].

С начала 2018 года академическим лицеем УзГУМЯ начато пилотирование проекта по электронному менеджменту в образовательном учреждении с целью получения объективной оценки состояния успеваемости всех учащихся академического лицея, деятельности обучающихся и обучаемых, направленную на улучшение успеваемости учащихся и создание условий, обеспечивающих реализацию проблемы улучшения качества образования.

Нами проводятся исследования на базе академического лицея, направленных на внедрение электронного менеджмента, маркетинга и мониторинга системы образования, предусматривающие:

- обеспечение реализации системы мониторинга академической успеваемости каждого обучаемого – система SRS (Student's Record System), связанной со статистическими данными, полученными в ходе проведенных экспериментальных исследований, представляющих возможность апробации, валидации и внедрения в процесс образования;

- создание потенциальной базы данных педагогов – TRS (Teachers' Record System), которые будут основываться на результатах обучаемого (т.е. «Student's results»);

- обеспечение объективной системы оценивания (Transparent Assessment system) основных предметов;

- внедрение инновационных процессов в академических лицеях становится национальным бизнес продуктом, который позволяет импортировать и экспортировать менеджмент в образовании в другие образовательные учреждения.

Как отмечено в Стратегии действий по пяти приоритетным направлениям развития Республики Узбекистан в 2017–2021 годах для достижения повсеместного внедрения информационно-коммуникационных технологий в экономику, социальную сферу, системы управления необходимо постоянное совершенствование компетенции менеджеров, педагогов, включая специалистов по ИКТ в системе образования по принципу образования в течение жизни [7, 8, 9].

Таким образом, электронный менеджмент в образовании позволяет своевременно проанализировать успешность выполнения требований Узбекского государственного стандарта (УзГОС), активного, целенаправленного использования ИКТ (информационной коммуникативной технологии) обучающими и обучающимися, повысить результативность качества образования, повышения квалификации, доступность разных форм обучения, обеспечить прозрачность образования, эффективность образовательной системы, развивать компетентность педагогов, включая, административный состав образовательного учреждения.

ЛИТЕРАТУРА

1. О дополнительных мерах по повышению качества образования в высших образовательных учреждениях и обеспечению их активного участия в осуществляемых в стране широкомасштабных реформах. Постановление Президента РУз, 05.06.2018 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.lex.uz/ru/pdfs/3765584>, свободный.
2. Послание Президента Республики Узбекистан Шавката Мирзиёева Олий Мажлису. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://uza.uz/ru/politics/poslanie-prezidenta-respubliki-uzbekistan-shavkata-mirziyeevas-28-12-2018>, свободный.
3. Клячко Т. Цифровизация образования – надежды и риски. / Вести образования. Февраль, 2018. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://vogazeta.ru/articles/2018/2/26/blog/2148-tsifrovizatsiya_obrazovaniya_nadezhdy_i_riski, свободный.
4. О мерах по дальнейшему совершенствованию деятельности образовательных учреждений среднего специального, профессионального образования. Постановление Президента Республики Узбекистан от 14.03.2017 №ПП-2829. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://lex.uz/docs/3133117>, свободный.
5. Всемирный доклад по мониторингу ОДБ. Образование для всех к 2015 году Добьемся ли мы успеха? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000154743_rus, свободный.
6. Ф.М.Рашидова. CEFR=ГОС РУз: Проблемы, решение, внедрение. Методическое пособие. – Ташкент, 2018. – 50 с.
7. О стратегии действий по дальнейшему развитию Республики Узбекистан. Указ Президента Республики Узбекистан. УП-4947 от 07.02.2017 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.lex.uz/ru/docs/3107042>, свободный.
8. Рашидова Ф. Системная роль информационно-коммуникативных технологий (ИКТ) в комплексной реализации процесса овладения иностранным языком // Педагогические Науки. – Москва. – 2013. – №5. – С. 17-22.
9. Инчхонская декларация и ЦУР 4 – Образование-2030: Рамочная программа действий. [электронный ресурс] – Режим доступа: <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002456/245656R.pdf>, свободный. – Стр.30.

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ БУДУЩИХ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ ПО ФОРМИРОВАНИЮ У ОБУЧАЮЩИХСЯ ИНТЕРЕСА К ЗДОРОВОМУ ОБРАЗУ ЖИЗНИ

Д. Д. Шарипова, Ташкентский государственный педагогический университет, профессор, доктор педагогических наук, Узбекистан

М. Таирова, Ташкентский государственный педагогический университет, доцент, кандидат биологических наук, Узбекистан;

Д. Б. Якубова, Ургенчский государственный университет, преподаватель, соискатель-исследователь, Узбекистан

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijitss/30122019/6858

ARTICLE INFO

Received 21 October 2019

Accepted 10 December 2019

Published 30 December 2019

KEYWORDS

Students, teachers, physical education, health, lifestyle health, health saving competences.

ABSTRACT

The article discusses the problem of training future teachers of physical education to form students' interest in developing a healthy lifestyle. The data of researchers on a healthy lifestyle as an instrument for implementing state policy on protecting the health of the younger generation of students, professional hanging, and compensation for future teachers of physical education on the formation of a healthy lifestyle are presented.

Citation: Д. Д. Шарипова, М. Таирова, Д. Б. Якубова. (2019) Deiatelnost Budushchykh Prepodavatelei Fyzycheskoi Kultury po Formirovaniyu u Obuchaiushchykh Ynteresa k Zdorovomu Obrazu Zhyzny. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 9(21). doi: 10.31435/rsglobal_ijitss/30122019/6858

Copyright: © 2019 Д. Д. Шарипова, М. Таирова, Д. Б. Якубова. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Как известно, формирование здорового образа жизни учеными рассматривается как эффективное средство воспитания всесторонне развитого физически здорового подрастающего поколения, наделённого высоким интеллектуальным потенциалом.

В Узбекистане физическая культура и спорт рассматривается как приоритетное направление развития общества. Как отмечено, в Указе Президента Республики Узбекистан Ш.М. Мирзиёева УП-5368 от 05.03.2018г “О мерах по коренному совершенствованию системы государственного управления в области физической культуры и спорта” повышение и реализация творческого и интеллектуального потенциала молодого поколения, формирование здорового образа жизни детей и молодёжи, привлечение их к физической культуре и спорту имеет важное значение [1].

В контексте сказанного, проблема подготовки будущих преподавателей физической культуры в образовательных учреждениях к формированию интереса у обучающихся, к воспитанию здорового образа жизни является актуальной и востребованной.

Решению этой проблемы в определенной мере послужит реализация задач, поставленных в концепции по развитию народного образования в Республике Узбекистан до 2030 года, в Постановлении Президента Республики Узбекистан ПП-3775 от 5 июня 2018 года. “О

дополнительных мерах по повышению качества образования в высших образовательных учреждениях и обеспечению их активного участия в осуществляемых в стране широкомасштабных реформах”, в Постановлении Президента Республики Узбекистан ПП-4661 от 12 декабря 2018 года “О дополнительных мерах по патриотическому и физическому воспитанию молодёжи и совершенствованию порядка подготовки призывников по военно-теоретическим специальностям” и в других нормативно – правовых документах в сфере физической культуры и спорта. [2, 3, 4]

Анализ научной литературы позволяет отметить, что в Республике Узбекистан и в странах содружества данная проблема была в центре внимания многих исследователей, в которых, в частности, рассмотрены пути привлечения к тренировкам и сохранения в спортивных секциях [5], подготовка юных чемпионов [6], концепция здорового образа жизни [7], продвижением здорового образа жизни как инструмента реализации государственной политики в сфере охраны здоровья подрастающего поколения [8], мотивационные модели поведения, связанные со здоровьем [9], формирование ценности здоровья [10], компетентность педагога и в основные принципы обучения здоровому образу жизни [11], мотивации деятельности и поведения [12], ценностное отношение к здоровью [13], использование здоровьесберегающих технологий в системе непрерывного образования в целях духовно-нравственного и культурного развития подрастающего поколения (14).

Прежде всего необходимо рассмотреть, что означает понятие “интерес”.

Как указано в педагогическом словаре, интерес (от лат. interest – имеет значение, важно) – психологическое отношение личности к предмету как к чему-то для неё ценному, привлекательному. Содержание и характер интереса связаны как со строением и динамикой мотивов и потребностей человека, так и с характером форм и средств освоения действительности, которыми он владеет. Целенаправленное формирование интереса имеет большое значение в процессе воспитания и обучения.

Интерес может характеризоваться со стороны содержания, широты, устойчивости, силы и действенности. Содержание интереса – объект, на который он направлен (к технике, спорту и т.д.). По содержанию интерес оценивается с точки зрения его общественной значимости. Всестороннее развитие личности предполагает широту и разносторонность интересов при наличии основного “стремительного” интереса, в частности к формированию здорового образа жизни.

Устойчивые интересы, закрепляясь, становятся особенностями личности; неустойчивые интересы носят характер кратковременного, часто меняющегося явления [18].

При этом следует отметить, что все исследователи базировались на высказывании Ж.Ж.Руссо, что прежде, чем делать ребенка умным и сообразительным-сделайте его здоровым.

В контексте сказанного, нами исследована проблема подготовки будущих преподавателей физической культуры к формированию интереса у школьников к здоровому образу жизни, с целью реализации которой была разработана экспериментальная программа “Формирование у обучающихся интереса к здоровому образу жизни” для студентов 3 курса, включающая теоретический раздел (8 ч) и практические занятия (12 ч), предусматривающая ознакомление студентов с понятиями “интерес”, “мотивация”, “потребность”, “образ жизни”, которые дополняли знания, приобретенные студентами в ходе изучения на 1-2 курсах учебных предметов “Анатомия и физиология человека” “Гигиена физической культуры и медико-физиологические основы спорта”.

Занятия проводились с применением современных педагогических технологий, включающих такие интерактивные методы обучения, как “Устоз-шогирд” (Наставник и ученик), “Талаба- жисмоний маданият элчиси” (Студент-посол физической культуры), “Талаба тарғиботчи” (Студент промоутер) и другие, которые способствовали развитию интереса к занятиям физической культуры и спортом.

Как известно, современное общество нуждается в определении преимуществ физической культуры в деле укрепления и сохранения здоровья, поддержании оптимальной работоспособности на протяжении более длительного времени, в умении активно отдыхать, которые реализуются через повышение интереса к занятиям физической культурой и к активному время проведению, к привлечению внимания к своему здоровью и здоровью окружающих, к развитию психических и физических качеств личности, умению использовать весь арсенал физической культуры в повседневной жизни, а также при организации здорового образа жизни [16].

Вместе с тем нами было разработано электронное пособие по физической культуре по разделам, разработанной нами программы, включающей лекции, видео материалы, мини

презентации, а также контрольные вопросы, позволяющие студентам проверять свои знания, а также повышать мотивацию и интерес обучающихся к занятиям физической культурой и к ведению активного образа жизни [16].

Как известно, мотивация-осознанное занятие физической культурой и спортом, укрепление и сохранение здоровья, отказ от вредных привычек [15].

Согласно исследованиям П.К. Дуркина и М.П. Лебедевой, стержнем любой деятельности является потребностно-мотивационный компонент. Потребность в движениях, потребность в физическом совершенствовании, потребность в сохранении и укреплении здоровья — вот психологические основы мотивации занятий физической культурой и спортом. Под мотивацией таких занятий следует понимать их смысл, мотивы, цели, эмоции. Все эти компоненты мотивации должны рассматриваться в единстве.

Различается внутренняя и внешняя мотивация по отношению к школьникам и студентам, при этом активный интерес к занятиям физической культурой и спортом формируется в результате внутренней мотивации, возникающей, в случае, если внешние мотивы и цели способствуют возможностям занимающегося, являясь для него оптимальными и тогда он понимает субъективную ответственность за их реализацию, вызывающей у него вдохновение успехом, желанием продолжать занятие по собственной инициативе, т.е. внутреннюю мотивацию и интерес.

Наряду с этим весьма трудные и, наоборот, чрезмерно лёгкие внешние мотивации приводят к противоположному эффекту: к возникновению эмоции, тревожности, неуверенности в себе, а также к эмоции – скуке и равнодушию [17].

По мнению этих же авторов, процесс формирования интереса к занятиям физической культурой и спортом — это не одномоментный, а многоступенчатый процесс: от первых гигиенических знаний и первого знакомства с физическими упражнениями до глубоких психофизиологических знаний и интенсивных занятий спортом. Этот процесс может быть успешно решён в ходе внеурочной деятельности, которая помогает повысить интерес к занятиям, за счет отбора лучших спортсменов на соревнования, за счет проведения различных мероприятий, направленных на популяризацию активного и здорового образа жизни, где могут участвовать различные категории школьников.

Спортивные секции, открытые в школе, позволяют привлечь учащихся к занятиям спортом и активному времяпровождению.

Считается, что факторами, повышающими интерес к занятиям физической культурой и спортом являются:

- удовлетворенность двигательных потребностей (нравиться то, что делаешь);
- подбор упражнений;
- правильная нагрузка;
- организация урока;
- личность учителя;
- эмоциональность;
- развитие физических качеств;
- участие в соревнованиях;
- возможность укрепить здоровье [16].

Таким образом, развитие профессионально компетентными преподавателями интереса у обучающихся к занятиям физической культурой является одним из самых эффективных средств самореализации личности школьников, способом проявления своих физических возможностей и способностей.

ЛИТЕРАТУРА

1. Указ Президента Республики Узбекистан Ш.М.Мирзиёева УП-5368 от 5 марта 2018 “О мерах по коренному совершенствованию системы государственного управления в области физической культуры и спорта” <http://lex.uz>
2. Постановление Президента Республики Узбекистан ПП-3031 от 3 июня 2017 года “О мерах по дальнейшему развитию физической культуры и массового спорта”.
3. Постановление Президента Республики Узбекистан ПП-3775 от 5 июня 2018 года. “О дополнительных мерах по повышению качества образования в высших образовательных учреждениях и обеспечению их активного участия в осуществляемых в стране широкомасштабных реформах”.

4. Постановление Президента Республики Узбекистан ПП-4661 от 12 декабря 2018 года “ О дополнительных мерах по патриотическому и физическому воспитанию молодёжи и совершенствованию и совершенствованию порядка подготовки призывников по военно-теоретическим специальностям”.
5. Озолин Э.С. Пути привлечения к тренировкам и сохранения в спортивных секциях// Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. 2004 №3 С. 23-25.
6. Подготовка юных чемпионов. Пер с англ. /Т.Бомпа, М.; ООО “Издательство Астрель”, ООО “Издательство АСТ”, 2003-ХП, 259с.
7. Никифоров Т.С., Дупченко Е.Ф. Концепция здорового образа жизни: история становления.//Ученые записки Санкт-Петербургского государственного института психологии и социальной работы. 2017. Том. 27. №1 С. 99-106.
8. Паутов И., Паутова Н. Продвижение здорового образа жизни как инструмент реализации государственной политики в сфере охраны здоровья в современной России.
9. Рассказова Е.И., Иванова Т.Ю. Мотивационные модели поведения, связанного со здоровьем: проблема «разрыва» между намерением и действием// Психология. Журнал Высшей школы экономики. 2015. Том 12. № 1. 105-131 с.
10. Синягина Н.Ю., Богачева Т. Ю. Формирование ценности здоровья: компетентность педагога.// Образование личности. 2011. №3. С.6-18.
11. Чарлтон Э. Основные принципы обучения здоровому образу жизни//Вопросы психологии. 1997. №2. 3-13 с.
12. Ғозиев Э.Ғ., Жаббаров А., Фаолият ва ҳуқуқ атвор мотивацияси: (Университетларнинг психология мутахасислиги учун ўқув қўлланма). – Тошкент, 2003, 124 б.
13. Карамян М.Х. Ценностное отношение к здоровью. Монография. Ташкент. 2018. С.208.
14. Использование здоровьесберегающих технологий в системе непрерывного образования в целях духовно-нравственного и культурного развития подрастающего поколения. Методическое пособие. Авторы: Д.Шарипова, С.Турсунов и др. Ташкент -2014. 116 с.
15. Технологии разработки и совершенствования молодежных социальных проектов и программ по формированию здорового образа жизни в студенческой среде: Учебно-методическое пособие /Л.А.Цветкова, И.Н.Гурвич, М.М.Русакова и др.; Под ред. И.Н.Гурвича. СПб.: Изд-во Санкт-Петербургского. Ун-та, 2004. 148 с.
16. Панфилова В.В., Формирование устойчивого интереса учащихся к занятиям физической культурой и спортом. Санкт-Петербург.- 2017 .
17. Дуркин П.К., Лебедева М.П. Интерес к занятиям физической культурой и спортом как фактор формирования здорового образа жизни. Журнал "Физическая культура: воспитание, образование, тренировка" 21 февраля 2009 .
18. Педагогический словарь – справочник. Авторы-составители: Сейтхалилов Э.В., Рахимов Б.Х и др. Издательский Дом «Согдиана». ООО «Optimal Light», 2011. 700 с.

HISTORY

ЩОДО ЕФЕКТИВНОСТІ МОДЕРНІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВ ВАЖКОГО МАШИНОБУДУВАННЯ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ УРСР В II ПОЛОВИНІ 1980-Х РР.

к. і. н. доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін **Букіна Т. В.**
Україна, Первомайська філія Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijitss/30122019/6859

ARTICLE INFO

Received 09 October 2019
Accepted 11 December 2019
Published 30 December 2019

KEYWORDS

Mykolaiv oblast (region) of the USSR, enterprises of heavy engineering, modernization, technological paradigm, innovations, governmental regulation, regional party politics.

ABSTRACT

The main problems of the process of modernization of regional production, on the example of the enterprises of heavy engineering of Mykolaiv oblast (region) of the USSR in the period of 1985 – 1990, have been investigated in the article. There is an objective need to study the basic socio-economic processes of the time, not only in the national dimension (within the USSR), but particularly in the regional dimension. It has been noted that actually at the level of the oblast (region) – district, town – village, there was historically justified search for those factors that, on the one hand, led to the disintegration of the country, and, on the other, showed the possibilities of overcoming social crisis phenomena. The success of modernization processes depended on the understanding of the economic situation in the country, the effectiveness of economic reforms. Attempts to carry out economic modernization were methodologically insufficiently substantiated and haphazard. Politics and economics, for the most part, contradicted each other and this situation weakened the modernization process.

Citation: Букіна Т. В. (2019) Shchodo Efektyvnosti Modernizatsiinykh Protsesiv Pidpriemstv Vazhkoho Mashynobuduvannia Mykolaivskoi Oblasti Ursr v II Polovyni 1980-kh rr. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 9(21). doi: 10.31435/rsglobal_ijitss/30122019/6859

Copyright: © 2019 **Букіна Т. В.** This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Вступ. На початку ХХІ ст. світова цивілізація зіткнулась з рядом викликів економічного та соціального порядку. Не останню роль в усіх цих процесах відіграли глобалізаційні тенденції, що вимагали перебудови національних економік. Проблема модернізації національного виробництва для України була і залишається першочерговою. Її успішна реалізація може привести до прориву країни та досягнення нею високих стандартів життя населення, але, одночасно, може й відкинути країну на вихідні позиції.

Для України необхідно засвоїти досвід подолання подібних криз, що вже напрацьований у світі. Але, крім того, наша країна має і власний, негативний досвід виходу із скрутного становища. Подолання Україною сьогоденних складностей можливе як на шляху засвоєння тих підходів, які використовують передові світові економічні лідери, так і зверненням до власної історії, коли в подібних умовах українське суспільство вирішувало аналогічне завдання. Такі тенденції мають вплинути на вихід країни із зтяжної фінансово-економічної кризи та вплинути на подальші перспективи інтеграції України у єдиний європейський економічний простір.

Результати дослідження. Головний акцент в промисловій політиці з 1985 р. було зроблено на інтенсифікації виробництва. Особлива роль відводилася машинобудуванню [32, Т. 2, с. 157]. Завдання нового курсу з прискорення науково-технічного прогресу були сформульовані у виступах генерального секретаря ЦК КПРС М.С. Горбачова і радянських партійних документах середини березня – червня 1985 р. [32, Т. 2, с. 139].

Розпочато роботу з широких організаційних заходів. З питань прискорення науково-технічного прогресу було проведено нараду в ЦК КПРС 11 червня 1985 р., на якій з доповіддю виступив М.С. Горбачов. Першим кроком намічалася модернізація машинобудування. Для вирішення такого завдання планувалося виділити 10 млрд. крб. Вже 14 червня 1985 р. відбувся пленум ЦК компартії України, присвячений заходам з прискорення науково-технічного прогресу. Його рішення дублювали рекомендації Всесоюзної наради [33, с. 12 - 18].

Керівництво УРСР миттєво відреагувало на заклики щодо оздоровлення економіки. Було утворено комісію президії ради міністрів УРСР з метою покращення роботи в галузі управління народним господарством та посилення контролю за виконанням рішень [21, с. 25-26]. В липні 1985 р. видано постанову центрального комітету КПУ та ради міністрів УРСР за № 669 «Про широке розповсюдження нових методів господарювання та посилення їх впливу на прискорення науково-технічного прогресу» [21, с. 45-65].

Так само оперативно відреагували обласні владні структури УРСР. Постановою від 18.06.1985 р. бюро Миколаївського обкому компартії України доручалось підготувати план роботи обкому партії і облвиконкому з реалізації завдань області щодо питань прискорення науково-технічного прогресу. Виконання цих заходів підлягало суворому контролю, а вся звітна інформація зберігалася під грифом «секретно» [2, с. 29].

Для ознайомлення з доповіддю генерального секретаря на 6 липня 1985 р. було зібрано нараду партійно-господарського активу Миколаївської області (близько 250 чоловік) з порядком денним: «Про заходи з реалізації завдань, що випливають з Постанови ЦК КПРС і доповіді Генерального секретаря ЦК КПРС М.С. Горбачова на нараді з питань науково-технічного прогресу 11 червня 1985 р.» [2, с. 29-31]. Відділ обкому партії Миколаївської області звітував про виконання постанови бюро щодо прискорення НТП на промислових підприємствах області [2; 68, с. 56-69].

В Миколаївській області УРСР зосереджувались значні промислові підприємства. Область належала до Південного економічного району і мала певні переваги перед машинобудуванням в інших республіках. До однієї з таких переваг відносять – близькість морських портів [36]. Тут розміщувались підприємства суднобудування та з ремонту суден. Спеціалізація машинобудування в регіоні досягла високого розвитку. У галузі широко була поширена предметна, технологічна і подетальна спеціалізація.

Миколаївський промисловий вузол представляли міста Первомайськ, Вознесенськ і власне сам Миколаїв. Загалом розміщувались підприємства з виробництва металургійного, підйомно-транспортного устаткування суднобудування. Для них характерним було існування повного виробничого циклу (заготовка, механічна обробка, збирання) з випуском продукції серіями і навіть за індивідуальними замовленнями. Серед них, Миколаївський суднобудівний та судноремонтний заводи. Автомобілебудівна галузь розвивалась в Первомайську – включала в себе двигунобудування (Миколаїв). Підприємства загального машинобудування регіону були представлені виробництвом сільськогосподарських машин (Херсон), будівельних і шляхових машин (Миколаївський завод). Миколаївський завод «Дормашина» виготовляв бульдозери, скрепери, укладачі асфальтобетону [38].

У звіті Миколаївського обкому компартії України про фінансово-господарську діяльність об'єднань, підприємств і господарських організацій містяться суперечливі дані. З однієї сторони мова йде, що в першому півріччі 1985 р. промисловістю Миколаївської області було випущено продукції з державним Знаком якості на суму 239 млн. крб., що складало 108,7% планових показників. Найвищі показники були показані на заводах: Миколаївському глиноземному (100%), «Дормашина» (96,6%), Первомайському імені 25 Жовтня (86,3%), «Океан» (97%). А далі вказувались факти, що свідчили про погіршення економічного становища в області. 5 підприємств не виконали плану з випуску продукції вищої категорії якості. Це: глиноземний завод (98,0%), підйомно-транспортного обладнання (88,7%), гідравлічних пресів (97,9%), мастильних систем (90,5%), пористих заповнювачів (69,2%).

Відзначалися повільні темпи роботи з реалізації комплексної системи управління якістю продукції в Центральному, Заводському, Ленінському районах Миколаєва, містах Первомайську і Вознесенську. І зовсім не працювали в даному напрямку підприємства Очаківського, Новоодеського, Снігерівського районів [4, с. 11-12].

Серед недоліків вказувалось на значну кількість повернень продукції низької якості. В тому ж першому півріччі 1985 р. заводом імені 25 Жовтня (м. Первомайськ), прийнято рекламаций за низьку якість двох дизелів та дизель-генераторів; заводом «Дормашина» - на 6 асфальтоукладчиків [4, с. 13]. 21 підприємство або 12,6 % від загальної кількості, не виконали плану з об'ємів реалізації промислової продукції, в результаті чого, було не додано народному господарству 17,2 млн. крб. Знизили темпи росту об'ємів виробництва 56 об'єднань і підприємств та в цілому промисловість дев'яти районів області [35; 19, с. 19].

З урахуванням виконання зобов'язань по поставках, план реалізації товарної продукції в Миколаївській області було виконано на 98,7 %. Не забезпечили виконання цього показника 39 підприємств, в зв'язку з цим народному господарству недопоставлена продукції на 18,3 млн. крб. [4, с. 18].

Для усунення недоліків на підприємствах організовувались навчання керівників служб і підрозділів [29, с. 42-44]. На Пленумі Первомайського міському компартії України в серпні 1985 р. відзначалося, що проведена первинними партійними, профспілковими організаціями, господарськими керівниками організаторська робота дозволила в цілому по місту виконувати завдання з прискорення науково-технічного прогресу. Впроваджено 3,3 тис. заходів з науково-технічного прогресу, завдяки яким отримано 8,5 млн. крб. економічного ефекту. Провідним підприємством в цій справі відзначався машинобудівний завод імені 60-річчя СРСР. Але поряд з цим вказувалось і на суттєві недоліки, що стосувалися реконструкції і технічного переозброєння підприємств [10, с. 21-23]. Зокрема, зазначалось про недоліки в технічному переозброєнні на заводі імені 25 Жовтня, авторемонтному заводі. Первомайським СКТБ «Бриг» - не виконувалися роботи з розробки технологічних процесів методом віброобробки для заводу імені 25 Жовтня та упускався контроль за виконанням договорів. Для виправлення ситуації, пропонувалося в кожному виробничому колективі організувати детальну розробку контрольних цифр на 1986 р. – для досягнення високих показників зростання виробництва та його ефективності. На кожному підприємстві планувалося створити і забезпечити роботу технічних рад під керівництвом головних інженерів [489, 1985, 30 серпня].

Завдання загальносоюзних і республіканських науково-технічних програм знайшли своє відображення в обласних цільових комплексних програмах [37]. В рекомендаціях ради сприяння науково-технічному прогресу визначалися головні завдання. Серед них: підвищення технічного рівня та організації суднобудівного і машинобудівного виробництва [2, с. 33-34].

Науково-координаційна рада Південного наукового центру в Миколаївській області організувала контроль за ходом виконання договорів про співпрацю підприємств і організацій області і закладами АН УРСР [31]. Вона призначила співробітників Академії наук відповідальними на підприємствах області за реалізацію завдань програми. Миколаївською обласною радою було взято під контроль роботу з розвитку винахідництва та раціоналізаторства області. Аналіз роботи обговорювався на засіданні президії, проведено інвентаризацію всіх прийнятих, але не впроваджених пропозицій. Такі заходи активізували роботу з раціоналізації та винахідництва [34, с. 26].

В інформації Миколаївського обкому Компартії України, наданій 28.10.85 р. статистичному управлінню Миколаївської області «Про наявність і використання основних засобів комплексної автоматизації і механізації виробничих процесів на промислових підприємствах області» зазначалось, що в області послідовно здійснюється курс на прискорення науково-технічного прогресу, комплексну механізацію і автоматизацію виробництва. Станом на 1 липня 1985 р. було встановлено 805 механізованих поточних, 69 автоматичних ліній (з них 33,3 % імпортного виробництва), 9 гнучких автоматизованих ліній; комплексно механізовано і автоматизовано 34 підприємства, 428 ділянок і цехів. 4897 одиниць автоматичного і напіваавтоматичного обладнання, не вмонтованого в лінії, 641 одиниця обладнання з програмним управлінням, 410 станків з числовим програмним управлінням, 93 автоматичних маніпуляторів з програмним управлінням (промислові роботи), 19 автооператорів для гальванічних покриттів, 20 одиниць обладнання з вбудованими мікро-ЕОМ. Великим резервом зростання продуктивності праці в промисловості

називалося підвищення ефективності використання виробничих потужностей і впровадження нової техніки. При цьому зазначалося, що ні одна зі встановлених механізованих поточних і автоматичних ліній не працювали на повну проектну продуктивність на заводі імені 25 Жовтня Міністерства важкого машинобудування. В додатку до цього документу приводились цифри наявності невстановленого обладнання на підприємствах області [10, с. 27-30].

Подібна інформація міститься і в докладній записці завідуючого відділом обкому Компартії України про наявність невстановленого обладнання на підприємствах області станом на 01 липня 1985 р., наданій секретаріату обкому партії в порядку інформації, з метою вивчення стану справ на заводах та визначення заходів із скорочення цих показників і розгляду їх на засіданнях парткомів [10, с. 7-8].

Миколаївський обком компартії України затвердив обласні цільові комплексні науково-технічні програми «Прогрес», «Агрокомплекс», «Індустріалізація», «Праця», «Транспорт та дороги», «Енергокомплекс» [236], «Матеріалоемність» і «Якість» на 1986-1990 рр. [2, с. 29]. Зокрема, програма «Прогрес» була направлена на підвищення організаційно-технічного рівня промислових підприємств Миколаївської області на 1986-1990 рр. і спрямовувалась на визначення єдиної технічної політики соціально-економічного розвитку області на базі науково-технічного прогресу. Програма «Прогрес» складалась з підпрограм – «Суднобудування і електроніка», «Машинобудування і металообробка», «Роботизація» і «Система».

Підпрограма «Суднобудування і електротехніка» була сформована на основі контрольних завдань з розвитку суднобудування і електронної галузі області та складалась з одинадцяти науково-технічних програм підприємств. В 1987 р. із програми було виокремлено головні технологічні напрямки з метою концентрації уваги на найбільш важливих і ефективних завданнях розвитку науково-технічного прогресу у виробництві [5, с. 39-40]. За рахунок реалізації заходів програми в дванадцятій п'ятирічці передбачалося зростання об'ємів виробництва на підприємствах на 26-47 %, підвищення продуктивності праці на 23,4-43,6 %. В результаті запровадження досягнень науково-технічного прогресу розраховували створити і освоїти випуск 88 нових видів продукції, обладнання і виробів [25, с. 34], абсолютно вивільнити більше 4 тис. робітників, зайнятих ручною працею, знизити трудоемність на виготовлення продукції на 18000 нормо-годин, отримати економічний ефект на суму більше 60 млн. крб. [7, с. 39-40].

В аналізі виконання даної програми відзначалось, що більшість із запланованих завдань в 1986-1988 рр. реалізовано [22, с. 34-36]. В XII п'ятиріччі, в тому числі в 1988 р., оборонні галузі промисловості області працювали стабільно з високими темпами росту і забезпечували розробку, виготовлення і поставку продукції в заданих об'ємах [8]. Суднобудівними заводами збудовано та передано замовникам більше 40 одиниць різних типів суден і кораблів [7, с. 23-24]. Підпрограма «Машинобудування і металообробка» передбачала заміну майже однієї тисячі одиниць застарілих машин і механізмів. Підпрограмою «Система» планували забезпечити зростання ефективності науково-технічного рівня виробництва на основі використання обчислювальної техніки.

З метою підвищення продуктивності праці та ефективного використання трудових ресурсів запроваджувалася бригадна організація праці, заснована спочатку на частковому, а пізніше й повному госпрозрахунку. Але такі заходи на практиці зустрічались з рядом перепон. В постанові бюро Ленінського райкому КПУ Миколаєва зазначалось, що адміністрації не забезпечували виконання в повному об'ємі заходів з удосконалення бригадної форми організації праці [14].

З початку 1986 р. на нову систему господарювання в Миколаєвській області перейшли заводи «Дормашина», «Миколаївсільмаш», глиноземний. На цих підприємствах було організовано навчання керівників служб і підрозділів, яких ознайомили з використанням наданих їм прав в плануванні і господарській діяльності для подальшого збільшення об'ємів випуску продукції, покращення її якості, виконання планових завдань з меншими затратами всіх видів ресурсів [6, с. 42-44].

В 1987 р. в бригадах працювало 76,7 % всіх робітників, зайнятих в промисловості, з них 33,6% - в госпрозрахункових. [39; с. 11-13]. На 39 промислових підприємствах області не існувало жодної госпрозрахункової бригади. Серед них: Чорноморський судомеханічний, «Гідрореммаш», пористих заповнювачів, металоконструкцій, «Електротехнік» (м. Миколаїв), авторемонтний (м. Первомайськ) тощо. [39; 44, с. 1-2].

Завдання обласної програми «Праця» зі створення госпрозрахункових бригад були виконані на 86,5 %, а підрядних бригад – лише на 32,75%. Головними проблемами в діяльності

бригад було те, що не встановлювались конкретні кінцеві результати праці, не доводились норми розходу сировини, паливно-енергетичних і матеріальних ресурсів, не запроваджувались преміювання за економію. Коефіцієнт трудової участі використовувався при розподілі сукупного приросту і премій лише у 30,8 % бригад, а в бригадах заводів «Гідрореммаш», «Електротехнік» цей показник взагалі не використовувався.

Як зазначалось в інформації відділів Миколаївського обкому партії з питань соціально-економічного розвитку області, стримування процесу запровадження нових колективних форм праці здійснювали окремі керівники, спеціалісти та інженерно-технічні працівники об'єднань і підприємств, котрі не бажали зайнятися удосконаленням внутрішнього планування та обліку і організацією виробництва [14, с. 4]. В результаті, діяльність базових підприємств не відповідала завданням переходу в 1988-1989 рр. на повний госпрозрахунок і самофінансування, не забезпечувалось комплексне впровадження наукової організації праці в бригадах, розробка і реалізація планів інженерного забезпечення і ефективності праці. Усунення таких недоліків у роботі доручалося міським та районним комітетам партії [14; с. 5, 6].

28 листопада 1987 р. пленум Миколаївського обкому Компартії України заслухав звіт бюро обкому про роботу з керівництва перебудовою. В ньому зазначалося, що перебудова в області йде повільно. Без відповідного динамізму та прискорення. Головна вина покладалася на партійні комітети та первинні парторганізації. В більшій мірі це стосувалося Первомайського міському, Заводського, Арбузинського райкомів партії. В промисловості не виконувались річні і п'ятирічні плани, багато колективів не справлялись з планами і договірними зобов'язаннями, в тому числі завод імені 25 Жовтня (м. Первомайськ), підйомно-транспортного обладнання, «Дормашина», та ін. [14, с. 7].

Визначені недоліки в роботі Миколаївський обком доводив до відома всіх управлінських структур [14]. У відповідь на критичні зауваження, міськкомми та райкомми партії було здійснено певну роботу щодо усунення відставань соціально-економічного розвитку та вдосконалення організаторської роботи партійних комітетів. Вироблено та затверджено нову структуру управління народногосподарським комплексом. Створено та укріплено кадрами головне планово-економічне управління, здійснено реконструкцію відділів і управлінь обліконкому, завершено створення виробничих об'єднань. Загалом на 32% скорочено управлінський апарат. З січня 1988 р. в умовах госпрозрахунку і самофінансування працювало 227 трудових колективів, в тому числі 55 підприємств промисловості [13, с. 23].

Найбільш гострим недоліком забезпечення якості виготовлених деталей в умовах державного прийому виявилось забезпечення вимог креслень. Застаріле обладнання не дозволяло виконати обробку з необхідною точністю.

Серед причин, що стримували ефективне використання обладнання називались незбалансованість проектних потужностей з виробничими програмами, відсутність інструментів та запасних частин, незадовільна організація ремонту, відсутність обслуговуючого персоналу відповідної кваліфікації. З метою усунення цих недоліків та у зв'язку зі вступом в силу Закону СРСР про державне підприємство (об'єднання) при переході їх на економічні методи управління планувалось організувати роботу з широкого впровадження кооперації між підприємствами для збільшення завантаження високоефективного обладнання. Щорічно проводити паспортизацію обладнання для визначення збалансованості проектних потужностей з виробничими програмами. Більшість випущених дизелів та дизель-генераторів на машинобудівному заводі імені 25 Жовтня в м. Первомайську з основних показників поступались новітнім аналогам. Мали місце претензії споживачів щодо якості продукції заводу. Знизились експортні поставки з 11,1 % у 1985 р. до 2,1 % в 1987 р. Повільними темпами йшло оновлення основних виробничих фондів, особливо новітнім високотоварним обладнанням [11, с. 10 – 14, 25 – 27]. Зберігався високий рівень ручної праці (35 % працюючих). Відзначалось відсутність плану чіткої модернізації виробництва. Відповідно і об'єми капіталовкладень були знижені. Заводу не надавалась допомога зі сторони Міністерства важкого і транспортного машинобудування.

У звіті машинобудівного заводу імені 25 Жовтня Миколаївському обкому компартії України можна простежити невідповідність та розбалансованість у діяльності центру і регіонів. Керівництво заводу стверджувало, що для виконання розрахункової оцінки технічного рівня дизельної продукції, котра серійно випускалась заводом, керівним документом являлась «Єдина методика оцінки технічного рівня продукції машинобудування (тимчасова)», затверджена постановою СРСР від 21.01.1987 р. Розрахунки за даною методикою показували, що продукція відповідала світовому

рівню. Але ця методика не була зареєстрована Міністерством важкого машинобудування в Держстандарті СРСР і це не дозволяло переатестувати на вищу категорію якості серійну дизельну продукцію. До того ж, 100% дизельної продукції було включено в державне замовлення і завод не міг переглядати структуру плану. Поряд з дизелями, здійснювався випуск товарів народного споживання. Було укладено договір із Запорізьким інститутом сільськогосподарського машинобудування на розробку в 1988 р. технічної документації багатоопераційної машини (подрібнення зерна, лущення кукурудзи, трав та соломорізка, соковижималка, подрібнення коренеплодів капусти і кабаків, точило та циркулярка) для сільськогосподарського побуту. На грудень 1987 р. планувалось освоєння випуску 2 виробів із відходів: кліток для домашніх тварин та секцій-заборів. Аналізуючи тенденції в технічному прогресі, було зроблено висновок, що самим болючим місцем на заводі був рівень технології [12, с. 7-8]. Відзначалось, що заявок на заміну обладнання від заводу не приймали. Фактично за 1986 – 1987 рр. було отримано на заміну 5 одиниць металоріжучого обладнання. На 1988 р. заплановано 24 одиниці.

Технологічні труднощі були причиною відставання і на авторемонтному заводі в м. Первомайську Миколаївської області. Випробувальні стенди не були оснащені приборами контролю температури охолодження рідини двигуна і мастил, потребувала модернізації система охолодження двигунів під час випробувань тощо [17].

У вересні 1989 р. на базі заводу 60-річчя СРСР, що в м. Первомайську, відбувся галузевий семінар з обміну досвідом. Досягнення первомайських машинобудівників отримали схвалення і високу оцінку на ньому. Найбільшу увагу металургів було зосереджено на дільниці з виготовлення деталей методом порошкової металургії. Та вже на початку жовтня дільниця не працювала, тому що нікуди було дівати готову продукцію. Металеві короби були переповнені новенькими деталями. Технологія виготовлення деталей методом порошкової металургії зробила тут лише перші 4 етапи з 12. Три галузеві інститути з широким розмахом розробили проект, після того як XXVII з'їзд КПРС вказав на необхідне інтенсивно впроваджувати у виробництво нові прогресивні технології [19]. Тому спорудженню дільниці дали «зелену вулицю». Все йшло в радянських командних централізованих традиціях. Та були суттєві промахи при розробці як принципової технології, так і самого проекту [18]. Але, за тими ж традиціями, наполегливо продовжували видавати бажане за дійсне, видумки – за точні розрахунки. Інші деталі виявились непридатними для запропонованого методу [30, 1989, 11 жовтня].

В Первомайську Миколаївської області було створено міжгалузеве територіально-виробниче об'єднання при міськвиконкомі (МТВО) [15, с. 11 - 14]. Таким заходом планувалось розширити можливості для ефективного розв'язання завдань економічного і соціального розвитку, що випливали з постанови ЦК КПРС, в якій вказувалось на підвищення ролі та посилення відповідальності рад народних депутатів за прискорення соціально-економічного розвитку в світлі рішень XXVII з'їзду КПРС [26]. На відміну від ради директорів, МТВО мало виконавчий орган та матеріально-технічну базу. До складу об'єднання увійшли 19 підприємств і 28 організацій, в їх числі – союзного, союзно-республіканського та місцевого підпорядкування, що мали господарську самостійність права юридичної особи. Необхідність створення такого об'єднання мотивувалось і тим, що на території міста промисловістю, транспортом, зв'язком, торгівлею, побутом і будівництвом здійснювали управління понад 30 міністерств і відомств. Це і вплинуло на об'єктивну необхідність у підвищенні координуючої ролі місцевих Рад у розв'язанні комплексних економічних і соціальних проблем, оскільки багатовідомча система управління проявляла вузьковідомчі інтереси [30, 1989, 13 грудня]. Центральне місце в діяльності МТВО мала займати розробка перспективних та поточних планів економічного і соціального розвитку міста.

Одинадцята сесія Верховної ради Української РСР, що працювала у період з 30 листопада по 1 грудня 1989 р. [20], підвела підсумки економічного та соціального розвитку республіки за 1988 р. Висувались звинувачення керівникам ряду міністерств і відомств, господарських органів, які не забезпечували здійснення економічних реформ, слабо займались впровадженням прогресивних форм організації та оплати праці, зміцненню трудової дисципліни, технологічної [30, 1989, 5 грудня].

Очікуваних підсумків роботи і за 1989 р. не було отримано [24]. І це вже явно вказувало, що економічна реформа, на яку покладались надії, не давала помітних зрушень. Особливо це показово на рівні районного міста. Такі дані озвучувались на сесії XII міської ради народних депутатів XX скликання в м. Первомайську. З основних показників план не

виконувався. Мали місце факти порушення договірної дисципліни в трудових колективах машинобудівного заводу імені 25 Жовтня. Через несвоєчасну поставку, це підприємство заборгувало споживачам продукції на 14,1 мільйона карбованців [30, 1989, 12 грудня].

Разом з тим, в періодичних засобах масової інформації з'являлася інформація про зростання обертів в зовнішньоекономічній діяльності підприємствами Миколаївської області. На початок грудня 1989 р. 31 підприємство Миколаївської області налагодило експортні та імпорتنі зв'язки з 35 країнами світу. До числа експортерів входили такі великі підприємства як завод «Океан», Первомайський машинобудівний завод імені 60-річчя СРСР [86], Первомайський завод імені 25 Жовтня, Лише по заводу «Океан» експорт становив 60 % від загального обсягу поставок товарів по області. Протягом 1989 р. колектив заводу імені 60-річчя СРСР уклав договори з чотирма країнами: Кубою, Чехословаччиною, Німецькою Демократичною Республікою та Болгарією на виготовлення і поставку деталей гідрозахисту [30, 1989, 26 грудня]. Номенклатура експортної продукції була різноманітною – рудовози, дощувальні машини, дизель-генератори та запасні частини до них [8, с. 18 - 23].

У руслі прямих виробничих зв'язків працював Миколаївський глиноземний завод з Угорщиною та Болгарією. Зовнішньоекономічні зв'язки розширювались за рахунок створення спільних підприємств: радянсько-австралійського «Совмабл» та Миколаївського філіалу «Ніка», радянсько-болгаро-фінського спільного підприємства «Новінтекс» [30, 1990, 4 грудня].

Партійним керівництвом висувались звинувачення керівникам ряду міністерств і відомств, радянських і господарських органів, які не забезпечували здійснення економічних реформ, слабо займались впровадженням прогресивних форм організації та оплати праці, зміцненню трудової дисципліни, технологічної [9, с. 26-31]. Звинувачувались у невимогливості до господарників, які ігнорували потреби людей. Не дбали про підвищення якості продукції, покращення умов праці та побуту робітників [30, 1989, 5 грудня].

Висновки. Простежуючи механізм реалізації в регіонах прийнятих на союзному рівні постанов комуністичної радянської влади, з'ясовано, що одним із вирішальних моментів краху реформ стали розбіжності в їх усвідомленості і відповідно у їх реалізації між центром та регіонами. Ідея перебудови на місцях слабо доповнювалася реальними зрушеннями і практичними заходами. Широкого розмаху досягли лише організаційні заходи. В цьому відношенні партійні органи діяли швидко.

Особливості регіональних соціально-економічних, національних, природних та людських чинників сприяли наростанню суспільних протиріч. На початковому етапі здійснення політики «перебудови», промисловість Миколаївської області УРСР мала ще достатньо потужний потенціал. Оголошена політика «прискорення» та державна підтримка розвитку машинобудівної галузі мали б сприяти ефективному налагодженню роботи в цій сфері. Але реальність життя показувала зворотнє. Уже до вересня 1985 р. становище на промислових підприємствах в області погіршилось. Продукція втрачала конкурентоздатність, скорочувались обсяги виробництва. Підприємства зустрічалися з труднощами в практичній реалізації науково-технічних програм. Це ще раз підкреслювало розбалансованість центру і регіонів у вирішенні нагальних соціально-економічних питань. Державні заходи щодо атестації робочих місць, бригадних форм організації праці, переведення підприємств на трьохзмінний режим роботи та запровадження державного прийому продукції мали місце в області, але вони були не послідовними і до кінця не продуманими. Посилене державне фінансування передбачалося в галузі машинобудування, а переведення підприємств на нові умови господарювання (самофінансування і госпрозрахунок) було розпочато з підприємств легкої промисловості, які завжди фінансувалися в недостатній мірі. На це впливало становище на споживчому ринку, але і підкреслює не чітко вироблену лінію проведення реформ. В регіонах зменшувався випуск продукції вищої категорії якості.

Суттєві труднощі в розвитку промисловості Миколаївської області УРСР були пов'язані з тим, що плани складалися в центрі і основна продукція вироблялась на підприємствах, що були підпорядковані союзним міністерствам та відомствам на діяльність яких уряд УРСР та місцеві Ради не могли впливати належним чином.

Реалізації реформ у області УРСР перешкоджав і складений упродовж десятиліть у республіканському партійно – державному апараті периферійний тип мислення, своєрідна провінційність.

Не виправдав в ході реалізації належних сподівань і Закон про державне підприємство в області. Спочатку союзні міністерства, у підпорядкуванні яких перебувала більшість промислових підприємств обох областей не поспішали надавати їм самостійності. Продовжувала діяти система директивного планування, централізований розподіл матеріальних ресурсів, постачання, фінансування тощо. А згодом, в умовах поглиблення кризових явищ в середині самого партійного керівництва (у даних областей це з 1989 р.), коли почали розриватись економічні взаємозв'язки між підприємствами галузі, підприємства опинились фінансово неплатоспроможними і були раді будь – якому державному замовленню.

В умовах реалізації курсу подальшого реформування промислового виробництва, в УРСР було затверджено Генеральну схему управління народним господарством (квітень 1988 р.). На її основі скорочувалась чисельність міністерств та відомств, управлінських організацій середньої ланки. Здійснювалось укрупнення підприємств, цехів, дільниць. З початку 1989 р. промислові підприємства Миколаївської та Одеської областей стали переходити на госпрозрахунок. Багато керівників та спеціалістів місцевого управління не вбачали у госпрозрахункових, підрядних бригадах важливої організуючої форми підвищення ролі людського фактору, його подальшої активізації. Вони не могли, і не хотіли брати на себе додаткову відповідальність за організацію і розвиток госпрозрахункової самостійності трудових колективів. Тому позитивних змін в промисловості області не відбулося. Такі половинчасті заходи вносили лише дезорганізацію у складену роками модель управління економікою. Одночасно, без належного економічного і правового підґрунтя, розпочалося створення концернів і асоціацій в області. Ослаблення державного контролю за народним господарством, внаслідок кризи центральної влади та саме влада директорів підприємств, яка зростала - призвели до загострення в 1990 – 1991 рр. кризи промислового виробництва в Миколаївській області УРСР.

ЛІТЕРАТУРА

1. ЦДВО. Ф. 2. Кабінет Міністрів Української РСР, оп. 14, Т. 10. Спр. 8063. Про удосконалення господарського механізму та проведення економічного експерименту в УРСР, 25.04 – 19.09.1985 р., 81 арк.
2. ДАМО. Ф. 7. Николаевский обком компартии Украины, оп. 80. Спр. 113. Справки отделов обкома партии по выполнению постановлений обкома партии по вопросам ускорения НТП на промышленных предприятиях области, арк. 29-31, 37-39.
3. ДАМО. Ф. 7. Николаевский обком компартии Украины, оп. 89. Спр. 63. Справки отдела оборонной промышленности обкома партии о выполнении постановлений бюро обкома компартии Украины по вопросам эффективности работы оборонных отраслей промышленности; введения госприемки промышленной продукции; переход предприятий на многосменный режим работы, февраль 1985 – ноябрь 1988 гг., 53 арк.
4. ДАМО. Ф. 7. Николаевский обком компартии Украины, оп. 80. Спр. 158. О качестве промышленной продукции, выпущенной промышленными предприятиями Николаевской области в I полугодии 1985 г., 46 арк.
5. ДАМО. Ф. 7. Николаевский обком компартии Украины. оп. 89. Спр. 68. Справки промышленно-транспортного отдела обкома партии, информации партийных и советских органов о выполнении постановления бюро обкома компартии Украины «О работе парткома, руководства Первомайского машиностроительного завода имени 25 Октября по обеспечению выполнения постановления ЦК КПСС и Совета Министров СССР «О мерах по коренному повышению технического уровня, качества машиностроительной продукции и развитию машиностроения как основы НТП в 12 пятилетке и в перспективе до 2000 г.», июнь 1987 – ноябрь 1988 гг., 23 арк.
6. ДАМО. Ф. 7. Николаевский обком компартии Украины, оп. 83. Спр. 99. Справки сельхозотдела, информации партийных, советских и хозяйственных органов о выполнении постановлений бюро обкома партии по вопросам внедрения коллективного подряда в колхозное и совхозное производства, ходе экономического эксперимента по расширению прав и повышению ответственности за результаты работы производственных объединений, 49 арк.
7. ДАМО. Ф. 7. Николаевский обком компартии Украины, оп. 89. Спр. 63. Справки отдела оборонной промышленности обкома партии о выполнении постановлений бюро обкома компартии Украины по вопросам эффективности работы оборонных отраслей промышленности; введения госприемки промышленной продукции; переход предприятий на многосменный режим работы, февраль 1985 – ноябрь 1988 гг., 53 арк.
8. ДАМО. Ф. 7. Николаевский обком компартии Украины, оп. 89. Спр. 164. Документы о выполнении постановлений бюро обкома компартии Украины по вопросам работы предприятий оборонной промышленности (карточки контроля, копии постановлений, рабочие планы, справки отдела оборонной промышленности обкома партии), июнь 1987 – август 1989 гг., арк. 18-23.
9. ДАМО. Ф. 7. Николаевский обком компартии Украины, оп. 89. Спр. 222. Справки отделов обкома партии о выполнении постановлений бюро обкома компартии Украины по вопросам развития

- народнохозяйственного комплекса области, улучшения экономической обстановки, январь 1989 – декабрь 1990 гг., 49 арк.
10. ДАМО. Ф. 7. Николаевский обком компартии Украины. оп. 80. Спр. 158. О финансово-хозяйственной деятельности объединений, предприятий и хозяйственных организаций за семь месяцев 1985 г., 38 арк.
 11. ДАМО. Ф. 7. Николаевский обком компартии Украины. оп. 89. Спр. 81. Справки отделов обкома партии, информации партийных, советских и хозяйственных органов о выполнении постановлений бюро обкома компартии Украины «О серьезных недостатках в использовании запасов оборудования на предприятиях и организациях области», декабрь 1984 – март 1988 гг., 101 арк.
 12. ДАМО. Ф. 7. Николаевский обком компартии Украины, оп. 80. Спр. 158. Справка о работе администрации, партийных организаций предприятий и организаций, подконтрольных промышленно-транспортному отделу обкома партии, по сокращению запасов неустановленного оборудования и своевременному завершению его монтажа, арк. 7-8.
 13. ДАМО. Ф. 88. Ленинский райком компартии Украины, г. Николаев, оп. 54. Спр. 20. Рабочие планы Ленинского райкома компартии Украины, г. Николаев, по подготовке и проведению отчетно-выборных собраний, выборов в Верховный Совет УССР и местные советы. Материалы семинаров секретарей первичных партийных организаций по вопросам развития бригадных форм организации труда, подготовки отчетно-выборных кампаний, 42 арк.
 14. ДАМО. Ф. 7. Николаевский обком компартии Украины, оп. 86. Спр. 69. Справки отделов обкома партии по вопросам социально-экономического развития области, июль – октябрь 1987 г., 29 арк.
 15. ДАМО. Ф. 2332. Первомайский горком компартии Украины, оп. 30. Спр. 10. Записки промышленно-транспортного отдела о выполнении постановлений бюро Первомайского горкома партии по вопросам социально-экономического развития города, 20 арк.
 16. ДАМО. Ф. 2332. Первомайский горком КП Украины Николаевской области, оп. 32. Спр. 15. Протокол заседания совета содействия научно-техническому прогрессу при Первомайском горкоме партии Николаевской области, 26.08.1988 – 07.09.1988 гг., 17 арк.
 17. ДАМО. Ф. 2332. Первомайский горком компартии Украины. оп. 32. Спр. 15. Протокол № 3 заседания совета содействия научно-техническому прогрессу при Первомайском горкоме Компартии Украины от 27 сентября 1988 года, 17
 18. ПДАМО. Ф. 41. Завод «Фрегат», 1987-1994 гг., оп. 1. Спр. 339. Протокол отчетно-выборной профсоюзной конференции от 17 октября 1989 года.
 19. ПДАМО. Ф. 41. Завод «Фрегат», 1987-1994 гг., оп. 1. Спр. 327. Коллективный договор Первомайского машиностроительного завода имени 60-летия СССР на 1988 год.
 20. ЦДАВОУ. Ф. 1. Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки, м. Київ, оп. 13. Спр. 1185. Протокол № 13 засідання комісії Верховної Ради Української РСР по транспорту і зв'язку від 28 листопада 1989 року та документи до нього.
 21. ЦДАВОУ. Ф. 2. Кабінет Міністрів Української РСР, оп. 14, Т. 10. Спр. 8063. Про удосконалення господарського механізму та проведення економічного експерименту в УРСР, 25.04 – 19.09.1985 р., 81 арк.
 22. ЦДАГО. Ф. 292. Партийний комітет Міністерства будівництва підприємств важкої індустрії УРСР. 1956-1986 рр., оп. 3. Спр. 154. Протоколи партійних зборів міністерства будівництва підприємств важкої індустрії за 1986 р.
 23. ЦДАГО. Ф. 1. ЦК компартії України, оп. 25. Спр. 2799. Записки, довідки, інформації, листи ЦК Компартії України, відділу соціально-економічної політики, Президії Верховної Ради УРСР, Держплану УРСР про попередні підсумки розвитку господарства за 1990 р.
 24. ЦДАГО. Ф. 1. ЦК компартії України, оп. 32. Спр. 2669. Робочий план організації виконання постанови ЦК КПРС від 20.01.89 р. «Про хід виконання раніше прийнятих постанов про випереджаючий розвиток машинобудування і його корінної реконструкції на основі НТП».
 25. ЦДАГО. Ф. 292. Партийний комітет Міністерства будівництва підприємств важкої індустрії УРСР. 1956-1986 рр., оп. 3. Спр. 154. Протоколи партійних зборів міністерства будівництва підприємств важкої індустрії за 1986 р.
 26. О мерах по дальнейшему повышению роли и усилению ответственности Советов народных депутатов за ускорение социально-экономического развития в свете решений XXVII съезда КПСС: Постановление ЦК КПСС, Президиума Верховного Совета СССР и Совета Министров СССР от 25 июля 1986 г. № 876 // Собрание Постановлений Правительства СССР. – 1986. – № 27. – С. 467-485.
 27. Про технічне переозброєння та реконструкцію теплових електростанцій Міністерства енергетики і електрифікації УРСР у 1986-1990 рр.: Постанова Ради Міністрів УРСР від 08.05.1985 р. № 197.
 28. Про поширене проведення атестації робочих місць та їх раціоналізації у промисловості та інших галузях народного господарства: Постанова Ради Міністрів УРСР від 15.08.1985 р. № 783.
 29. Прибузький комунар: орган Первомайського міського та райкому компартії України, міської та районної рад народних депутатів Миколаївської області. – Первомайськ, 1985-1991.
 30. Алешин Г. И. Внедрение изобретений в производство: организационные и экономические аспекты / Геннадий Иванович Алешин. – М.: Знание, 1986. – 64 с.
 31. Горбачев М. С. Избранные речи и статьи: в 7 т. / Михаил Сергеевич Горбачев; Ин-т марксизма-ленинизма при ЦК КПСС. – М.: Политиздат, 1987-1990; Т. 2, С. 136, 139, 157; Т. 3, С. 229, 249, 331, 346, 356.

32. Горбачов М. С. Корінне питання економічної політики партії: доповідь на нараді в ЦК КППС з питань прискорення науково-технічного прогресу, 11 червня 1985 р. / Михайло Сергійович Горбачов. – К.: Політвидав України, 1985. С. 34 – 38.
33. Гордеева Н. А. Взаимосвязи академической науки и производства: организационно-правовой аспект / Нина Аркадьевна Гордеева. – М.: Наука, 1985. – 188 с.
34. Гатовский Л. М. Экономические вопросы ускорения научно-технического прогресса / Лев Маркович Гатовский // Вопросы экономики. – 1985. – № 2. – С. 3-14.
35. Ермошенко Н. Н. Механизм управления научно-техническим прогрессом в регионе / Николай Николаевич Ермошенко. – Киев: Наук. думка, 1985. – 192 с.
36. Жамин В. А. Целевые комплексные программы научно-технического прогресса / Виталий Алексеевич Жамин // Экономические науки. – 1986. – № 2. – С. 22-29.
37. Ковалевський В. В. Розміщення продуктивних сил / В. В. Ковалевський, О. Л. Михайлюк Є. П. Качан // Економіка України. – 1999. – № 1.
38. Первомайськ: від виборів до виборів (1987-1989 рр.): довідково-інформаційний матеріал на допомогу партійним організаціям, ідеологічному активу міста. – Первомайськ, листопад 1989 р.

JORDANIAN FOREIGN POLICY TOWARDS THE COUNTRIES OF THE GULF COOPERATION COUNCIL (1999-2019)

Dr. Saddoon N. Al-Majali, University of Mu'tah, Jordan.

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijitss/30122019/6860

ARTICLE INFO

Received 22 October 2019
Accepted 15 December 2019
Published 30 December 2019

KEYWORDS

policy,
cooperation,
stages,
council,
divisionsecurity.

ABSTRACT

The study aimed to research the Jordanian foreign policy towards the Gulf Cooperation Council states during the period 1999-2019, as this period is an extension of the previous stages, as during which Jordanian relations with the countries of the Gulf Cooperation Council were affected as a result of the second Gulf crisis 1990, and the events of September 2001, and what followed in light of the war on Iraq and its occupation by the United States of America, where the United States emerged as a unipolar force that dominates the world.

The study showed that Jordanian foreign policy towards the Gulf Cooperation Council countries was affected by regional and international changes, as relations between Jordan and the countries of the Gulf Cooperation Council were characterized by apathy and approached isolation as a result of Iraq's occupation of Kuwait, but Jordanian relations with the Gulf Cooperation Council countries improved, as a result of The multiple visits made by King Abdullah II after he assumed power in 1999, to the countries of the Gulf Cooperation Council, as Jordan's geopolitical position contributes to enhancing security and stability for the countries of the Council in exchange for Israeli expansionist ambitions, because Jordan looks at its security cooperation with the Gulf Cooperation Council (GCC) in the framework of the imperatives of mutual security, which posed this perspective as one of the dimensions in the Gulf of Jordan's foreign policy, which has not changed even in periods of Arab division, or during the boycott Cooperation Council (GCC) to Jordan.

Citation: Saddoon N. Al-Majali. (2019) Jordanian Foreign Policy Towards the Countries of the Gulf Cooperation Council (1999-2019). *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 9(21). doi: 10.31435/rsglobal_ijitss/30122019/6860

Copyright: © 2019 Saddoon N. Al-Majali. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Introduction. The foreign policy of any country expresses its will and political leadership, and is ultimately the result of the interaction of a group of internal and external factors, and it affects its foreign policy aspect with other countries and international units, and its decisions are launched in light of the changing local, regional and international circumstances, as the Kingdom of Jordan is affected by its surroundings Geopolitical and its international relations, in addition to the factors and influences resulting from the geographical, demographic and economic situation, as well as the reality of national wealth, foreign aid and social and economic transformations, and the impact of this on the composition and structure of society in the Kingdom of Whether it is social or political, and in the framework of that, Jordanian foreign policy is the product of overlapping internal and external variables, whether regional or international, working to influence directly or indirectly in the process of directing Jordanian foreign political behavior within the conditions that affect it, as the factors Affecting the policy-making process does not consistently exist with the same degree of influence in all issues that require decision-making, because most internal variables are characterized by a common factor of weakness, because the geographical location and the economic, military and population

factor are important determinants of the decision-maker, and they are in many. Sometimes it is unable to provide alternatives for making a successful foreign policy that raises the level of the required goals, because the political decision taken within any political unit is what is reflected in its results on the environment of its political system, although this reflection varies according to the importance of the decision regardless of the relationship of this decision in domestic or foreign policy.

The Jordanian strategy followed in Jordan's external relations is that it is based on a group of pillars:

1. It affirms the commitment to the Charter of the League of Arab States, and to work to support Arab solidarity with the Arab countries by providing assistance to them, particularly the Arab Gulf states, within the framework of joint Arab cooperation agreements.

2. Commitment to Arab national security, by working to support Arab issues, foremost of which is the Palestinian cause, due to the Palestinian geographical location and its neighborhood with the Kingdom of Jordan, which linked it to its Arab depth, which imposed Jordanian coordination with Arab parties in order to achieve peace in the region and work to find a solution just and comprehensive of the Palestinian cause.

3. Working to support cooperation and integration between Arab countries in various fields, and emphasizing the importance of dialogue in resolving Arab differences to enable the preservation of the supreme national interest at the expense of narrow national interests.

4. Seek to develop balance, moderation, and stability in the Arab regional system, as the geo-strategic location of the Kingdom of Jordan imposed a consistent orientation in its regional policy that it is considered to be the center of balance among the powers surrounding the Kingdom.

In light of the changes witnessed by the countries of the region, the Kingdom of Jordan went towards the priority to remain outside it in safety, and to maintain stability and moderation of the system, as the Kingdom is linked with the countries of the Gulf Cooperation Council (Saudi Arabia, Kuwait, Oman, Qatar, Bahrain, and the United Arab Emirates), in historical relations are the product of a set of factors, whether on the geographical, political, economic or security level, in addition to what the Kingdom of Jordan and the Gulf Cooperation Council countries share in common features in terms of similarities in government systems, as well as social components, and agreement on many regional and international issues. The result of the convergence in the nature of the regimes as well as the regional and international trends of each of them, during the reign of King Abdullah II, after relations between Jordan and the countries of the Gulf Cooperation Council that were marred by a thaw, as a result of the difference in Arab attitudes towards the crisis caused by Iraq's invasion of Kuwait in August 2, 1990, despite the fact that Jordan was more interested in the crisis in the context of its endeavor to urge the Arab states to work to resolve it within the Arab framework, and not to be internationalized, in order to prevent any foreign interference, but the Arab dispute over the vision of this crisis stood without achieving that, which is what made the crisis exacerbated as a result of foreign intervention, and the repercussions and events that accompanied it, resulted in the occupation of Iraq by the United States of America in 2003.

King Abdullah II has sought since his assumption of power in 1999 to work to improve and develop relations with the countries of the Gulf Cooperation Council, by making multiple visits to the countries of the Gulf Cooperation Council, to strengthen the bonds of brotherhood within the framework of dedicating the approach of coordination and consultation, as the Kingdom is in the vicinity of countries. There is chaos, turmoil and instability, as well as the countries of the Gulf Cooperation Council face many threats and challenges, as a result of instability in Iraq and Yemen, and the occupation of the Emirati islands: Tunb Al-Soghra, Greater Tunb, and Abu Musa Island, by Iran, as well as Iran's pursuit of nuclear weapons. And he promises a breath. A real threat to the security of the Arabian Gulf in particular, and the region as a whole in general.

The importance and objectives of the study. The study aims in its aim to get acquainted with the Jordanian foreign policy within the framework of the foundations, goals and determinants of Jordanian foreign policy in general, and Jordanian foreign policy towards the Gulf Cooperation Council countries in particular, which shows the extent of cooperation in the light of regional and international changes.

As for the importance of the study, it comes through its statement of the extent of the impact of internal and external factors and influences on Jordanian foreign policy in the context of its reflection on relations with Arab countries, especially the countries of the Gulf Cooperation Council, in the period from 1999-2019.

The study Problem. The problem of this study is based on an attempt to get acquainted with the Jordanian foreign policy towards the Gulf Cooperation Council states (1999-2019), and highlight

the impact of the surrounding conditions, whether regional or international, and the implications for Jordan of the foreign policy of the Gulf Cooperation Council countries during the study period.

Study methodology. This study relied on the descriptive analytical approach, to determine the nature of that phenomenon and to identify the interrelationship, describing and photographing it, with its various dimensions and effects, considering that the analysis after the description matches the goals and objectives of this study, because the analytical approach focuses on what is called the process of foreign policy analysis, and on understanding and analyzing the variables affecting In its development, the foundations and limitations of the relationship between the Kingdom of Jordan and the countries of the Gulf Cooperation Council, and the relations between the two parties, whether on the political, economic or security level, in light of a new global system with its various dimensions, to know the extent of congruence in its policies These countries, as well as the basic dimensions of Jordanian foreign policy in the context of determinants, goals, and strategies, and the decisions they take towards the Gulf Cooperation Council countries, within the framework of their relations during 1999-2019.

Study questions.

The study will attempt to answer the following main question:

What are the attitudes and behaviors of Jordanian foreign policy towards the countries of the Gulf Cooperation Council during (1999-2019)?

The first topic: The determinants and pillars of Jordanian foreign policy.

The Jordanian foreign policy depends on a set of determinants, within the framework of foundations and foundations that stem from the state's capabilities and self-capabilities, which constitute the constituents of its national strength. Therefore, the determinants are those that arise from the environment for international unity, and they come from within the scope of exercising its authority, or that arise from the interaction With other international units, provided that those determinants, whether natural or national, are intended to mean the size and level of capabilities available to the state (elements of state power), and these determinants consist of the interaction of two main elements: the size of the resources available, the level of modernization, and the resources available for the international unit are Cm into two basic types: permanent resources, the most important geographical location, resources and variable related to population and economic status and military, population, military force, which is formed in the entirety of the components of national power of the state which are analyzed on the basis that they support or hinder the different options for the foreign policy of the state [1].

The historical factor. The ruling family in the Hashemite Kingdom of Jordan is considered an extension of the Hashemite family that took over the leadership of the Great Arab Revolt and carried its principles, as the monarchy has political experience that has a special impact on political decision-making, within the framework of the historical dimension, which is a factor in controlling the political decision, It seems clear in the foreign policy-making process of the Hashemite Kingdom of Jordan, as the Kingdom was in its stages of historical necessity in the Middle East, as it carried a supreme civilizational message, and it is a strong barrier in the face of Zionist expansion, so this young kingdom was a protective shield Destroy the Zionist aggression against the entire Arab and Islamic nation [2].

The Hashemite Kingdom of Jordan is an integral part of Arab history, as it is part of a great nation that has contributed to human civilization with a clear active role. In Jordan, many battles took place, including: Mu'tah, Yarmouk, and Ajnadin, which is also the gateway through which the first legions of the Islamic conquest crossed, Likewise, the army of the Great Arab Revolution, in the modern era, to become Jordanian lands, the first Arab land liberated from the Ottoman Turks with Arab hands and Arab sacrifices [3].

The historical legacy and family rivalry played a major role in guiding Jordanian foreign policy, as the Hashemites were their original homeland, the Hejaz, and they were forced out of it after a long stay in its territory, where the Hashemites assumed the Emirate of Mecca for several years [4].

Political leadership. In the final analysis, foreign policy is made from an individual or a group of individuals, and is influenced to a large extent by his inherited and acquired self-motivated motives, by the characteristics of his personality, and by his intellectual perceptions of the nature of objective factors and their impact on the foreign policy of his country, because the political leader is the main factor in making foreign policy, where The degree of influence of the political leader varies with the variation of political leaders and with varying political positions, given the existence of a set of circumstances whose availability increases the role of the political leader in shaping foreign policy so that this role becomes the primary starting point for understanding that policy, in light of The extent of

the political leader's interest in foreign policy, the way in which he came to power, as well as his personality as a political leader, and the extent of his authority as a political leader in relation to foreign policy, as well as his experience as a political leader in foreign affairs, and his political resilience as a politician, and in this context King Abdullah II belongs to the generation Forty-third of the descendants of the Prophet Muhammad, and he assumed the functions of the viceroy several times during the absence of King Hussein from the country, knowing that he assumed the mandate of the covenant according to a royal will issued in accordance with Article [28] of the constitution on the day of his birth on January 30, 1962 , and also the royal will was issued Toxic On January 24, 1999, by his appointment as Crown Prince, he assumed his constitutional powers as King of the Hashemite Kingdom of Jordan on the seventh of February 1999, the day of the death of his father, King Hussein Bin Talal [5].

King Abdullah II has a major role in making foreign policy, in the context of being the head of the three authorities, executive, legislative and judicial, and in light of the broad powers granted to him by the constitution, he has worked to strengthen the Kingdom's positive and moderate role in the Arab world, in terms of working to restore Consolidating Jordanian relations with the countries of the Gulf Cooperation Council in particular, as well as working with them to find a just, lasting and comprehensive solution to the Arab-Israeli conflict, through an insightful vision in realizing the current stage, in light of regional and international changes that affected the international community at the beginning of the new millennium, The Jordanian side, we find, realizes the special features that the Arab regional system has and it is not available in any other system. Arab nationalism are important and prominent features in the Arab system, as Arabs as a human group are distinguished from other regional systems by linguistic and cultural homogeneity and belonging to one religion, It shares one history, one fate, as Arab unity came through Arab nationalism, and this is what drives deepening Jordanian-Arab joint cooperation and this is evident from the date of the kingdom's formation, by seeking to overcome all forms of Arab differences to advance joint Arab action and national solidarity to Touched. It makes the Arab nation in the ranks of advanced regional systems [6].

Geographical factor. The importance of geographical data in the field of international relations comes from the fact that it is the most consistent data in influencing the foreign policy of the state and its directions, but this effect varies as a result of the geographical state reality as well as the impact of the geographical location on the strength of the state, as well as the decision maker's awareness of the geographical location with what creates it either A state of strength or weakness, which is reflected in the decision, whether positively or negatively [7].

The geographical location is considered one of the influencing factors in Jordanian foreign policy, as the Kingdom of Jordan is located in the heart of the Middle East, which gave it weight at the regional level, and it is in the position of a buffer zone between Palestine as a region targeted by the Zionist settlement project and the centers of Arab population weight surrounding the Kingdom This is reflected in the location of the Kingdom of Jordan, its borders, as well as its area and shape, so that it is considered the clearest model of what it embodies in the connection of foreign policy to the geographical location, as the Kingdom is surrounded by four regional countries: Saudi Arabia, Syria, Iraq and occupied Palestine, as long The borders of the Kingdom of Jordan with neighboring countries amount to 1724 km, and each of the countries of this neighborhood is distinguished by one source of power or more, which is not available to Jordan [8].

The area, the primary resources, the influence of climatic conditions and the geographical location all play an important role towards the political decision-maker, whether positively or negatively. The geographical location of the state affects its foreign policy and orientations at the economic and security level, as well as the direct vital area of the state's foreign policy; The cases direct its foreign policy to the geographical region within which it falls, which gives the geographical location an advantage with other variables in terms of its permanence and continuity in the field of influencing foreign policy in various forms, which confirms that "the location of the state Geography is one of the factors that exert a significant influence on the extent of its participation in the international community and its regional power, "which Ratzel emphasized by saying that" one of the geographical locations is what achieves political value in itself ", as the country that enjoys a strategic location can influence the course of the conflict And it becomes of special importance through its influential role in the field of international relations [9].

The strategic importance of the geographical factor in Jordanian foreign policy can be perceived through awareness of the importance of the site of the Jordanian kingdom, from the linking of this site with geographical roots with the Kingdom of Saudi Arabia and is considered the gateway

to the Kingdom of Jordan towards the rest of the Gulf Cooperation Council, as well as the importance of its neighborhood to the occupied Palestinian territories, the Kingdom of Jordan It is located on the largest line adjacent to Palestine by about (650 km²), so that this site made it exposed to the direct and continuous threat from the Zionist entity and its expansionist aspirations that extend to the Arab Gulf. The neighborhood with Israel imposed concern among the Jordanian decision-maker with Passing the feeling that it is being targeted by Israel, which wants to solve the Palestinian issue at the expense of the Kingdom of Jordan, as a result of the failure to reach a final solution between the Palestinians and Israel, so this matter constitutes a permanent source of danger to Jordanian security, which will have an impact on the countries of the Gulf Cooperation Council Also [10].

The Kingdom of Jordan is considered in terms of the geographical area of the Arab countries small in size compared to the size of most of its neighboring countries, because the area of Jordan is about 89 thousand km², and the other thing is that the Kingdom of Jordan does not have a direct access to the global seas, and what it owns from the coasts is considered a patch Narrowed on a beach, which is the Gulf that lies between the lands of three Arab countries: Saudi Arabia, Egypt, and Palestine. As a result, its waters are considered regional and not international waters [11].

Most of the lands of the Kingdom of Jordan are of a desert nature and amount to approximately 80% of the total lands of the Kingdom and are not used in agricultural production as a major pillar in the field of food security, and as a result, the geographical position on Jordanian foreign policy and the decision-maker imposed a consistent orientation in Arab regional policy that goes towards Maintaining a center of balance among the surrounding forces, which distinguished Jordanian foreign policy by moderation, balance, and even caution at the regional level [12].

The average location of the Kingdom of Jordan has gained importance for the countries of the Gulf Cooperation Council, as it is a geographic partner that depends on it in securing the borders of the largest countries of the Council, which is Saudi Arabia, whose borders with the Kingdom of Jordan are 782 km long, this geographical neighborhood is a specific element of Jordanian foreign policy, and it is a strategic depth For Jordan, and a pressure element on the decision-maker, and geographically, each of the two countries is considered an outlet for the other to other regions, which is what Saudi Arabia constitutes as an outlet to reach the rest of the Gulf Cooperation Council states for the Kingdom of Jordan, which can make a real contribution to achieving the goals It is intended for Saudi Arabia and the extension of this even to other Gulf Cooperation Council states, with regard to effective monitoring by the Kingdom of Jordan in the field of limiting smuggling of arms and drugs to Saudi lands, and the rest of the Gulf Cooperation Council countries, and this contributes to maintaining the security and stability of these countries, so the geographical factor is important He played the role of chief and officer on the kingdom's foreign policy toward the Gulf Cooperation Council (GCC) states [13].

Population factor. The population factor has an influential role in determining the status of the state, because the availability of a huge population in the state is considered a human basis for economic growth and also in building military power, especially if the size of the population is related to the availability of natural resources and the availability of other capabilities that can benefit from this size, but in Sometimes the size of the population itself may not mean much in relation to the foreign policy of the state, unless it is related to other factors, and this is what the demographers indicate to him that the optimal size of the population is the size in which a balance is achieved between the number of the population and the available natural resources [14].

The Kingdom of Jordan is considered one of the third world countries and it is like any of these countries, it suffers from a misallocation of population wealth and its accumulation in some regions without the other with widespread unemployment and a decrease in the level of individual and national income, and the Kingdom of Jordan is in constant confrontation with these challenges, as a result of the deficit in its trade balance, which is What reflects negatively on the social variable, and this affects the outcome on the political decision-maker, and limits his freedom in achieving his national or national goals, but the Kingdom has sought through bilateral agreements with the Gulf Cooperation Council countries to transfer labor, whether through contracts or secondments Informatics [14].

Economic factor. The interest in the role of the economic variable has increased, because it has an impact on the state in its international relations and foreign policy, as it plays a central role in the choices of that policy, and the setting of its goals, because the political behavior of most countries stems from its economic background, because the economy is a very important pillar of the state's strengths, but The economic state is not only viewed in terms of providing welfare, but rather because it is a flexible element

of power, which can support other elements of power, within the framework of the interdependence of security and economic requirements between countries, and this makes the resort to armed force difficult, since in many cases it is not Possible, The importance of the economic factor does not come from its direct impact on improving the level of military power, but rather by the role that the economy plays in determining the strength of a country, as well as the quality of its foreign policy. Therefore, the economic factor contributes to strengthening the state and directing its foreign policy (), and for the Kingdom of Jordan, The economic factor is considered one of the most important determinants of its foreign policy, as it is the weak point that it has needed since its inception, and still accompanies it until now in the movement of its external relations with other countries, which increases the economic situation sensitive if its economic situation is compared to that of some countries in the region [17].

The economic situation means the available natural and human resources, which include natural resources, energy sources, minerals and agricultural resources, as the availability of these resources is considered the material basis for the economic growth of the state, as it facilitates the process of entering into intensive external relations, which goes to the state to enter into policies Armament, and in choosing specific systems for armament, all of this is greatly affected by the extent to which the state has economic and natural resources, as the state's lack of natural resources was the reason for the outbreak of many international wars[18], as the lack of natural resources is a major reason in determining political behavior etc. I hope for the state, therefore, the economic factor has a great impact and importance in international relations, as it plays a central role in those relations [19].

The weakness and fragility of the Jordanian economy has made it a factor of constraint and weakness towards the external decision-maker. The economy is a growth of internal and external policy in terms of whether it is strong and effective, and vice versa, the Jordanian economy so far operates within a set of variables that are [20]:

1. The shortage and lack of some mineral resources and energy sources.
2. The lack of sufficient water sources.
3. The majority of the desert lands are not suitable for cultivation.
4. The increase in population and the tightness of the local market.
5. The concept of economic integration does not exist among the Arab countries.
6. The accumulated political problems and events that created instability in the Arab region.

In light of the existence of the aforementioned variables, we find that the Kingdom of Jordan is a poor country of natural resources, and its economic conditions are difficult that it has not been able to overcome since its inception until now, which imposed on the Jordanian economy to submit to and accept the terms of external debt, foreign aid and dependence on other economies, as the Kingdom's lack of Commercially exploitable natural resources, such as oil, have placed a burden on the Jordanian economy because of its heavy dependence on importing it in light of its fluctuating prices, which is a specific form that pressures its foreign policy towards ensuring that it has different alternatives to energy sources, which is what the governor imposes on him On good relations with the oil-exporting countries, especially the neighboring countries [21], and if we exclude phosphates and potash and the limited quantities of natural gas and agricultural production that do not exceed 15% of the country's food needs, the Jordanian economy is still fragile and in constant need of foreign aid, until it was said that it "Achieve political independence without economic independence" [22].

Foreign aid contributes significantly to influencing the movement of the country's foreign policy, especially when it is relied upon permanently as in the Kingdom of Jordan. Therefore, most studies on the Jordanian economy adopt the statement that it is dominated by weakness and reliance on foreign aid [23], and even in The volume of foreign aid remained increasing, but it is considered insufficient and does not cover the deficit, whether in the budget or the trade balance, which decision-makers went to resort to loans and external debt, in order to achieve its goals to increase growth rates, but with the late eighties, an economic crisis began, which made the economy Except Donny cannot fulfill the consequent repayment of external debts, as the continuous budget deficit has caused a restatement of dependency relations and domination of Jordanian politics. External debt is a tool for imposing external hegemony and economic dependence, and in light of these conditions the Kingdom of Jordan has tried to find a solution to the economic problem , And by working to strengthen economic and commercial cooperation between them and other countries, and to the extent that this approach constitutes an approach to address the trade balance and reduce economic burdens, it constitutes yet another determinant of foreign policy if it wishes to maintain Vital economic alternatives to its outputs [24].

The application of Jordanian foreign policy objectives is closely related to its political, economic and geographical conditions, as it affects the ability of the foreign policy maker and the degree of its independence in shaping Jordanian foreign policy. Hence, the Jordanian foreign policy maker had to go towards reconciling Jordan's needs for aid and aid, and between preserving The independence of the national decision and its political capabilities, but in light of the Jordanian economy, which faces multiple challenges, including: its lack of natural and primary resources, especially oil, and its limited ability to expand in agricultural activity because 80% of the land is desert It is suitable for agriculture, as well as the scarcity of financial resources, the scarcity of financial resources specialized in developing the agricultural sector, dependence on expatriate hands, and the small agricultural areas, and incurred additional defense burdens that we provide for geographical location conditions, and the small size of the local market, all of which pushed the Kingdom of Jordan to face economic challenges through Attention to borrowing and external debt, relying on foreign aid, and moving towards providing Arab countries with trained labor in exchange for financial aid, as well as deepening and organizing trade exchange between them and Syria, which made them one of the Kingdom's most important trading partners Jordan in the Arab region, especially with regard to the bilateral and developed trade relations between the two countries, compared to the volume of trade exchange with other Arab countries[25].

In light of the foregoing, one can say that one of the most serious obstacles that stand in the way of Jordanian foreign policy is "dependency in energy." The Kingdom of Jordan is living a long period of dual dependence and varying levels of resources, where it imports most of it, in addition to the impact of energy independence on the National independence in general and the Kingdom of Jordan in particular, and let us remember that there is no political independence without economic independence [26], as foreign aid greatly affected his political decision, and this came as a result of the scarcity of his economic resources, as successive Jordanian governments worked through the use of the strategy The economic development of self-resources, to reduce dependence on foreign aid.

The Jordanian economic factor often depends on foreign aid, especially the assistance of the United States of America, as well as the aid of Arab oil states, and this dependence has contributed to influencing the Jordanian foreign policy-making process, in a manner that is set against the pressures of some countries, especially those countries whose aid is And its markets are of value to the Jordanian economy, and although the Jordanian economy has achieved some successes, it is still in the process of growth and will remain fast influencing each of the pressures of the internal, regional and international environment and its changes, as a result of the dependency relationship that binds it with many countries p At the regional and international levels, especially with the countries of the Gulf Cooperation Council, in light of the Jordanian economic situation, we see that the behavior of Jordanian foreign policy has been taken care not to provoke rich Arab countries such as Saudi Arabia, which is the Jordanian gateway to reach the rest of the Gulf Cooperation Council because of its role In support of the Jordanian economy [27].

Military factor. The military variable is considered one of the influencing factors in the state's foreign policy and an importance that is parallel to other variables, and it plays a crucial role in the level of determining the state's foreign policy goals[28], and it is a major factor in the external political decision-making process, as reliance on the military tool is not only in times Conflict, in the case of peace, the state must have a military force that maintains or prevents other countries from violating the prevailing peace state, and for this we find many countries that do not have the reasons for military power depend on alliance with others, despite knowing that this will restrict their sovereignty at least in making their policy External Therefore, the ability of the armed forces to accomplish their function in foreign policy is affected, negatively or positively, by a set of qualitative and quantitative variables, including economic, human and weapons potentials[29], and to achieve this, international units seek to develop their capabilities of strength for motives that may be their fear of external threats, or of The fierce competition between international units, but most countries do not resort to the use of their military strength until when the role of diplomacy finally ends, and in light of the development of events in the region, the Jordanian political decision-maker has increased his dependence on the military institution to implement the objectives of his private policy Weigh, and care about the Jordanian Armed Forces quality and quantity by working to equip and upgrade the efficiency of training and arming them to reach the stage of military professionalism [28].

That, since the establishment of the Emirate of Transjordan in 1921, the army and gendarmerie forces, whose primary nucleus of the guards accompanying King Abdullah I when he came from the Hejaz, were started, but these forces became after their arrival under the command of the English

leaders, as they became a means of political pressure on the king and the government Jordanian role towards achieving British interests in the region, and this role has continued until 1956, which affected the movement of the Jordanian decision-maker and the nature of its foreign decisions for a long time, but the growing need to use the armed forces to implement the objectives of Jordanian foreign policy, the decision-maker in March of P Or 1956, by adopting a decision to Arabize the leadership of the Arab army, the British presence in the army leaders is considered a determinant of the foreign policy of the Kingdom of Jordan, and therefore it was necessary to get rid of the English leadership by excluding it [29], where the Jordanian military capabilities are one of the most important factors affecting foreign policy, as it imposed quantitatively Of restrictions and requirements, and what it represented as a tool to express the orientation of its foreign policy, and the nature of its location on the hotlines in the Middle East, which witnessed and witnessed sharp and varied fluctuations in the nature of political alliances as well as the nature of the various sources of threat, both existing and existing, Where the Jordanian armed forces are considered one of the tools for Jordanian foreign policy, in that they play the same roles that other decision-making structures of political decision-making structures play, which is consulting or expressing an opinion, the king is the supreme commander of the Jordanian armed forces, and the armed forces are directly responsible to the king according to Constitution of 1947 and 1952. Therefore, how the military variable influences the decision-making behavior is determined by the type and capabilities and military capabilities that it has available to the state, as there is a strong relationship between the quality of the military capabilities and capabilities of a country, and the effectiveness or ineffectiveness of its external political behavior, and that the militarily strong countries are distinguished With a high ability to achieve the goals of its foreign policy and protect its vital interests[30].

In light of the foregoing, the impact of the Jordanian national income decline was negative on military spending, and on translating that into a geopolitical analysis linking the military variable and its effect on the orientation of Jordanian foreign policy towards the countries of the Arab regional system, and from here there are restrictions imposed by the military factor on the Jordanian decision-maker, Can be summarized in the following restrictions[31]:

1. The Kingdom of Jordan relies entirely on arms issues for foreign imports, due to its inability to manufacture nationally.
2. The lack of financial ability to secure the quality and quantity of weapons required, prompting successive Jordanian governments to request foreign military assistance from Arab countries in general, and the United States of America in particular.
3. The quality of weapons available to the Jordanian military leads to the subject of the decision to expand and modernize the Jordanian army to the issuing party, for security reasons related to Israel, which in its conventional and comprehensive military capabilities exceed all Arab military capabilities combined.

Therefore, the influence of the military factor on Jordanian foreign policy towards the Arab regional system and in the framework of its Arab relations seems weak and negative, and therefore it is not an effective and influencing factor in foreign policy, but rather it has led to diplomacy being the primary tool in foreign policy is the only axis of it in the movement Jordanian at the regional and international levels, as the kingdom relies on Arab and Western military and economic aid to support its military establishment, which is what the decision-maker had to take into account in preserving distinguished and normal relations with Arab countries in general, and the states United Nations in particular, to ensure the continued provision of military assistance to him and to protect him under the precarious conditions in the Arab region, where the military factor was used in the Arab dimension of Jordanian foreign policy, to enhance security and stability in many countries of the Gulf Cooperation Council, by supplying the Gulf countries with cadres Trained manpower and military missions to contribute to the development of the military and security forces in most of the Gulf Cooperation Council countries, and this cooperation created high confidence between Jordan and the countries of the Council. This was reflected in the Kingdom of Jordan through what is provided to it by financial and economic assistance and the development of areas of cooperation Various military [32].

The second topic: The position of Jordan and the Gulf Cooperation Council countries on regional and international changes:

The increasing military and security cooperation between Jordan and the countries of the Gulf Cooperation Council is considered an indication of the two sides 'sense of the same security challenges. Jordan considers the Gulf countries a strategic depth for it, as a result of the occupation of

Iraq and the subsequent instability, which reflected its impact on the Kingdom of Jordan, as well as on the GCC states. Gulf cooperation, as a result of Iraq's exit from the regional balance of power equation, which caused a significant imbalance in the balance of power at the present time [33].

The events of September 11, 2001:

The events of September 11th affected the reality of international relations, as one of the most important international issues, in addition to the restructuring of the international system, after the decline and disintegration of the Soviet Union system, which made the United States unique to the international system as a single power compared to any other international force. The countries of the Cooperation Council and the Kingdom of Jordan have been affected by these events and have reflected on their international policies and relations, which prompted the two sides to stress the importance of fighting attempts to link the Islamic religion with the phenomenon of international terrorism, and not to hold Arabs and Muslims responsible for committing such actions, because terrorism is. It fulfills all the principles of Islam, as these trends coincided with the position in the strategy to deal with counter-terrorism by pursuing and dismantling terrorist cells, and at the same time seeking to address the causes that lead to terrorist acts, foremost of which are political issues, where the Jordanian viewpoint meets the GCC countries. In its stance on terrorism and the September events, which came within the framework of individual positions, which were expressed through statements or through visits and contacts to confirm its rejection of terrorism and its side with the United States of America [34].

The Kingdom of Jordan has stressed the increase in cooperation and the need to increase the degree of joint security coordination in the field of combating terrorist cells by raising the level of security coordination between them and the countries of the Gulf Cooperation Council. American in this regard, with Jordan asserting the necessity to differentiate between the concepts of terrorism and the right of legitimate resistance of the peoples who are under the weight of occupation, and that Jordan stands a solid stance of terrorism and terrorist operations against civilians everywhere in the world. Pain [35].

Iraq. It can be said that Jordanian foreign policy was clear.

In the context of its foreign policy, the Kingdom of Jordan objected, politically, to the US-British invasion of Iraq in 2003, while positions differed between Arab countries towards the occupation of Iraq, which came outside the framework of the United Nations, whether at the level of the Gulf states, Kuwait has expressed full support for this process, In addition to providing Qatar with logistical support and support represented by the US military's use of the Qatari "al-Khareb" base, and Bahrain's use as a base for the US Fifth Fleet, Saudi Arabia announced that it would not allow its lands to be used to enter Iraq, nor would it provide any assistance to American forces. And the Kingdom of Jordan also announced that he would not participate in military actions against Iraq, in addition to not allowing its lands to be a crossing point for the entry of American forces into Iraq, while the official position of the rest of the Gulf states was to require the former Iraqi regime to comply with the UN Security Council resolutions related to its disarmament. And not threatening its neighbors, and at the same time these countries and the Kingdom of Jordan announced that it is with the Iraqi people to get rid of its isolation and economic blockade, and it is against any military action targeting Iraq, and that it is necessary to resort to a method of dialogue and political pressure on the regime, which it considers to be. The United States of America is a factor of tension and instability in the region [36].

The American military presence in the region as a result of the occupation of Iraq posed a threat to some countries of the region, such as Syria and Iran, which made the region threatened by the occurrence of conflicts and crises, which goes to threatening the regional security of the countries of the Middle East, where the American presence deliberately dismantled the Arab regional system so that there would be no nationalist alliance convergence. Or my religion can strengthen the resistance of American policy in the region, in addition to the many negative effects that resulted from the American presence on the economies of the countries of the region, in their deteriorating political, economic and social conditions, as well as the occurrence of major imbalances in regional balances. In The region reflected this in the increasing strength of Israel, Iran and Turkey, and consequently the weakening of the elements of Gulf power in the Arab Gulf and the rest of the Arab countries in general [37].

The Iraqi reality represented in the weakness of the political process and the variation in the political aspirations of the segments of Iraqi society, after the handover of sovereignty to the Iraqis on June 1, 2004, resulted in a state of practical division of the Iraqi state between the Shiites, Sunnis and the Kurds, and thus formed a prelude to an actual division of Iraq, stripping Iraq From his Arab affiliation politically and demographically, which constitutes a security challenge that the Kingdom of Jordan and the countries

of the Gulf Cooperation Council fear [38], the Gulf states announced their donation of large sums to the reconstruction of Iraq, where Kuwait announced the allocation of one billion dollars, Saudi Arabia half a billion dollars, and the rest of the Gulf states with a sum less than that, she supported the process of political transformation in Iraq, recognized the Transitional Governing Council and the Iraqi governments that followed, and opened diplomatic missions in Baghdad [39], which is also what the Kingdom of Jordan has taken from its steps toward Iraq, but the repercussions of the Iraqi reality politically, security and social after The occupation created challenges for the Kingdom of Jordan and the countries of the Gulf Cooperation Council, due to the increased instability in Iraq, and this would work to increase the sources of terrorism and violence in the region; imposed on the neighboring countries of Iraq political and security implications that necessitate joint action to restore stability in Iraq, after the process of withdrawing the American combat forces in 2010, ahead of schedule, which increased the degree of threats facing the countries of the Gulf Cooperation Council as well as the Kingdom of Jordan, despite the fact that these countries face joint threats at the present time, came from within, and some of them Linked to developments in the regional environment, as well as some of them related to the new American strategy it adopted towards the region [40], as Kuwait is more concerned with the threat that Iraq poses to it from many angles, foremost among which is the state of unrest on the Iraqi-Kuwaiti borders, which leads to its exploitation to smuggle weapons and the brain She saw Kuwait, and on the other side, Saudi Arabia, which is also concerned with the Iraqi threat, but to a lesser degree, as the Saudi concern lies in its fear that Iraq will turn into a base for launching terrorist attacks on its lands, while Bahrain comes its fear of the escalation of Shiite influence in Iraq on the Shiites in Bahrain, What goes towards the threat of its internal cohesion, as well as Qatar, where its fear of the possible repercussions of hosting the American bases and means is very much concentrated, while the UAE and the Sultanate of Oman do not see in the current conditions in Iraq a threat to them [41].

Iran. After the American occupation of Iraq in 2003, the region was exposed to a large imbalance in the balance of power in favor of Iran, making the Gulf states more exposed to Iran, as the Iranian policy towards the Gulf countries has become largely influenced by developments in Iraq, as it seeks to increase its influence in Iraq Especially with the deteriorating security and the increasing sectarian tension in the Iraqi situation, as Iran is making great efforts to block any Arab role in Iraq, and this has become a feature of Iran's regional policy after the occupation of Iraq, as the Iranian position on the peace process was one of the reasons for the chill in relations Between the Kingdom of Jordan Iran and the intention that the Kingdom is making efforts and endeavors to advance the peace process between the Palestinians and Israel, but Iran has ties with some Palestinian factions opposed to the peace process between the Arabs and Israel, and from this standpoint, Iran is striving to hinder the peace process as it conflicts with its interests if it achieved the peace process Its desired results [43].

Iran's pursuit of nuclear weapons, with the aim of imposing the presence and will on the countries of the region, given what Iran's possession of nuclear weapons carries, posed threats and challenges to both the Gulf Cooperation Council countries and the Kingdom of Jordan, as well as to the Middle East region in general, and the Kingdom of Jordan and the GCC countries have emphasized more than Once its desire for the Middle East to be free of weapons of mass destruction, as the possession of nuclear weapons by some Middle Eastern countries, including Israel and Iran, exposes Arab national security as a whole to great danger, which makes the Arab states exposed to this nuclear arsenal on their borders, both towards the Kingdom of Saudi Arabia. Jordanian or Gulf Cooperation Council states [44], as what is known as the Iranian nuclear crisis and its future prospects will leave its effects on Arab-Iranian relations. The countries of the Gulf Cooperation Council do not view the Iranian nuclear file, far from Iran's regional power, as a pivotal expansionist country in the region. With or without nuclear weapons, as they have become influential in Iraq, Syria, Lebanon, Palestine, especially Gaza, and finally in Yemen, as the Arab Gulf states in particular and the Arab states in general are the logistic of the Iranian Western detente process, because they see that these talks are not nuclear Just that It is a policy that carries with it deals with a nuclear cover, whether by agreeing on the issue of the nuclear file, or by extending negotiations, in addition to what the new alliances that may arise in the region, especially after the war in Yemen, paving the way for different scenarios, which will put the issue of Iranian regional expansion. On the basis of the research, as it is no longer acceptable or possible to continue the situation to what it was before the agreement, and the Yemen war, which imposed itself as a new reality on the region [45].

Obama stressed that "the countries of the region are right to be concerned about Iran's activities, especially with regard to their support for a violent group within the borders of other countries." Obama

mentioned the countries in which Iran interferes, such as providing support to the regime of Bashar al-Assad, Hezbollah in Lebanon, and Hamas in the Gaza Strip, and the Houthis in Yemen, and this is in the context of his defense of negotiations on the "Iranian nuclear file" and said: "We can imagine how Iran will become more provocative if it possesses a nuclear weapon, and this is one of the reasons for the comprehensive agreement it seeks with Iran, to remove one of the most dangerous Threats to the security of the region, "Obama reminded the deployment of thousands of military personnel Americans in the region, that the United States is conducting several joint military exercises each year, and that the Gulf states should have no doubt about the commitment of the United States to its partners in the Gulf Cooperation Council, and the summit was held hours after the humanitarian truce entered into force in Yemen after Seven weeks of air strikes launched by the Saudi-led Arab coalition against the Houthi rebels [46].

Terrorism. The Kingdom of Jordan and the countries of the Gulf Cooperation Council witnessed a wave of terrorist operations through a series of bombings, and a diplomat at an American development agency was killed in the Kingdom in 2002, and the Jordanian security services arrested a network that was planning to strike the General Intelligence Department in 2004, and three signed Terrorist bombings using explosive belts that targeted three hotels located in the center of the Jordanian capital on 9/11/2005, the first of which occurred at the entrance of the "Radison SAS Hotel", then the second hit the "Hyatt Amman" hotel and then the "Hotel" was targeted. The number of victims was 57 dead, 115 wounded, was adopted Al Qaeda responsibility for the bombings [47].

In the countries of the Gulf Cooperation Council, Saudi Arabia was attacked by the offices of the American Training Mission for the Saudi National Guard, where several Islamic groups announced their demands to expel the American military, and gunmen also detonated a bomb in barracks designated for American soldiers in the Saudi port of Khobar, killing nineteen Americans. More than a hundred others were injured in 1996, and then the armed operations continued between the Saudi security forces and Al-Qaeda, which declared itself in the name of Al-Qaeda in the Arabian Peninsula, and in the State of Kuwait, a series of acts of violence occurred in 2003, targeting Kuwaiti security centers, as well as in the Sultanate of Oman If a network consisting of twenty Omanis was discovered in 2004, the aim of which was to overthrow the government, in addition to targeting American interests in the Kingdom of Jordan and the countries of the Gulf Cooperation Council after the occupation of Iraq in 2003 [48]:

The cooperation between Jordan and the countries of the Gulf Cooperation Council in the field of combating terrorism came through the following:

1- Jordan and the countries of the Cooperation Council are concerned with the repercussions that are going on in Iraq, as chaos and lawlessness directly threaten the security of the Kingdom of Jordan and the countries of the Council alike, and thus, which necessitates cooperation among them in the field of strengthening border control with Iraq.

2- Devoting efforts in cooperation with the war on terrorism led by the United States of America, through exchanging information and handing over wanted persons, as well as cooperation in the field of fighting money laundering.

King Abdullah II stressed in the opening of the international conference on special operations in national defense, which was held in the Jordanian capital, Amman on 27/4/2004, where he said: "The success in combating terrorism is through a political, not security, solution to the roots of terrorism and its causes, not to identify the terrorists." And killing them only, and that regional and international cooperation in the field of information exchange and control means is important in combating terrorism. "The Kingdom of Jordan is still facing challenges imposed by the crisis in the northern neighbor Syria, and the Kingdom has made some amendments to the anti-terrorism law issued in 2006, in order to send RS A powerful tool by imposing the death penalty on the perpetrators of the terrorist act if it resulted in "a person's death or building demolition, in whole or in part and in which one or more people were involved," and if he committed "using explosive or inflammatory materials or toxic or incendiary, epidemic, bacterial or chemical products" Or radiological, or by weapons, ammunition, or whatever is in the provisions of these articles. "The amendments to the law in Jordan classified" the use of the information system, the information network, or any means of publishing, informing, or creating a website to facilitate terrorist acts or support for groups, organization, or association that Acting as a terrorist, or promoting or financing her ideas." Terrorist [49].

These measures came in order to reconsider the laws of terrorism in the Kingdom of Jordan to face the repercussions of what is happening in Syria, where Syria has become a magnet for jihadists, so that it has become a challenge to regional and global countries, and these amendments aimed to

address the repercussions of the Syrian conflict, where the amendments to the anti-terrorism law came In the Kingdom of Jordan after the Saudi authorities included a group of groups and organizations on the list of terrorist and extremist organizations, including the Muslim Brotherhood, the Islamic State in Iraq and the Levant known as "ISIS," the Shiite Houthi group in Yemen, and the Nusra Front And "Saudi Hizballah", Iran sought to contact the Shiite minorities in the Gulf states to make them revolt against the political systems, as it had a role in revitalizing the Shiite minority in the eastern region of Saudi Arabia by urging it to demand an increase in its representation in the Saudi government circles, as it was accused Bahrain Iran is behind the political unrest of some Shiite political societies in Bahrain, as the states of the Gulf Cooperation Council are aware of the status of their Shiite minorities and Iran's relationship with them, although in most of the GCC countries the Shiite opposition is still considered a problem of a sectarian minority rather than the problem of Of the whole, and in fact, Iran's relationship with the Arab countries are considered as intertwined dimensions leave of major security effects on a number of Arab countries most notably the Arab Gulf States[50].

Conclusion. The relations that bring together the Kingdom of Jordan and the countries of the Gulf Cooperation Council are not modern but rather relations that go back to the beginning of the founding of these countries, as the Kingdom of Jordan was one of the first Arab countries to cooperate and coordinate with the countries of the Gulf Cooperation Council, and to recognize them as independent and sovereign political units, The Kingdom has made the basic infrastructure for these countries at the beginnings of its establishment, at various levels, whether political, military, security, economic, social, or educational, until it was able to manage itself, because after the discovery of oil, a qualitative shift took place to a world Modernity and development, as it exceeded all the Arab countries in terms of progress and prosperity, and became one of the countries of the welfare.

The need for a Jordanian foreign policy has become more effective than before with regard to the Gulf Cooperation Council states, as a result of what is imposed by the reality of the Kingdom of Jordan in the context of its difficult economic conditions, and its geographical location among countries that live in a state of chaos, turmoil and instability, and the events that occurred in the nineties of the twentieth century. Specifically, the second Gulf crisis that cast a shadow over the Kingdom after the Iraqi invasion of the State of Kuwait, and its reflection on the relations between the Kingdom of Jordan and the countries of the Gulf Cooperation Council, where relations became tainted by a state of apathy, as a result of different Arab attitudes towards that crisis, despite a Jordan was more neutral towards the crisis through the Kingdom's position by emphasizing the necessity of resolving the crisis inside the Arab House, and not internationalizing it in order to prevent foreign interference, but the Arab deficit and different positions stopped without achieving this, as the 1990s period was a turning point between the countries of the Gulf Cooperation Council and the Kingdom of Jordan As a result of Iraq's invasion of Kuwait.

The events of September 11th represented a turning point on the reality of international relations, as a new transitional stage in the behavior of countries and their dealings with each other, and because the Kingdom of Jordan and the countries of the Gulf Cooperation Council are part of the global system, in light of the world's division into two parts from the United States 'viewpoint: With us in all political directions, or against us and with terrorism; and the ensuing US occupation of Iraq and the challenges and obligations imposed on the countries of the region, especially the Kingdom of Jordan and the countries of the Gulf Cooperation Council as a result of the geographical neighborhood of Iraq, that terrorism in all its forms has become present in Iraq and neighboring countries, it was not necessary for the Kingdom of Jordan and the GCC Gulf of closer ties and challenge the political and economic conditions in greater convergence in various fields.

Results. By taking up the study for the time period from 1999 until 2019, I came up with the following results:

1. Evolution in political relations, through convergence in common attitudes and positions regarding regional and international issues that affect the interests of the two parties in particular, and the interests of Arab countries in general.
2. The Jordanian foreign policy directions towards the Gulf Cooperation Council countries came within the framework of the elements and factors shared by the two parties, which created a state of cooperation in the field of developing political, economic and military relations in all aspects, on the basis of mutual interest and mutual benefit.
3. That the relations between the Kingdom of Jordan and the countries of the Cooperation Council developed at the economic and development level, by signing many economic agreements and

establishing a free trade zone, as these agreements contributed to providing a better climate to enhance economic and trade relations between the Kingdom of Jordan and the countries of the Gulf Cooperation Council, in addition to efforts King Abdullah II's efforts in this field, which gave the greatest opportunity to the Gulf Cooperation Council countries to benefit from these facilities, and from the investment climate, as the Kingdom of Jordan is a fertile oasis for investment in the Gulf Cooperation Council. The imposition of activating the fields of economic cooperation by expanding the investment of Gulf funds in the Kingdom, by removing customs barriers that impede commercial exchange between the two sides, opening Gulf markets to Jordanian products to enter them without obstacles, expanding the fields of scientific and cultural exchange, and increasing communication between civil organizations and civil society institutions and centers Research and media institutions to enable the expansion of the circle of communication with the countries of the Gulf Cooperation Council in order to serve the common interests between the two parties.

4. It has become necessary to expand in the field of security cooperation between the Kingdom and the countries of the Gulf Cooperation Council, as the Kingdom is located in the heart of the Arab East, and stands as a buffer state in the face of Israeli ambitions, and from here the Kingdom must be strong in its internal structure at the political level And economic, and this is at the heart of the common interests between the Kingdom and the countries of the Gulf Cooperation Council, through security cooperation at the regional and international levels, as the phenomenon of terrorism and religious extremism has become the next enemy of states, and this has led to the development of laws and regulations to combat terrorism and religious extremism, to support joint efforts in Security areas and to develop their own programs within the framework of cooperation of the two parties.

5. That the political will of leaders is affected by regional and international conditions and their respective links at the regional and international levels, as well as local factors. In the Iraqi issue, the Kingdom and the Gulf Cooperation Council countries, especially Saudi Arabia, agree on how to deal with this crisis, while Jordanian politics intersect with Saudi and Kuwaiti politics and agree with The orientations of the rest of the GCC states regarding the peace process and the relationship with Israel.

Recommendations. This study came out with a set of recommendations as follows:

1. The countries of the Gulf Cooperation Council must support the comprehensive development process in the Kingdom, especially the economic side, and bring in financial investments to serve the Jordanian economy.

2. Supporting the countries of the Gulf Cooperation Council to establish Arab unity so that it has its place among nations and peoples and a unified stance towards various Arab issues.

3. That solving the problems that exist between Arab countries by peaceful means to remove the danger of external interference in the region, and thus can avoid them risks of falling prey to international conflicts.

4. Seek joint security coordination between the Kingdom of Jordan and the countries of the Gulf Cooperation Council to combat the phenomenon of terrorism in the region.

5. Activate Jordanian diplomacy towards the Gulf Cooperation Council states, and work to rearrange and formulate Jordanian foreign policy for the security and stability it provides to both parties.

REFERENCES

1. Salim, Mohamed El-Sayed, (1989). Foreign Policy Analysis, Cairo: The Egyptian Renaissance Library, p. 35.
2. Al-Hazaymeh, Muhammad Awad, (2011). Jordanian Foreign Policy in Theory and Practice, 3rd floor, Dar Ammar, Amman, Jordan, p. 45.
3. Al-Nahar, Ghazi Saleh, (1993) The Jordanian Foreign Policy Decision Toward the Gulf Crisis August 1990 - March 1991, a study on the internal variables affecting decision-making, Amman: Dar Majdalawi, p. 45.
4. Al-Hazaymeh, Jordanian Foreign Policy in Theory and Practice, previous reference, p. 65.
5. Qteishat, Yasser Nayef, (2002), Jordanian-Arab Political Relations in light of the Changes in the Arab Regional System, Jaffa House for Publishing and Distribution, Amman, p. 86.
6. Al-Sbeitat, Qasim Jameel (2010). The impact of changes in the international system on Jordanian foreign policy, Dar Konooz al-Maarefa, Amman, p. 56.
7. Al-Hazaymeh, Muhammad Awad, (1999). Jordanian Foreign Policy in Theory and Practice with the Jordanian-Israeli Treaty and its annexes, Amman: Dar Ammar, p. 59.
8. Al-Buhairi, Salah al-Din, (2001). Geography of Jordan, Dar Ammar, Amman, p. 35.
9. Shaneikat, Khaled Hamed Taher, (2000). Al-Hussein Bin Talal and Jordanian Foreign Policy (1953-1999) Study the effect of the personality factor on making foreign policy. Theses Note: University Thesis (MA) - University of Jordan, Amman, p. 42.
10. Al-Azzam, Abdul Majeed Arsan, (2000). The Foreign Policy Making Process, Amman, Jordan, p. 39.

11. Al-Baddad, Fatin, (2011). Jordanian-Palestinian Relations, Amman, Zamzam Publishers and Distributors, p. 58.
12. Qtaishat, Sahar (2004). His Majesty King Abdullah II Bin Al Hussein, the Great and the Executive, Amman, Jordan, p. 65.
13. Al-Azamat, Ayed Mohammed, (2015). Jordan's accession to the Gulf Cooperation Council: a strategic regional repositioning, International Truth, www.Factjo.com, 26 / 6/2015.
14. Salim, Foreign Policy Analysis, Previous Reference, p. 55.
15. Qtaishat, Sahar, His Majesty King Abdullah II Bin Al-Hussain, and the Executive Authority, previous reference, p. 68.
16. Nurhan, Al-Sheikh, (1998). Decision Making in Russia and Arab-Russian Relations, Beirut Center for Arab Unity Studies, p. 65.
17. Abu Dayyeh, Saad, (1990). The psychological environment and its impact on the decision-making process in Jordan's foreign policy, Amman: Arab Organization for Administrative Sciences, p. 75.
18. Tawfiq, Saad Hakki (2012), Principles of International Relations, Wael Publishing and Distribution House, Amman, p. 85.
19. Jenson, Lloyd. (2010). Interpretation of foreign policy, translated by Muhammad al-Mufti and Muhammad al-Sayyid Salim, third edition, Deanship of Library Affairs, King Saud University, Riyadh, p. 67.
20. Al-Hazaymeh, Jordanian Foreign Policy in Theory and Practice, previous reference, p. 57.
21. Telelane, Osama, (2000). Jordanian Foreign Policy and Arab Crises, Ministry of Culture, Amman, Jordan, p. 75.
22. Saqr, Muhammad, (1994). Jordanian-Israeli Treaty (Analytical Study), Dar Al-Bashir for Publishing and Distribution, Amman, p. 102.
23. Al-Mahamid, Khaled, (2000). Jordanian Economy and Foreign Policy, Ministry of Culture, Amman, p. 65.
24. Al-Ghad Newspaper, (2015). Independence Path and Strategic Challenges, <http://www.alghad.com>.
25. Tillan, Jordanian Foreign Policy and Arab Crises, previous reference, p. 85.
26. Ramadan, Mazen Ismail, (1991). International Politics, Research in the Platform for Foreign Policy Decision Making, Journal of Political and Legal Sciences, Baghdad: Al-Mustansiriya University, No. 1, p. 56.
27. Al-Ghad Newspaper, The Path of Independence and Strategic Challenges, previous reference.
28. Al-Rafa ', Faisal Odeh, and Fahmy, Abdul Qadir, (2009). Foreign Policy Theory, (d, n), (d, m), p. 65.
29. Ramadan, International Politics, Research in the Approach to External Political Decision Making, Previous Reference, p. 85.
30. Al-Riffa, My Understanding, Theory of Foreign Policy, previous reference, p. 125.
31. Manasir, Arab and international relations, domestic, Arab and international affairs in foreign visits to His Majesty King Abdullah II, previous reference, p. 145.
32. Al-Riffa, My Understanding, Theory of Foreign Policy, previous reference, p. 24.
33. Al-Hazaymeh, Jordanian Foreign Policy in Theory and Practice, 3rd edition, previous reference, p. 102.
34. Qutaish, Yasser Nayef, (2009). Jordanian-Arab political relations in light of the variables of the Arab regional system "from the ideology of nationalism to the Qatari tendency" (1952 AD - 2004 AD), Amman: Jaffa Scientific House for Publishing and Distribution, p. 67
35. Qtaishat, Jordanian-Arab Political Relations in light of the Changes in the Arab Regional System, Previous Reference, p. 84.
36. Manasir, Arab and international relations, domestic, Arab and international affairs in foreign visits to His Majesty King Abdullah II, previous reference, p. 65.
37. Obaid, The Foreign Policy of the United Arab Emirates Between Theory and Practice, previous reference, p. 121.
38. Qutaish, Jordanian-Arab Political Relations in light of the Changes in the Arab Regional System, p. 125.
39. Terman, Kenneth R. (2007). The counting of the crisis and the upcoming nuclear confrontation with Iran, Dar Al-Alam for Millions, Beirut, p. 58.
40. Al-Madina News, 2015, p. 3.
41. Al-Muqbel, Saleh bin Abdullah, (2006). Jordanian-Saudi Relations 1999-2005, unpublished dissertation, Mu'tah University, Karak, Jordan, p. 86.
42. Butter, Bridging, (2006). Supporting the Political Process in Iraq, Jordan Observatory, p. 14.
43. Khalifa, Hussein Allawi, (2010). Theory of Gulf Security in the Twenty-first Century: A Future Study, Gulf Center for Studies, Abu Dhabi, p. 65.
44. Abdul Malik, Salman, (2006). Suppressing the climate of sectarian strife in Iraq, Akhbar Al-Khaleej Newspaper, Issue 10491, December 11, p. 73.
45. Haider, 2010, previously mentioned source, p. 55.
46. Al-Amrani, Abdel Wahab, (2015). The repercussions of the Iranian nuclear file in the Yemeni Geneva meeting, opinion today, www.raiayoum.com 6/15/2015.
47. France 24, (2015). Obama receives Arab Gulf leaders to reassure them about the Iranian nuclear file and King Salman, the most prominent absentees, www.France24.com 13/5/2015.
48. Al-Sabeel, (2005). Amman bombings pushed Jordan to be more vigilant in its response to terrorism, www.assabeel.net. 2/9/2005
49. Abdul-Malik, Putting an End to the Sectarian Sedition in Iraq, previous reference, p. 55.
50. Al-Quds Al-Arabi (2014). Combating terrorism in Jordan, <http://www.alquds.co.uk>.

INTERNATIONAL JOURNAL OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN SOCIAL SCIENCE

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijitss

9(21), December 2019

SCIENTIFIC EDITION

Indexed by:

RS Global

INDEX COPERNICUS
I N T E R N A T I O N A L

Academia.edu
share research

BIBLIOTEKA
NARODOWA

Passed for printing 25.12.2019. Appearance 30.12.2019.

Typeface Times New Roman.

Circulation 500 copies.

RS Global Sp. z O.O., Warsaw, Poland, 2019

Numer KRS: 0000672864

REGON: 367026200

NIP: 5213776394

<https://rsglobal.pl/>